

Miljökonsekvensbeskrivning
ÖVERSIKTSPLAN FÖR NORRKÖPINGS
KOMMUN

Uppdrag: 327844 MKB till ÖP för Norrköpings kommun
Titel på rapport: Miljökonsekvensbeskrivning. Översiktsplan för
NORRKÖPINGS KOMMUN
Status: Samrådshandling
Datum: 2023-03-03

Medverkande

Beställare: Norrköpings kommun
Kontaktperson: Johanna Bergkvist
Konsult: Tyréns Sverige AB
Uppdragsansvarig: Anna Cederberg
Handläggare: Helena Dahlberg
Maria Wall
Daniel Nilsson
Robert Björklind
Johan Wahlgren
Maria Rantilä

Kvalitetsgranskare: Emelie Gustafsson

Sammanfattning

Bakgrund och syfte

Norrköpings kommun arbetar för att ta fram en heltäckande och digital översiktsplan för stad och landsbygd som ersätter nu gällande Översiktsplan för staden och Översiktsplan för landsbygden.

Då genomförandet av översiktsplanen bedöms kunna medföra betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning genomföras och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Denna rapport utgör en samrådsversion av miljökonsekvensbeskrivningen. Innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen har avgränsats i samråd med Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Målsättningen för arbetet med översiktsplanen är ett mer hållbart Norrköping där översiktsplanen ska bidra till utveckling av hållbara bostadsmiljöer i olika former och verksamhetsområden i strategiska lägen.

De övergripande målområdena för översiktsplanen är:

- Levande stad och landsbygd
- En hållbar nod i landet
- Ett innovativt och multifunktionellt Norrköping
- Ett klimatsmart och motståndskraftigt Norrköping
- Ett Norrköping för alla

Planförslag

Planförslaget innehåller ställningstaganden för hela kommunens yta då den föreslagna översiktsplanen blir heltäckande. Detta innebär bland annat att kommunen på ett bättre sätt har kunnat arbeta med kopplingar mellan stad och land. Nya kunskapsunderlag inom jordbruk och stadens grönstruktur har tagits fram som underlag för att uppmärksamma och bevara dessa områden. Planförslaget lägger större fokus på klimatanpassning och klimatrelaterade risker än tidigare planering. Detta gäller även gestaltad livsmiljö och barnperspektivet.

I kommunens vision ingår ett måltal om 175 000 invånare från dagens 145 000 invånare. Vid bostadsutveckling förordar kommunen komplettering och utbyggnad på redan ianspråktagen mark före utveckling på orörd och obebyggd mark. I första hand prioriteras utveckling av staden, i andra hand serviceorter och i tredje hand landsbygdsorter intill kommunikationsstråk. Brukningsvärd jordbruksmark och värdefull skogsmark liksom områden

med höga natur-, kultur- eller friluftsvärden ska prövas för exploatering i sista hand, med undantag från områden som översiktsplanen pekar ut för dessa ändamål.

Nollalternativ

Nollalternativet beskriver miljöns sannolika utveckling inom planområdet enligt nu gällande översiktsplan. Nollalternativet föreslår fler utbyggnadsområden på jordbruksmark och inom värdefull naturmiljö än planförslaget.

Stads- och landskapsbild

Konsekvenserna för stads- och landskapsbilden i förhållande till nollalternativet bedöms vara positiva. I förhållande till nuläget kan både planförslag och nollalternativ förväntas bli positiva för framför allt stadsbilden. Utveckling ska ske med hänsyn till arkitektoniska och kulturhistoriska värden såsom återanvändning av redan ianspråktagen mark, minska överdimensionerade gaturum, tillföra mer grönska, värna och utveckla allmän platsmark och grönområden samt ta hänsyn till landskapsbildande och rumsbildande element.

Kulturmiljö

Utifrån kulturmiljösynpunkt bedöms konsekvenserna av planförslaget i jämförelse mot nollalternativet vara positiva. Detta bland annat genom att mindre jordbruksmark tas i anspråk, utpekade områden får ett delvis utökat skydd och att det nationella politikområdet Gestaltad livsmiljö får en ökad betydelse i planen. Genom ambitionen att säkerställa riksintressen för kulturmiljövården skapas förutsättningar för att värna kulturvärden inom dessa områden. I förhållande till nuläget innebär både planförslag och nollalternativ en risk för negativ påverkan när nya områden exploateras. Planförslaget föreslås utvecklas med en samlad strategi/plan för bevarande, användning och utveckling av kulturmiljön som med fördel lyfts in i ett temaområde Kulturmiljö, där kommunens intentioner förtydligas.

Naturmiljö

Kommunens ställningstaganden i planförslaget innebär goda möjligheter att bevara och utveckla naturmiljön. Sammantaget bedöms konsekvenserna av planförslaget i jämförelse mot nollalternativet vara positiva. Planförslaget har i jämförelse med nollalternativet ett färre antal värdenätverk knutna till riksintressen som potentiellt kan påverkas. I förhållande till nuläget innebär både planförslag och nollalternativ risker för negativ påverkan på naturvärden när nya bebyggelseområden utvecklas.

Jordbruksmark

Andelen jordbruksmark som föreslås för utveckling har minskats ned betydligt i planförslaget jämfört med nollalternativet vilket medför att planförslaget innebär positiva konsekvenser. Kommunens ställningstaganden gällande jordbruksmark som resurs och hänsynstaganden vid utveckling har också stärkts. Samtidigt föreslås fortfarande utveckling på jordbruksmark. I förhållande till nuläget är därför både nollalternativ och planförslag negativa, framför allt nollalternativet som föreslår utveckling på jordbruksmark i hög grad.

Vattenanvändning

Skillnaderna gällande vattenanvändning i planförslaget i förhållande till nollalternativet är mycket små och konsekvenserna bedöms bli försumbara. I jämförelse med nuläget är båda alternativen positiva då kommunen har ambitioner för att förbättra vattenmiljöer. Ett vattendrag som kräver hänsynstagande är Motala ström som blir mer centralt placerad då staden utvecklas och förtätas. Planförslagets ställningstaganden är dock av generell karaktär vilket gör det svårt att bedöma konsekvenserna då inga konkreta förslag på åtgärder finns att förhålla sig till.

Klimatanpassning

När det gäller klimatanpassning föreslår både nollalternativ och planförslag ställningstaganden och åtgärder som är mycket positiva och nödvändiga på sikt, framför allt gällande åtgärder för att förebygga och motverka översvämning. Eftersom genomförandetiden till stor del beror av kommande utredningar och detaljplanering kan genomslag av åtgärder ta tid. Sammantaget är konsekvenserna avseende klimatanpassning positiva men försumbara i förhållande till nollalternativet. I förhållande till nuläget är både planförslag och nollalternativ mycket positiva för att skydda och förebygga mot klimatrelaterade risker.

Risk och säkerhet

Gällande risk- och säkerhet innebär planförslaget ingen större skillnad i jämförelse med nollalternativet. Konsekvenserna bedöms vara acceptabla. I förhållande till nuläget medför både planförslag och nollalternativ positiva förutsättningar avseende risk och säkerhet. Utveckling och komplettering kan innebära ökade risker men både nollalternativet och planförslaget har strategier för att beakta dessa frågor. I båda alternativen ska prioritet ges till planläggning som syftar till att omlokalisera farliga verksamheter till platser med större skyddsavstånd och bättre säkerhet.

Social hållbarhet

Planförslaget får positiva konsekvenser utifrån social hållbarhet jämfört med nollalternativet. I förhållande till nuläget finns ställningstaganden i både nollalternativ och planförslag som medverkar till en positiv riktning. Planförslaget lyfter frågan om barnperspektivet samt hänsynstagande till viktiga gröna och sociala miljöer samt trygghet vid komplettering av bebyggelse.

Miljö kvalitetsnormer för luft

Ställningstagandena och förslag till åtgärder i planförslaget är positiva för att minska utsläppen från biltrafiken i staden och kommunen, trots en ökad befolkning. Utsläppsminskningen beror bland annat på den kommande detaljplaneringen, förverkligande av 15-minuterstaden, prioritering av bebyggelseutveckling i befintliga orter längs kommunikationsstråken, pendelparkeringar i anslutning till kollektivtrafikstråken med mera. Dessa åtgärder tar tid vilket medför att påverkan på prognosen för att förbättra luftkvaliteten är osäker.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Nybyggnad och utveckling av verksamheter och bebyggelse påverkar vattnet i omgivningen, oavsett om det är ett vattendrag, sjö, hav eller grundvatten. Under förutsättning att kommunens ställningstaganden beaktas finns möjlighet att inte bara upprätthålla statusen på en vattenförekomst utan även förbättra statusen genom förbyggande och återställande insatser. Därmed ökar möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormen. Om inte vattenstatusen beaktas i tillräcklig grad finns risk för försämring i förhållande till miljö kvalitetsnormerna när befolkning och bebyggelse ökar.

Miljömål

Planförslagets ställningstaganden är utformade för att planförslaget ska uppnå både de svenska miljö kvalitetsmålen och FN:s globala miljö mål Agenda 2030 på sikt. Ställningstagandena är många och generellt hållna vilket gör det svårt att bedöma i vilken grad de uppnås och om de hinner uppnås inom den tidsrymd som miljö konsekvensbeskrivningen omfattar. När det gäller miljö målet om ett rikt odlingslandskap nås inte måluppfyllelse fullt ut då jordbruksmark föreslås för utveckling. Detta gäller båda alternativen men framför allt nollalternativet som vill ta i anspråk betydligt mer jordbruksmark.

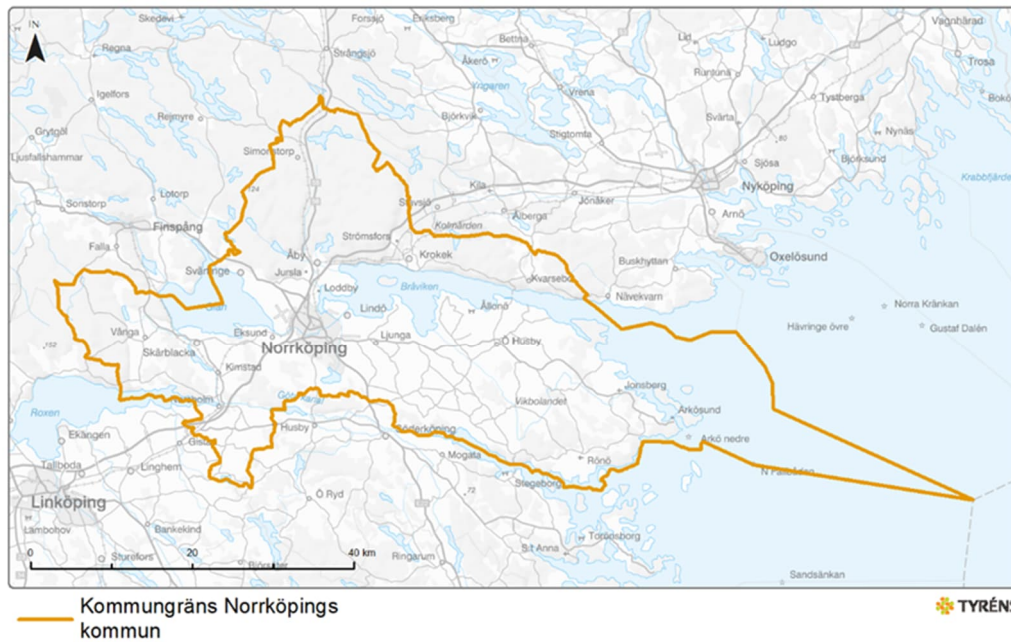
Miljöaspekt	Planförslag		Nollalternativ
	Jämförelse mot nuläget	Jämförelse mot nollalternativ	Jämförelse mot nuläget
Stads- och landskapsbild			
Kulturmiljö			
Naturmiljö			
Jordbruksmark			
Vattenanvändning			
Klimatanpassning			
Risk och säkerhet			
Social hållbarhet			

Negativa konsekvenser/risk för negativa konsekvenser	Försumbara konsekvenser	Förutsättning för positiva konsekvenser
--	-------------------------	---

Innehållsförteckning

Översiktsplan för NORRKÖPINGS KOMMUN	1
1 Inledning	10
1.1 Bakgrund	10
1.2 Översiktsplanens syfte	11
1.3 Utmaningar	11
2 Miljöbedömning	12
2.1 Miljöbedömningens syfte.....	12
2.2 Metodik för bedömning	13
2.3 Underlag för bedömning.....	14
2.4 Osäkerheter	14
2.5 Samråd	14
2.6 Avgränsning av MKB	15
3 Riksintressen	17
4 Miljökvalitetsnormer	18
5 Alternativ	19
5.1 Planförslag.....	20
5.2 Nollalternativ	29
6 Miljökonsekvenser och åtgärder	30
6.1 Landskaps- och stadsbild.....	30
6.2 Kulturmiljö	33
6.3 Naturmiljö, biologisk mångfald och grön infrastruktur	43
6.4 Markanvändning och jordbruksmark	57
6.5 Vattenanvändning	61
6.6 Klimatanpassning.....	69
6.7 Risk och säkerhet	75
6.8 Social hållbarhet	78
6.9 Kumulativa effekter	85
7 Samlad bedömning.....	86
7.1 Miljökonsekvenser	86
7.2 Miljömål	88

7.3 Agenda 2030	90
7.4 Miljö kvalitetsnormer	95
7.5 Bestämmelser om hushållning med mark och vattenområden	96
8 Allmänna hänsynsregler	97
9 Fortsatt arbete	98
9.1 Rekommendationer	98
9.2 Mellankommunala frågor	98
9.3 Uppföljning	98
10 Referenser	99

Kartproducent: Tyréns AB

Översiktskarta Norrköpings kommun.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanen visar Norrköpings kommuns viljeinriktning för mark- och vattenanvändningen, med det övergripande målet att skapa en god och hållbar livsmiljö. Det är i översiktsplanen som kommunens strategiska och långsiktiga planering av den fysiska miljön redovisas. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan visar den politiska viljan i Norrköpings kommun och är vägledande i frågor där kommunen fattar beslut om förhandsbesked, bygglov och detaljplanering.

Norrköpings kommun har i dagsläget en tredelad översiktsplan som består av Översiktsplan för staden, Översiktsplan för landsbygden samt Gemensam översiktsplan för Linköping och Norrköping. Gällande översiktsplaner för stad och landsbygd antogs av kommunfullmäktige den 19 juni 2017. Den gemensamma översiktsplanen för Linköping och Norrköping antogs den 8 juni 2010.

Genomförd aktualitetsförklaring 2021 visar att översiktsplan för staden och översiktsplan för landsbygden i huvudsak är aktuella. Samtidigt behöver mer fokus läggas på aktuella frågor och utvecklingsområden ses över. Norrköpings kommun ska därför ta fram en gemensam översiktsplan för staden och landsbygden som dessutom blir digital. Gemensam översiktsplan för Linköping och Norrköping kvarstår.

Översiktsplan för Norrköpings kommun ersätter följande:

- Översiktsplan för staden
- Översiktsplan för landsbygden
- Fördjupning av översiktsplan för industrilandskapet
- Fördjupning av översiktsplan för Händelö
- Fördjupning av översiktsplan för Resecentrum och södra Butängen

Övriga gällande fördjupningar och tillägg till översiktsplanen kvarstår och fortsätter att gälla.

Då genomförandet av översiktsplanen bedöms kunna medföra betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning genomföras och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Denna rapport utgör en samrådsversion av miljökonsekvensbeskrivningen.

1.2 Översiktsplanens syfte

Det generella syftet med en översiktsplan är att ge vägledning och stöd i beslut om användning av mark-och vattenområden samt hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Översiktsplanen utgör ett strategiskt handlingsprogram för den fysiska miljöns utveckling och är inte juridiskt bindande.

Målsättningen för arbetet med Översiktsplan för Norrköpings kommun är ett mer hållbart Norrköping där samhället utvecklas utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov samtidigt som ekosystemen stärks i stället för att utarmas. Klimatanpassning är också ett viktigt målområde. Översiktsplanen vill bidra till hållbara utvecklingsområden och erbjuda olika boendemiljöer men också verksamhetsmark i strategiska lägen. Ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet ska genomsyra hela översiktsplaneringen.

De övergripande målområdena för översiktsplanen är:

- Levande stad och landsbygd
- En hållbar nod i landet
- Ett innovativt och multifunktionellt Norrköping
- Ett klimatsmart och motståndskraftigt Norrköping
- Ett Norrköping för alla

De övergripande målområdena har kopplats till de av FN antagna globala målen Agenda 2030. Se vidare under kapitel 7.3.

1.3 Utmaningar

I översiktsplaneringen har fyra utmaningar pekats ut som bedöms vara särskilt relevanta för samhällsbyggnadsutvecklingen i Norrköping och som har koppling till planens målområden enligt ovan:

- Växa i rollen som storregional stad
- Växa resurseffektivt och tåligt
- Områdesutveckling för trygghet och integration
- Fullfölja transformationen till kunskapsstad

2 Miljöbedömning

2.1 Miljöbedömningens syfte

Syftet med en miljöbedömning är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som planen eller programmet kan medföra. Syftet är också att integrera miljöhänsyn i planeringen och att utgöra en del av beslutsunderlaget inför beslut om översiktsplanen. Miljöbedömningen redovisas i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB), denna rapport. Den miljöhänsyn som identifieras i MKB:n bör sedan följa kommunens fortsatta planläggning och utförande. Det gäller också de miljöaspekter som är relevanta för planarbetet men som inte utreds inom ramen för miljöbedömningen.

Av 6 kapitlet 3 § miljöbalken framgår att *"En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan"*.

En översiktsplan är enligt miljöbedömningsförordningen 2§ alltid att betrakta som betydande miljöpåverkan och därmed ska en strategisk miljöbedömning genomföras. Av miljöbalken 6 kapitlet 9§ framgår att:

Om en strategisk miljöbedömning ska göras, ska myndigheten eller kommunen

1. Samråda om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (avgränsningssamråd).
2. Ta fram en miljökonsekvensbeskrivning.
3. Ge tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till plan eller program.
4. Ta hänsyn till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter innan planen eller programmet antas eller läggs till grund för reglering.

Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter och miljöhänsyn i utarbetandet av planen för att främja hållbar utveckling. Därmed kopplar miljöbedömningen direkt till ambitionen om att hållbar utveckling ska genomsyra arbetet med översiktsplanen. Både miljöbedömningsprocessen och MKB är viktiga verktyg för att följa och dokumentera denna ambition. MKB:n är på det sättet en del i processen att

värdera olika studerade alternativ och till sist en grund för utformningen av det slutliga planförslaget.

2.2 Metodik för bedömning

Inom ramen för miljöbedömningar används benämningarna påverkan, effekt och konsekvens. Bedömning av miljökonsekvenserna för varje miljöaspekt görs vanligen genom en sammanvägning mellan platsens värden och omfattningen av påverkan (effekten) från projektet. I detta fall baseras bedömningarna utifrån graden av förändring (positiv eller negativ) på värdet, då effektens omfattning kan vara svår att bedöma vid översiktlig planering.

Påverkan definieras här som en förändring av miljön genom exempelvis fysiskt intrång eller störningar, visuella eller kulturella förändringar. Effekten är omfattningen eller graden av påverkan. Konsekvensen är effekten, eller flera effekters, betydelse för olika intressen, såsom människors hälsa och välbefinnande, landskapets kulturhistoriska värden eller den biologiska mångfalden.

Inom flera miljöaspekter görs värdebedömningar, exempelvis kan ett naturmiljöområde ha ett högt värde medan ett annat område har ett lågt värde ur naturmiljösynpunkt. Stora negativa konsekvenser uppstår när ett miljöintresse med högt värde eller känslighet berörs av stora förändringar, för att nämna exempel. Se figur 2.2.1 för bedömningsmatrisen som används i miljökonsekvensbeskrivningen.

	Förändring			
	Stor negativ	Måttlig negativ	Liten negativ	Positiv
Stort värde (exempelvis Natura 2000, riksintresse)	Mycket stor konsekvens	Stor konsekvens	Måttlig konsekvens	
Måttligt värde (exempelvis kommunalt intresse)	Stor konsekvens	Måttlig konsekvens	Liten konsekvens	
Litet värde (exempelvis lokalt intresse)	Måttlig konsekvens	Liten konsekvens	Mycket liten (försumbar konsekvens)	

Figur 2.2.1. Kriterier för bedömning av konsekvenser.

Bedömningarna har gjorts i förhållande till nollalternativet som är en beskrivning av den sannolika utvecklingen om inte översiktsplanens förslag genomförs, det vill säga de åtgärder och de förändringar som kan förväntas

enligt nu gällande översiktsplan. Vissa jämförelser har även gjorts mot nuläget för att få en relation till nollalternativets påverkan.

En översiktsplan är mycket översiktlig och strategisk vilket innebär att även bedömningarna blir mer övergripande än för detaljplaner och projekt. Bedömningarna får i flera fall baseras på risk- eller möjlighetsbedömningar då det kan vara svårt att se konkreta konsekvenser. För flera aspekter kan värdering vara svåra då bedömningarna gäller påverkan på hela samhällen, kommunbefolkningen eller i vissa fall även globalt.

2.3 Underlag för bedömning

Till grund för konsekvensbedömningen ligger riktvärden, miljömål, miljökvalitetsnormer och övriga riktlinjer, mål eller värdebeskrivningar som är framtagna av statliga, regionala eller kommunala myndigheter. Platsspecifika förutsättningar och bedömningsgrunder beskrivs närmare under respektive avsnitt för varje miljöaspekt.

Bedömningar av konsekvenser och effekter har utförts av sakkunniga hos Tyréns Sverige AB.

2.4 Osäkerheter

Bedömningar är alltid mer eller mindre förknippade med osäkerheter. En översiktsplans strategier och mål är ofta generellt hållna och innehåller få specificeringar med mer detaljerade inriktningar och riktlinjer. Planens strategiska nivå tillför således osäkerheter till bedömningarna.

Tidshorizonten för bedömningarna sträcker sig mot måltalet 175 000 invånare inom kommunen, med utblick mot år 2050, vilket medför osäkerheter vad gäller oförutsedda framtida förutsättningar, såsom politiska eller finansiella beslut, nya kunskaper eller yttre händelser som påverkar omgivningen.

2.5 Samråd

2.5.1 Undersökning

Kommunen gjorde bedömningen att den planerade översiktsplanen kan medföra en betydande miljöpåverkan.

2.5.2 Avgränsningssamråd

Norrköpings kommun genomförde ett avgränsningssamråd med Länsstyrelsen i Östergötlands län i oktober 2022. Länsstyrelsens yttrande är daterat 2022-11-24. Kommunen och länsstyrelsen var överens om att miljökonsekvensbeskrivningen särskilt bör fokusera på riksintressen, miljökvalitetsnormer, mark- och vattenanvändning, natur- och kulturmiljö, klimatanpassning inklusive klimatrelaterade risker, översvämning, ras, skred, erosion samt värmebölja, landskaps- och stadsbild och social hållbarhet.

Länsstyrelsen framhöll särskilt vikten av att beskriva påverkan på riksintressen (både direkt och indirekt) samt miljökvalitetsnormer för vatten och luft. Det är bra att målet att nå miljökvalitetsnormen uttrycks i planen och att miljötillstånden inte får försämrats. Länsstyrelsen upplyste om att för förvaltningsperioden 2022–2027 finns ett förslag till nytt åtgärdsprogram och uppdaterade miljökvalitetsnormer för vatten.

Länsstyrelsen anser att kommunen behöver hantera risker med miljöfarliga verksamheter och Sevesoanläggningar inom MKB-arbetet och det fortsatta planarbetet.

Länsstyrelsen påpekade också att översiktsplanens påverkan på regionala intresseområden för kulturmiljövården liksom fornlämningsmiljöer är viktiga.

2.6 Avgränsning av MKB

2.6.1 Avgränsning av miljöaspekter

Betydande miljöaspekter

En MKB:s omfattning och detaljeringsgrad ska, enligt miljöbalken, stå i proportion till projektets eller åtgärdens miljöpåverkan. MKB:n ska redovisa de uppgifter som behövs för att bedöma projektets huvudsakliga inverkan på människors hälsa, miljö, hushållning med mark och vatten samt andra resurser. Detta innebär att vissa effekter blir mer belysta än andra och att aspekter som har liten betydelse kan behandlas översiktligt eller utelämnas.

Baserat på avgränsningssamrådet med länsstyrelsen avgränsas bedömningarna i denna MKB till följande miljöaspekter:

- Landskaps- och stadsbild
- Kulturmiljö
- Naturmiljö, biologisk mångfald och grön infrastruktur
- Markanvändning/jordbruksmark
- Vattenanvändning
- Klimatanpassning
- Risk och säkerhet
- Social hållbarhet

Under miljöaspekten "Markanvändning" tas endast frågan om användning av jordbruksmark upp. Övrig markanvändning behandlas inom ramen för övriga aspekter.

Utöver bedömningar enligt ovan görs avstämningar mot aktuella riksintressen, miljö kvalitetsmål, miljö kvalitetsnormer och mellankommunala intressen. Miljökonsekvensbeskrivningens detaljeringsnivå har anpassats utifrån översiktsplanens syfte, det vill säga bedömningar görs på en översiktlig nivå.

Övriga miljöaspekter

Övriga miljöaspekter som inte antas vara betydande miljöaspekter behandlas enbart i översiktsplanen.

För de områden där en fördjupning av översiktsplanen tagits fram gäller dessa planer i första hand och områdena har därmed avgränsats bort från översiktsplanens omfattning. Frågor om vindkraft och trafikstrategi behandlas i tematiska tillägg samt energiförsörjning i kommunens Energiplan och ingår inte i översiktsplanen eller i denna MKB.

2.6.2 Geografisk avgränsning

Översiktsplanen täcker in hela Norrköpings kommun vilket också är det geografiska område som MKB:n omfattar i huvudsak. Vissa aspekter kan inte begränsas till Norrköpings kommun utan kan även påverka närliggande kommuner. Vissa verksamheter kan medföra effekter och konsekvenser som sträcker sig till kust-, vatten- eller landområden utanför kommungränsen. I de fall detta blir aktuellt kommer det att framgå under respektive aspekt och även redovisas i kapitel 10.2 Mellankommunala frågor.

2.6.3 Avgränsning i tid

Tidshorizonten i översiktsplanen är år 2040 med utblick mot 2050. År 2040 blir det år som bedömningarna i MKB:n görs mot.

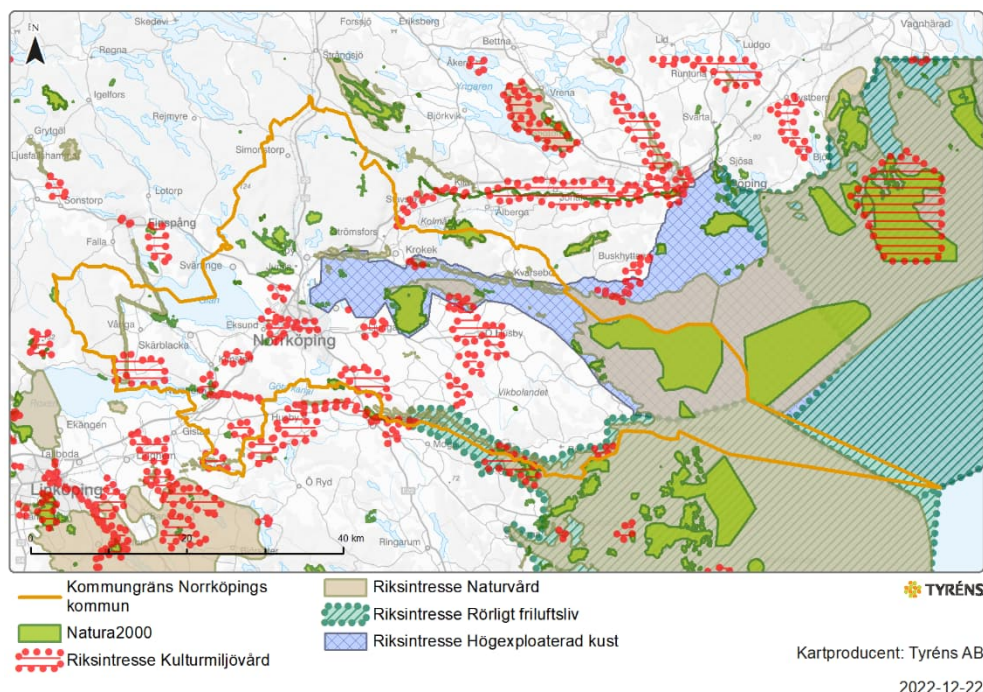
3 Riksintressen

Riksintressen är geografiska områden som innehåller värden och kvaliteter som är betydelsefulla ur ett nationellt perspektiv. Att ett område pekats ut som riksintresse kan innebära både att området ska bevaras eller exploateras. Exempelvis kan ett område ha viktiga natur- eller kulturvärden medan ett annat område ska användas till olika infrastrukturinvesteringar som väg, järnväg eller vindkraft. Ett område kan även vara utpekats som riksintresse när det är viktigt för olika näringar, som yrkesfiske eller rennäring.

Översiktsplanen behandlar och redovisar hur Norrköping ställer sig till riksintressen som är aktuella för kommunen. Det framgår även hur riksintressena förhåller sig till andra intressen samt visar hur avvägningar mellan oförenliga riksintressen ska kunna göras.

Bestämmelser om riksintressen finns i 3 och 4 kapitlet miljöbalken.

På kartan i figur 3.1 nedan visas riksintressen för de miljöaspekter som har ansetts vara betydande för denna MKB enligt kapitel 2.6 Avgränsning av MKB. Påverkade riksintressen tas upp under respektive miljöaspekt under kapitel 6 Miljökonsekvenser och åtgärder.

Figur 3.1. Riksintressen

4 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är ett begrepp som sätter en bindande gräns för ett miljötillstånd som ska följas vid eller efter en viss tidpunkt, ett juridiskt styrmedel som tar sikte på tillståndet i miljön. En miljökvalitetsnorm fastställs utifrån kunskap om vad som utgör en föroreningsnivå eller störningsnivå som människor, miljö och natur kan utsättas för utan större påverkan. Miljökvalitetsnormerna omfattar utomhusluft, buller och vattenkvalitet. I denna MKB ingår att redovisa uppfyllande av miljökvalitetsnormer för luft- och vattenkvalitet.

Luftkvalitet

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet. Det finns miljökvalitetsnormer för kvävedioxid/kväveoxider, partiklar (PM₁₀/PM_{2,5}), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. De flesta normerna är så kallade gränsvärdesnormer som ska följas, medan några är så kallade målsättningsnormer som ska eftersträvas. Normerna baseras huvudsakligen på krav i EU-direktiv. Kommunerna ansvarar för att kontrollera luftkvaliteten för de flesta miljökvalitetsnormerna.

Norrköpings kommun kontrollerar numera luftkvaliteten i gatunivå på Kungsgatan i centrala Norrköping. Mätpunkten har bytts ut från tidigare Östra Promenaden. Mätningarna avser kvävedioxid och partiklar (PM₁₀ och PM_{2,5}). Överskridanden av miljökvalitetsnormerna har skett på Östra Promenaden. De senare mätningarna på Kungsgatan visar på färre överskridanden men det är osäkert om utsläppen har minskat eller om det är placeringen av mätpunkten som förklarar resultaten.

Biltrafik är den absolut största orsaken till höga halter av hälsofarliga ämnen i luften inom Norrköpings kommun. Kommunen arbetar därför för att biltrafiken inte ska öka trots en ökad befolkning samt att andelen som använder bilen ska minska till förmån för gång, cykel och kollektivtrafik.

Kommunen föreslår därför åtgärder såsom att styra om transporter från bil till andra mer hållbara transportslag, styra om trafikflöden från gator där många människor vistas till vägar utanför tätbebyggt område, koncentrera insatser för att minska biltrafiken på gator som har mycket trafik i kombination med slutna gaturum. Vid befintliga och nya gatumiljöer som har eller riskerar att få höga partikelhalter ska kommunen så långt möjligt verka för att befintliga träd bevaras samt att nya träd planteras. Det ska finnas pendlarparkeringar längs kollektivtrafikstråken för att det vara möjligt även för boende på landsbygden att kunna byta från bil till kollektivtrafik

eller cykel. En konkret åtgärd är en ny trafikled, Johannisborgsförbindelsen, som förlänger ringleden runt Norrköpings stad, en strategi för att minska genomfartstrafiken på Hamnbron som är en av de mest trafikerade gatorna i staden.

Vattenkvalitet

I Sverige har genomförandet av Vattendirektivet skett genom förordning (SFS 2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (vattenförvaltningsförordningen) vilken delat in Sverige i fem vattendistrikt med varsin vattenmyndighet. Norrköpings kommun ligger till största delen inom vattenmyndigheten för Södra Östersjöns vattendistrikt men även till en mindre del inom vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt. Vattendistriktet är i sin tur indelade i huvud- och delavrinningsområden.

Det är vattendelegationen vid Vattenmyndigheten i respektive distrikt som beslutar om miljökvalitetsnormer för varje vattenförekomst. Genom normerna ställer delegationerna krav på ekologisk och kemisk kvalitet i ytvatten, och krav på kemisk kvalitet och vattentillgång för grundvatten.

Miljökvalitetsnormer för vatten omfattar ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. En miljökvalitetsnorm för vatten beskriver den kvalitet en så kallad vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas god status. En norm anger en lägsta tillåten nivå. Vattenförekomsten får alltså inte påverkas av en verksamhet på så sätt att kvaliteten blir sämre än den status som anges i normen.

Mer om vattenförekomster och dess miljökvalitetsnormer framgår i kapitel 6.5 Vattenanvändning.

5 Alternativ

En MKB ska enligt 6 kapitlet 12 § miljöbalken identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd. Den geografiska räckvidden av en översiktsplan är lagstadgad varför det i detta fall endast kan handla om alternativa utformningar av planen.

I arbetet med översiktsplanen har det hittills inte studerats några alternativa utformningar. Därmed finns inga rimliga alternativ att behandla i MKB:n utöver planförslaget och nollalternativet.

5.1 Planförslag

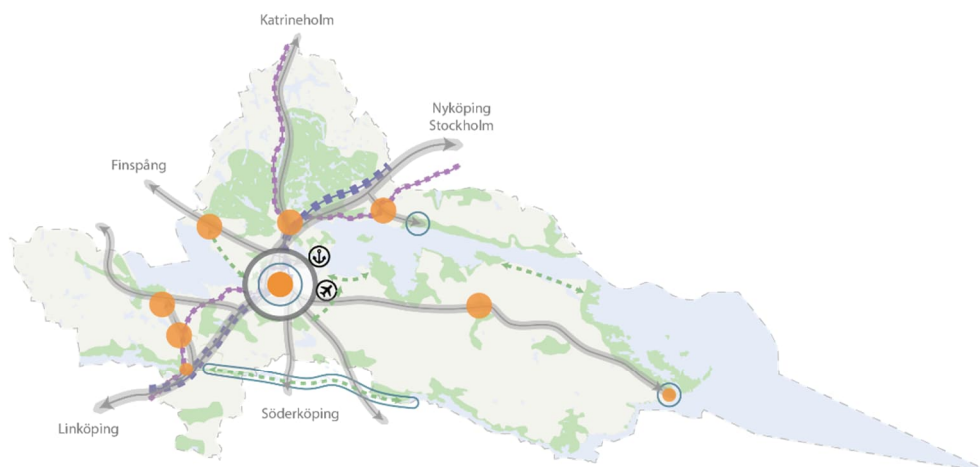
Planförslaget innehåller ställningstaganden för hela kommunens yta då den föreslagna översiktsplanen blir heltäckande. Detta innebär bland annat bättre kopplingar mellan stad och land. Nya kunskapsunderlag inom jordbruksmark och stadens grönstruktur medger ökade förutsättningar för uppmärksammande och bevarande av dessa områden.

Planförslaget lägger ett större fokus på klimatanpassning och klimatrelaterade risker än tidigare planering. Detta gäller även gestaltad livsmiljö och barnperspektivet.

Till översiktsplanen har kartor enligt nedan tagits fram:

Utvecklingsinriktning

I den utzoomade kartan pekas prioriterade orter ut där målet är att uppnå en hållbar ortsutveckling med god kommunal service och möjlighet till hållbart resande samt undvika spridd bebyggelse, se figur 5.1.1. Det finns även en inzoomad karta över staden som inte visas här.

TECKENFÖRKLARING

Regional kärna och centralort

Norrköping som regional kärna och centralort har betydelse som katalysator och dragkraft för regionen. Centralorten Norrköping är en tätort med stor betydelse när det kommer till sjukvård, service, handel och offentlig förvaltning. I centralorten bor, arbetar och lever majoriteten av invånarna i Norrköpings kommunen, samt många av invånarna i regionen.

Serviceort

Serviceorten försörjer en mindre del av kringliggande orter och landsbygd med samhällsservice och handel. Serviceorten är lokaliserad intill ett starkt kommunikationsstråk.

Landsbygd sort

Landsbygd sort med förutsättningar för lokalisering av nya bostäder och verksamheter. I landsbygd sorten finns tillgång till eller potential för viss samhällsservice.

Besöksmål

Besöksmål som utgör regionala målpunkter under hel eller del av säsong.

Kommunikationsstråk

Kommunikationsstråken är de viktigaste strategiska transportsambanden i kommunen utifrån ett regionalt och mellankommunalt sammanhang. Stråken är viktiga för flera trafikslag och närheten till ett kommunikationsstråk skapar goda förutsättningar för både pendling och transport.

Ostlänken

Nationellt utpekad stambana.

Järnväg

Regional och nationell tågförbindelse.

Viktiga samband för natur och friluftsliv

Viktiga samband för naturvården och friluftslivet, med funktion att knyta samman områden av stor betydelse för naturvården eller friluftslivet.

Sammanhängande område för natur & friluftsliv

Större sammanhängande område av betydelse för naturvården, friluftslivet eller skärgården. Stora delar av dessa områden är av riksintresse för friluftslivet eller för naturvården.

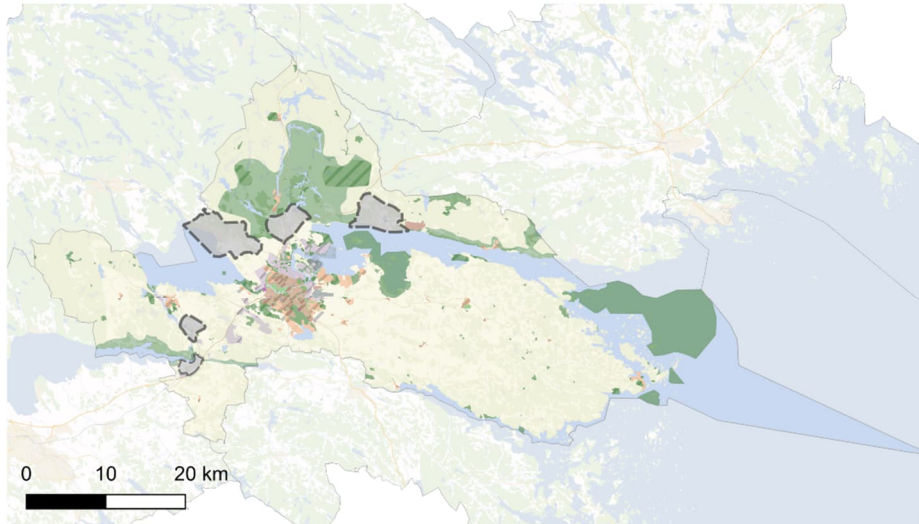
Vatten

Vattenytor i kommunen.

Figur 5.1.1. Utvecklingsinriktning

Mark- och vattenanvändningskarta

Kartan visar utvecklingsområden i kommunen och ersätter utvecklingsområden och ortsskisser i gällande översiktsplan för staden och landsbygden, se figur 5.1.2.

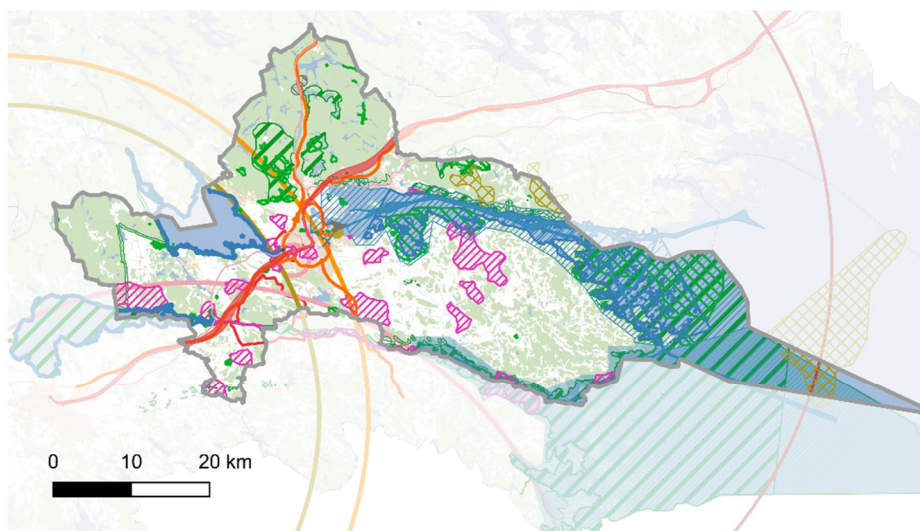
Teckenförklaring - Mark- och Vattenanvändningskarta

	Utvecklad Mångfunktionell bebyggelse		Pågående Natur och friluftsliv
	Ändrad Mångfunktionell bebyggelse		Utvecklad Natur och friluftsliv
	Pågående Sammanhängande bostadsbebyggelse		Pågående Transportinfrastruktur
	Utvecklad Sammanhängande bostadsbebyggelse		Utvecklad Transportinfrastruktur
	Ändrad Sammanhängande bostadsbebyggelse		Ändrad Transportinfrastruktur
	Pågående Verksamheter och industri		Pågående Teknisk anläggning
	Utvecklad Verksamheter och industri		Utvecklad Teknisk anläggning
	Ändrad Verksamheter och industri		Landsbygd
	Pågående Besöksanläggning		Naturområde
	Ändrad Besöksanläggning		Vatten
	Pågående Grönområde och park		Fördjupning av översiktsplan
	Utvecklad Grönområde och park		Utredningsområde

Figur 5.1.2. Mark- och vattenanvändningskarta

Hänsynskarta

Kartan visar riksintressen och ersätter tidigare riksintressekartor i gällande översiktsplaner, se figur 5.1.3.

Teckenförklaring - Hänsynskarta

Riksintresse för energiproduktion

 Energiproduktion vindbruk

Riksintresse för dricksvattenanläggningar

 Vattenförsörjning

Riksintresse för kommunikationer

Flygplats

 MSA yta

Hamnar

 Hamn preciserad

 Hamn befintlig

Järnväg

 Järnväg planerad

 Järnväg befintlig

Sjöfart

 Farled

Vägar

 Vägar

Riksintresse för yrkesfisket

 Yrkesfiske sjö

 Yrkesfiske hav

Riksintresse för kulturmiljövården

 Kulturmiljövård

Riksintressen enligt 4 kap Miljöbalken

 Miljöbalken 4 kap § 1 och 4

 Miljöbalken 4 kap § 1, 2 och 3

 Natura 2000 områden

Riksintressen för natur och friluftsliv

 Naturvård

 Friluftsliv

Riksintresse för totalförsvaret

 Stoppområde för höga objekt kring Malmens flottflygplats

 Influensområde luftrum MSA yta Malmens flottflygplats

 Väderradar influensområde

 Riksintresse Försvarsmakten

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

 LIS områden

Figur 5.1.3. Hänsynskarta.

5.1.1 Bostadsutveckling

Kommunens långsiktiga inriktning är att ge plats åt 30 000 nya invånare. Det innebär att minst 16 000 nya bostäder behöver byggas. I kommunens vision ingår ett måltal om 175 000 invånare. Idag når kommunen nästan upp till 145 000 invånare. Bostadsbyggandet anpassas efter efterfrågan och behov men översiktsplanen möjliggör för en sådan tillväxt på lång sikt.

Vid bostadsutveckling förordar kommunen komplettering och utbyggnad på redan ianspråktagen mark före utveckling på orörd och obebyggd mark. I första hand prioriteras utveckling av staden, i andra hand serviceorter och i tredje hand landsbygdsorter intill kommunikationsstråk. Brukningsvärd jordbruksmark och värdefull skogsmark liksom områden med höga natur-, kultur- eller friluftsvärden ska prövas för exploatering i sista hand, med undantag från de områden som översiktsplanen pekar ut för dessa ändamål. Bebyggelsekompletteringar i serviceorter och orter intill kommunikationsstråk på landsbygden ska dock vara möjligt för att stödja en levande landsbygd, generationsskiften och social trygghet. Se kommunens fyrstegsprincip för hållbar markanvändning i figur 5.1.4.

1. Utveckling av befintlig bebyggelse

Den minst resursförbrukande utvecklingen är den där befintliga byggnader och fastigheter får nytt liv och innehåll. Utveckling av befintlig bebyggelse ger möjligheter att energieffektivisera, renovera, uppdatera planlösningar och teknik, skapa nya fastighetsvärden samt investera i platser och gaturum med hög kvalitet.

2. Komplettering av ny bebyggelse

Det andra sättet för kommunen att växa på ett hållbart sätt sker genom komplettering med ny bebyggelse i befintliga bebyggelsemiljöer. Dåligt nyttjade byggnader och fastigheter utvecklas inom ramen för befintlig stadsbyggnads- eller Ortsstruktur.

3. Omvandling av redan ianspråktagna områden

Det tredje sättet består i omvandling av redan ianspråktagna områden. Detta gäller för hela områden som har en markanvändning som inte längre stämmer överens med tidens behov, exempelvis från verksamhetsmark till blandstad.

4. Oexploaterad mark tas i anspråk

Som fjärde och sista alternativ kan oexploaterad mark tas i anspråk. Exploatering ska ske med hänsyn till landskapsbild, värdefulla natur- och kulturmiljöer samt skogs- och jordbruksmark. Denna typ av nybyggnation ska enbart ske om det är ett väsentligt samhällsintresse som inte kan lösas med något av de tre tidigare stegen och om ianspråktagandet kan motiveras genom att det väsentligen stärker staden, orten eller kopplingen mellan stad och land. Översiktsplanens utpekade utvecklingsområden på oexploaterad mark bedöms vara av väsentligt samhällsintresse.

Figur 5.1.4. Norrköpings fyrstegsprincip för hållbar markanvändning.

Den framtida, långsiktiga inriktningen för Norrköping stad kommer i stor utsträckning handla om att utveckla och omvandla hela områden i staden. Utvecklingen av områden som Butängen, Inre hamnen, Sylten och Västra staden kommer stegvis att stärka Norrköpings utbud av bostäder och arbetsplatser. Norrköping ska bygga vidare på den blandade och tätare staden.

Skillnaden i planförslaget i jämförelse med nollalternativet är att utveckling i färre orter föreslås, med prioritering av serviceorter. Exploatering på jordbruksmark föreslås i mindre omfattning än i tidigare planering. Syftet är att uppnå en hållbar ortsutveckling med god kommunal service och möjlighet till hållbart resande samt undvika spridd bebyggelse. Inga nya områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) föreslås i planförslaget. Det kommer fortfarande att vara möjligt att söka bygglov i de

LIS-områden som förekommer i nuvarande översiktsplanering, enligt både nollalternativet och planförslaget.

I mark och vattenanvändningskartan pekas områden ut för fortsatt bostadsutveckling. I planförslaget pekas följande områden, som finns med i nollalternativet, inte längre ut. Detta gäller bostadsområdena Bråvalla strand, söder om Ensjön, Kråkudden, östra delen av Djurön, Loddby/Herstaberg, Berga (Lindö) samt delar av Eksund. Orsaken är att säkra en hållbar markanvändning. Se figur 5.2.1.

I övrigt följer bostadsutvecklingen samma linje som i gällande planer. Centrum pekas ut för fortsatt utveckling genom komplettering eller påbyggnad på befintliga byggnader.

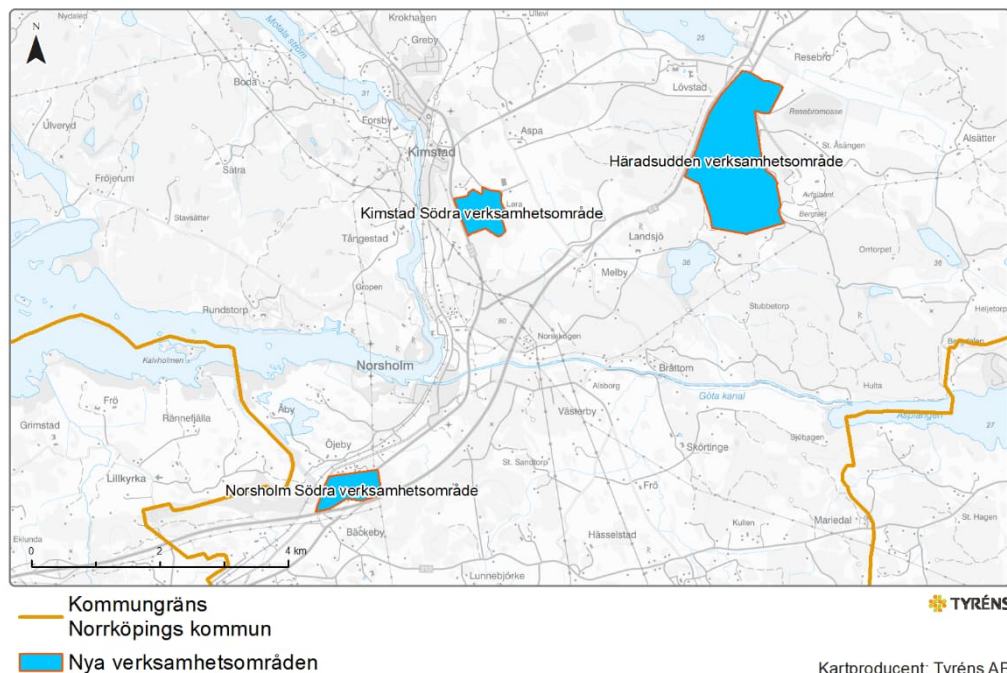
5.1.2 Verksamhetsutveckling

I verksamhetsområden utan närhet till bostäder eller annan känslig bebyggelse kan produktion, distribution eller annan verksamhet som påverkar området med exempelvis buller, risker eller tung trafik placeras. I Norrköping ska verksamheter som har särskild omgivningspåverkan placeras främst på Händelö, Malmölandet eller i lämpliga lägen längs väg E4 och undvikas vid bostadsbebyggelse. Det ska även ske en omlokalisering av verksamheter med stor omgivningspåverkan som finns centralt i staden.

Vissa typer av verksamheter kräver närhet till logistiska centra och ska därför placeras nära Norrköpings hamn, transportnoder vid väg E4 samt i områden med anslutning till industrispåret. Transportintensiva verksamheter ska placeras i områden med anslutning till industrispår eller väg E4 för att skapa effektiva transporter. Utveckling av industrimark nära staden som kan dra nytta av den befintliga infrastrukturen och goda logistiklägen är av väsentligt samhällsintresse. Vid utbyggnad av näringslivet ska ianspråktagandet av jordbruksmark minimeras i möjligaste mån.

En stor skillnad mot för nollalternativet gällande verksamhetsutveckling är att Malmölandet, som pekas ut för utbyggnad av verksamhetsmark enligt nollalternativet, inte ingår i planförslaget.

Nya verksamhetsområden tillkommer, Häradsudden, Norsholm Södra samt Kimstad Södra. Se figur 5.1.5.

Figur 5.1.5. Nya verksamhetsområden enligt planförslaget.

5.1.3 Infrastruktur och kommunikationer

Ny teknik, planering, effektiviseringar och beslutsfattande krävs för att styra mot ett hållbart och effektivt transportsystem. Kommunen verkar även för att minska bilanvändandet och ser en beteendeförändring på individnivå som en viktig utmaning för att kunna ställa om och göra plats för gång, cykel, kollektivtrafik och människan.

Nya större bostadsområden behöver ett tydligt mobilitetsfokus som antingen minskar transportbehovet genom att ligga inom ett väl utbyggt 15-minutersområde eller kopplas upp till effektiva kollektivtrafikstråk. Begreppet 15-minutersstaden är ett mål för hur en väl fungerande stad bör vara uppbyggd, med goda förutsättningar att inom 15 minuters förflyttning till fots eller med cykel, nå många av de målpunkter som behövs i det dagliga livet. Genom att prioritera bebyggelseutveckling i befintliga orter längs kommunikationsstråken nyttjas befintlig trafikinfrastruktur, vilket bidrar till en hållbar bebyggelseutveckling och ett ökat resandeunderlag för kollektivtrafiken.

Utveckling ska möjliggöras och prioriteras i anslutning till långsiktigt starka urbaniseringsstråk som ska öka sammanhållningen mellan inner-, mellan- och ytterstaden i Norrköping. Utbyggnaden i dessa urbaniseringsstråk ska

förstärka den stadsmässiga karaktären med levande gaturum, människan i centrum och ett ökat underlag för service och kommunikationer.

I Norrköping finns järnvägsanslutningar till Södra stambanan, Nyköpingsbanan och i framtiden även ett stopp för Ostlänken, den planerade nya järnvägen mellan Linköping och Järna. Ostlänken är en av de största drivkrafterna för regionens utveckling och näringsliv. Hela kommunen och regionen drar nytta av den kortare restiden mellan Norrköping och Stockholm samt en ökad kapacitet för tätare regional tågtrafik. Förbättrad tillgänglighet ger unika möjligheter att expandera innerstaden norr- och österut. Genom att fortsatt omvandla staden bygger Norrköping, tillsammans med Linköping, en gemensam storstadsregion med två stadskärnor.

I nuläget trafikeras förutom centralorten Norrköping även serviceorterna Krokek och Kimstad med tågtrafik. Ett stationsläge planeras för i Åby. För att möjliggöra ett hållbart resande bör utveckling i dessa serviceorter prioriteras. Orter med geografiskt läge för att kunna trafikeras med tågtrafik i ett längre tidsperspektiv är Eksund, Norsholm och Skärblacka. På lång sikt skulle dessa orter kunna utredas för möjliga stationslägen beroende på orternas utveckling och framtida förutsättningar.

Norrköpings kommun har goda vattenresurser i form av Bråviken och Slätbaken samt Glan och många andra sjöar som är intressanta för transport och upplevelse. Förutsättningar finns för möjlig kollektivtrafik med båt på Bråviken. Norrköpings hamn är en fullservicehamn med hantering av en rad olika varuslag och är en viktig nod för de logistikaktörer som är verksamma i närområdet. Fortsatta transporter möjliggörs genom anslutningar till både det nationella vägnätet och Södra stambanan.

Expansionen av innerstaden mot norr och öster innebär att Motala ström i större utsträckning blir central. Utveckling i Inre hamnen, Sylten, Västra staden och Himmelstalund kommer också att bidra till detta. Tillgängligheten och tillgången till sociala mötesplatser intill strömmen ska öka.

Norrköpings flygplats ska fortsatt vara en del av kommunens trafiksystem och hantera både gods- och persontransporter. Flygplatsens funktion kan i framtiden komma att förändras och utökas med fokus på grönt flyg och annan teknisk utveckling.

När det gäller infrastruktur och kommunikationer följer den förslagna utvecklingen kommunens trafikstrategi vilken kommer att gälla för både planförslag och nollalternativ.

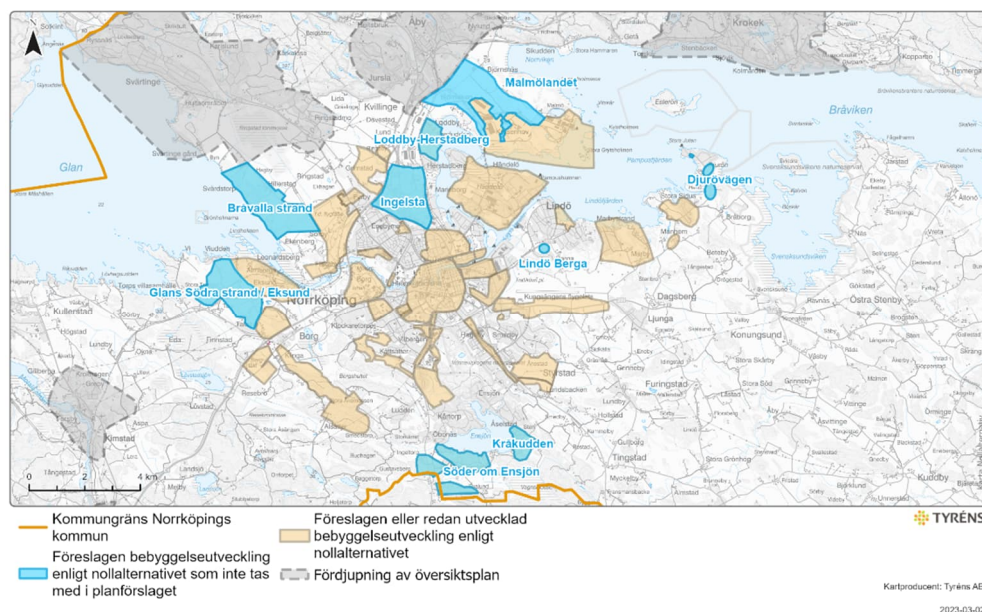
5.2 Nollalternativ

Nollalternativet är ett referensalternativ som beskriver miljöns sannolika utveckling inom planområdet om inte planförslaget genomförs. Nollalternativet är inte en beskrivning av ett nuläge, utan inkluderar de åtgärder och de förändringar som kan förväntas enligt nu gällande översiktsplan. Nollalternativet bedöms utgöra den övergripande mark- och vattenanvändning som redovisas, dels i gällande översiktsplan för staden och översiktsplan för landsbygden, dels i fördjupningar av översiktsplan för industrilandskapet, Händelö samt resecentrum och södra Butängen. Övriga fördjupade översiktsplaner samt andra planer och bestämmelser kommer fortsatt gälla för både planförslag och nollalternativ.

I nollalternativet ingår utvecklingsområden som inte uppfyller kraven på hållbar samhällsutveckling. Det gäller flera områden för bostadsutveckling samt utveckling av verksamhetsområden, se figur 5.2.1. Bland annat ingår utveckling av Malmölandet på cirka 110 hektar jordbruksmark.

Verksamhetsområdena Häradsudden, Norsholm Södra samt Kimstad Södra finns inte utpekade i nollalternativet.

Nollalternativet och planförslaget ska jämföras mot samma tidshorisont i miljökonsekvensbeskrivningen.

Figur 5.2.1. Bebyggelseutveckling som föreslås eller redan är utvecklad enligt gällande översiktsplan/nollalternativet. I figuren har bebyggelseutveckling som inte tas med i planförslaget, utan enbart ingår i nollalternativet, markerats med blå färg.

6 Miljökonsekvenser och åtgärder

6.1 Landskaps- och stadsbild

6.1.1 Bedömningsgrunder

Med landskapsbild menas den visuella upplevelsen av landskapet. Landskapet kan beskrivas i markanvändning, topografiska termer och naturtyper. Det finns även kvaliteter som bör beaktas då de bidrar till en upplevelse av landskapet. Dessa är egenskaper som exempelvis underlättar orienteringen i området och synliggör platsens historia. Upplevelsen av landskapet kan även beskrivas i termer som omväxlande, storslaget eller särpräglad, små- eller storskaligt.

6.1.2 Ställningstaganden

- Prioritera utveckling av bostäder, service och arbetsplatser i staden och serviceorterna.
- Möjliggöra för utveckling av bebyggelse, besöksnäring och service i utpekade landsbygdsorter.
- Möjliggöra och prioritera utveckling i anslutning till utpekade urbaniseringsstråk.
- Komplettering och utveckling av bebyggelse ska i första hand ske på kvartersmark eller på impedimentsytor inom allmän plats med låga socio-ekologiska värden eller med liten betydelse för transportinfrastrukturen.
- Motala ström som central plats i staden ska förstärkas genom att möjliggöra utveckling av blandstad, trygga och väl sammanhängande rekreationsstråk med attraktiva offentliga mötesplatser.
- Norrköpings promenader ska fungera som centrala och gröna gaturum som kopplar samman stadsdelar och grönområden.
- Det offentliga rummet ska utformas med människan i centrum och eftersträva synergier för grönstruktur, infrastruktur och klimatanpassning.
- Lokalisera ny bebyggelse intill befintlig infrastruktur.
- Vid komplettering av bebyggelse i befintliga orter intill starka stråk ska hänsyn tas till landskapsbild, areella näringar, markförutsättningar och andra känsliga landskapsmiljöer.
- Främja god arkitektur och som kommun föregå med gott exempel.
- Utveckla och tillgängliggöra vattenkontakten samt främja det vattenanknutna friluftslivet för invånare och besökare.

- Förädla och öka antalet grönområden och planera för sammanhängande gröna rekreativstråk när kommunen växer.
- Bevara och utöka kommunens trädbestånd på allmän platsmark och kvartersmark där så är möjligt.

6.1.3 Förutsättningar

Norrköpings kommun består av ett variationsrikt landskap med öppet odlingslandskap, skogar, sjöar, kust och skärgård. Bebyggelsen på landsbygden har växt fram och är fortfarande främst koncentrerad till landsvägar och andra historiska kommunikationsstråk. De olika landskapstyperna i kommunen har skapat attraktiva förutsättningar för både boende och näringar.

Staden återfinns främst i Norrköping och dess centrala delar. Här präglas stadsbilden av den tidigare industriella utvecklingen kring Motala ström som rinner genom staden. De centrala delarna av Norrköping omfattas av riksintresse för kulturmiljövård, Norrköpings stad [E52], på grund av dess bevarade uttryck från den industriella utvecklingen och enstaka medeltida drag som återfinns i stadskärnan.

6.1.4 Konsekvenser av planförslag och nollalternativ

I takt med att Norrköping växer och flera bostäder och servicefunktioner etableras kommer stads- och landskapsbilden att förändras för både nollalternativet och planförslaget.

Utveckling och komplettering i stad och i serviceorter påverkar stadsbilden i hög grad. Konsekvenserna beror på vilken hänsyn som tas till omgivande bebyggelse, gaturum, grönytor och allmänna platser för att nämna exempel. Om utvecklingen sker på bekostnad av gröna ytor, allmänna platser eller förstärkning av negativa uttryck kan stadsbilden påverkas negativt. Om den i stället kan ske genom utnyttjande av onödigt stora gaturum, tomma ytor, tillföra gröna inslag eller på annat sätt i harmoni med omgivande bebyggelse kan stadsbilden vinna på utvecklingen. Om kommunens ställningstaganden följs för både nollalternativ och planförslag kan positiva effekter på stadsbilden uppstå.

Positivt är att planförslaget föreslår färre orter i strukturbilden och att serviceorterna ska prioriteras högre i förhållande till nollalternativet. Detta ökar förutsättningarna till en hållbar ortsutveckling och undvikande av spridd bebyggelse. Stadsbilden i de prioriterade serviceorterna påverkas i och med detta mer i planförslaget vilket kräver god omsorg enligt ovan i planeringen och utförandet.

För både planförslaget och nollalternativet ska nybyggnation på landsbygden ta hänsyn till landskapsbildande och rumsbildande element, såsom terrängformationer och skogsbryn. Dessa hänsynstaganden är positiva för landskapsbilden då bebyggelsen bättre smälter in i landskapet, inte hindrar utblickar eller på annat sätt påverkar det öppna landskapet.

Att anlägga verksamheter längs väg E4, tillsammans med byggandet av Ostlänken, bedöms förändra entrén till Norrköping norrifrån. Staden och regionens nuvarande identitet bedöms ändras med denna förändring. Nya verksamhetsområden tillkommer som påverkar landskapsbilden lokalt.

Händelö pekas ut för utveckling av stora byggnader, vägar och järnvägsspår i både nollalternativet och i planbeskrivningen. Utvecklingen sker utifrån den markanvändning som är pågående på platsen. Landskapsbilden påverkas av områdets utveckling av stora byggnader även om hänsyn ska tas till platsens förutsättningar och utveckling. Enligt nollalternativet ska utvecklingen av Händelö som verksamhetsområde prioriteras.

Samlad bedömning

Sammantaget bedöms konsekvenserna för stads- och landskapsbilden i förhållande till nollalternativet som positiva. Den positiva förändringen i relation till nollalternativet påverkar kommunens stads- och landskapsbild som i bedömningsskalan kan ges värdet måttligt. Dock innebär planerad komplettering och byggande på höjden en risk för negativ påverkan. Det är positivt att det nationella politikområdet Gestaltad livsmiljö får en ökad betydelse i planen. I förhållande till nuläget kan både planförslag och nollalternativ förväntas bli positiva för framför allt stadsbilden då båda alternativen innebär utveckling genom hänsynstagande som lyfter fram kultur, arkitektur och sociala aspekter.

6.1.5 Åtgärder och fortsatt arbete

Inga åtgärder föreslås.

6.2 Kulturmiljö

6.2.1 Bedömningsgrunder

Bedömningsgrunder gällande kulturmiljö utgörs av riksintressen för kulturmiljö, områden utpekade i regionalt kulturmiljöprogram, de nationella kulturmiljömålen, de nationella målen för gestaltad livsmiljö, de nationella miljömålen - särskilt God bebyggd miljö, Ett rikt odlingslandskap, Levande sjöar och vattendrag, Levande kust och skärgård, Agenda 2030 (särskilt mål 11 Hållbara städer och samhällen).

6.2.2 Ställningstaganden och säkerställanden

Kommunens ställningstaganden avseende kulturmiljö:

- Fortsatt identifiera, utveckla och värna om kulturmiljöer.
- Ge plats åt kulturen vid planering av nya områden och förnyelse av befintliga.

Kommunens säkerställanden avseende riksintressen för kulturmiljö:

Norrköping [E 52]

Kommunens målsättning är att ingen påtaglig skada ska uppkomma, vilket uppnås genom att fördjupat kulturhistoriskt underlag tas fram inför kommande exploaterings- och utvecklingsprojekt.

Kommunens säkerställande:

Riksintressets kulturhistoriska värden skall ligga till grund för stadens utveckling. Befintlig bebyggelse skall vårdas på ett lämpligt sätt. Kommunens riktlinjer för arkitektur skall efterföljas vid all form för byggnation som påverkar stadsbilden eller stadsrummet. I samband med planering och byggande i kulturhistoriskt känsliga värdefulla miljöer skall fördjupat underlag om kulturvärdena tas fram, samt eventuell miljökonsekvensbeskrivning för att klarlägga påverkan på riksintresset.

En översyn av riksintresset med syfte att precisera områdets avgränsning och värdebärande karaktärsdrag bör tas fram. Det ger en bättre tydlighet för utvecklingen av staden och därmed en långsiktigt hållbar utveckling och hushållning av mark- och vattenområden.

Leonardsberg-Himmelstalund-Skälv [E50, 51]

Rekommendationerna i de framtagna kulturhistoriska utredningarna bör följas för att undvika påtaglig skada på riksintresset.

Kommunens säkerställande:

Det är av största vikt att Himmelstalundfältet med hällristningar hålls öppet och tillgängligt, samt att siktlinjer mot nordost bibehålls. Åtgärder som syftar till att öka tillgängligheten till, samt upplevelsen av, riksintresset bör kunna tillkomma. Kulturhistoriska utredningar har tagits fram gällande områdets riksintressanta kulturvärden samt lokala kulturvärden. Utredningarna klargör värdebärande element samt anger rekommendationer inför kommande exploatering.

Himmelstalunds herrgård och brunnssalong med tillhörande bebyggelse är byggnadsminne, och området är mycket känsligt för förändring. Nybyggnation är inte lämpligt och befintlig bebyggelse ska vårdas enligt länsstyrelsens bestämmelser.

Norsholm - Tångestad [E48] (Kimstads socken)

Området ska bevaras, användas och utvecklas utan att påtagligt skada kulturmiljön.

Kommunens säkerställande:

För att bibehålla den öppna karaktären av jordbruksbygd är det av största vikt att de åkrar som finns idag brukas och att de gamla hagmarkerna hålls öppna, allra helst genom betesdrift. Bebyggelsen på de stora gårdarna Norsholm och Tångestad har ett högt kulturhistoriskt värde. Renoveringar och eventuella nybyggnationer ska utföras i samklang med den lokala byggnadstraditionen vad gäller till exempel proportioner, fasad- och takmaterial.

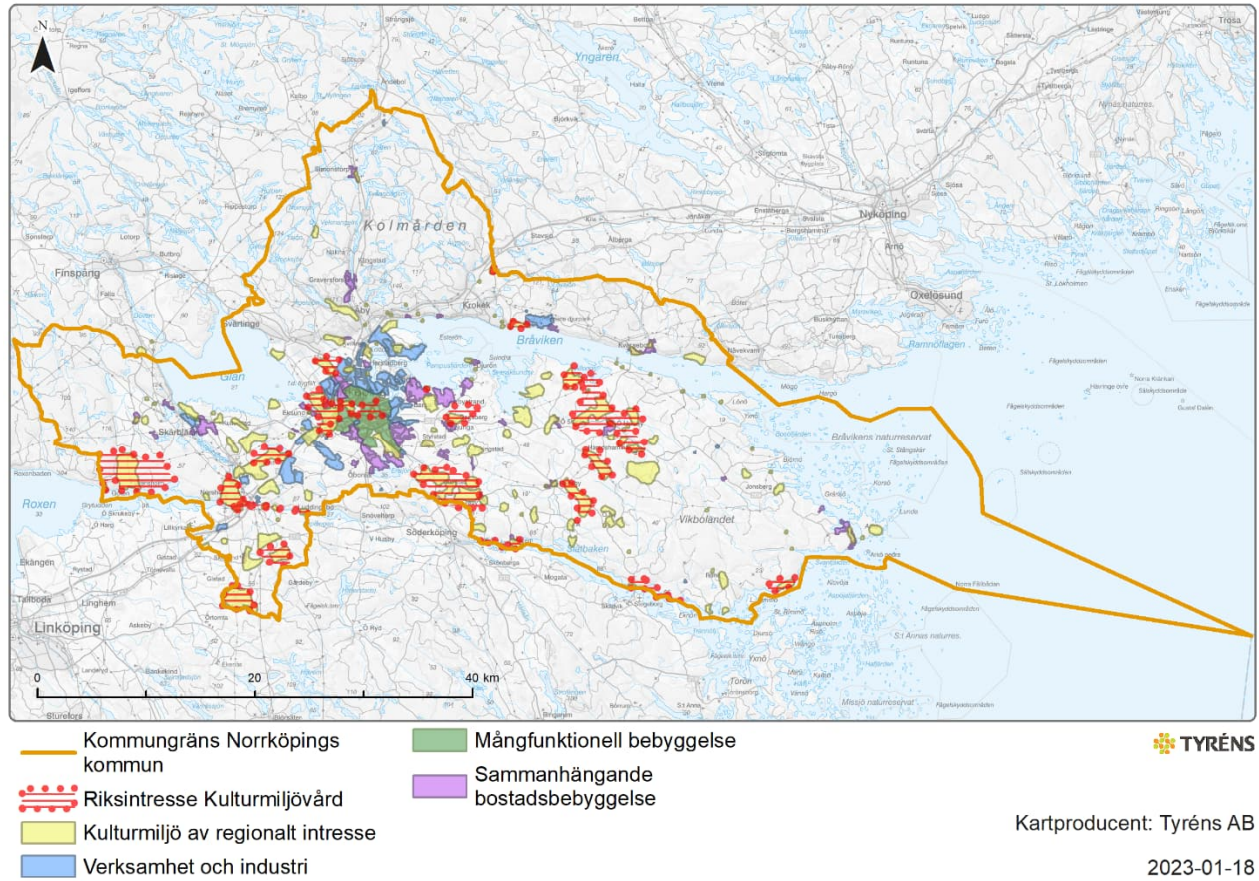
Lövstad [E49] (Kimstads socken)

Riksintresset för kulturmiljövård ska så långt som möjligt beaktas i det fortsatta planeringsarbetet för Ostlänken.

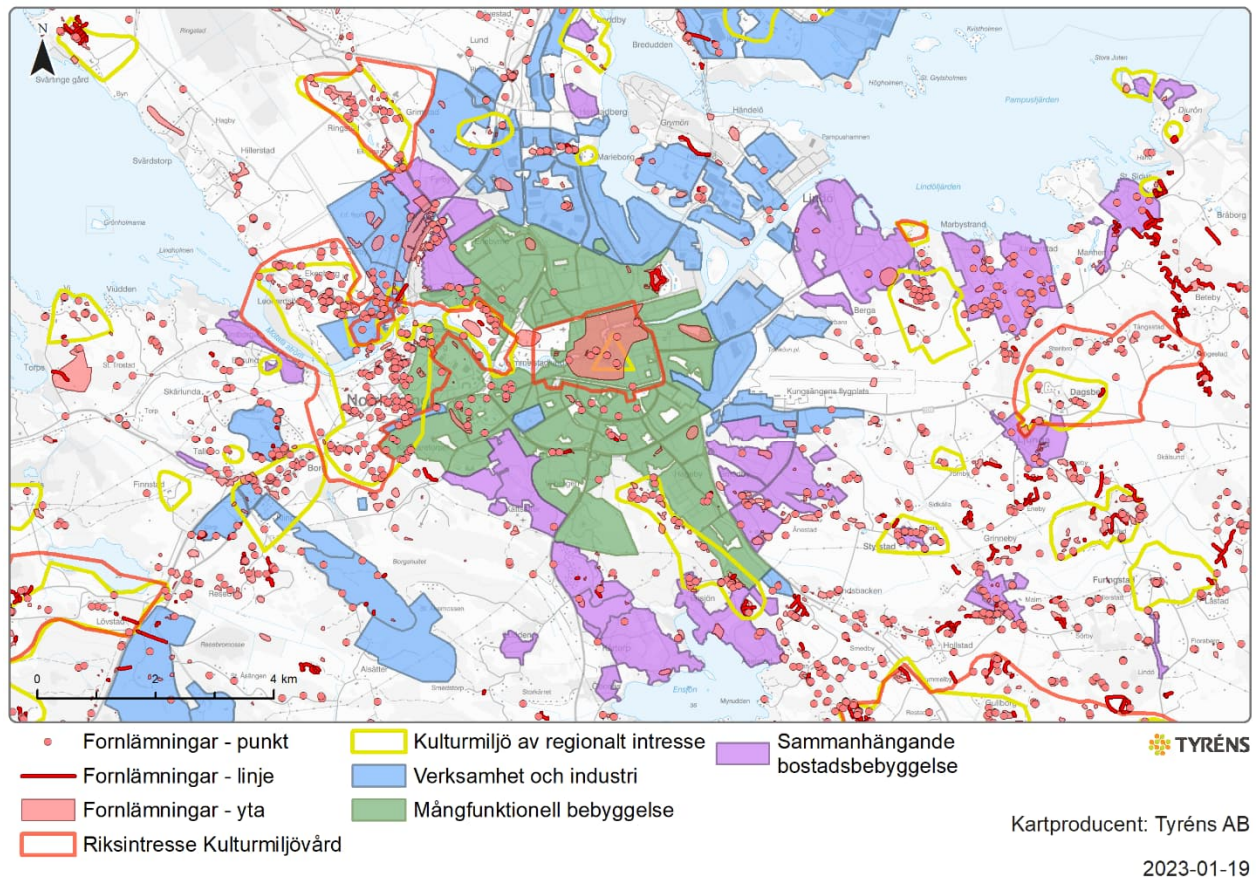
Kommunens säkerställande:

Det är av högsta vikt att landskapet behåller sin karaktär av slottegendom med ålderdomlig bebyggelsebild och öppet landskap. Den bebyggelse som finns kvar idag bör därför bibehållas och nybebyggelse undvikas.

6.2.3 Förutsättningar

Figur 6.2.1. Riksintressen för kulturmiljövården och kulturmiljöer av regionalt intresse inom kommunen.

Figur 6.2.2. Skyddade och utpekade kulturmiljöer i och i anslutning till Norrköping.

Inom Norrköpings kommun finns ett antal riksintressen för kulturmiljövården. Nedan redogörs för de riksintressen som bedöms kunna påverkas av planförslaget.

Riksintressen som direkt berörs:

Norrköping [E52] vars stadsmiljö och industrimiljö kring kraftkällan Motala ström, tydligare än någon annan plats i landet speglar den industriella utvecklingen, dess förutsättningar och den miljö detta skapat under särskilt 1600-talet och 1800-talets senare del.

Leonardsberg-Himmelstalund-Skälv [E50, 51] innehåller bland annat ett av landets märkligaste och mest omfattande hållristningsområden från bronsåldern. Här finns cirka 300 hållristningslokaler med över 6000 figurer samt boplatser från bronsåldern. Andra uttryck är gravfält och boplatser från järnåldern som anknyter till medeltida bytomter samt Ringstaholms medeltida borgruin. I området ingår även Himmelstalunds herrgård och

brunnssalong från 1700-talet, brunnshotell, "sexstyverskrogen", "femöresbron" med mera.

Riksintressen som kan beröras indirekt eller ligger i anslutning till berörda områden i ÖP:

Norsholm-Tångestad [E48] utgörs av ett herrgårdslandskap med medeltida borgruiner och strategiskt belägen fornborg (borgmiljö).

Lövstad [E49] (Kimstads socken) innehåller ett odlingslandskap med monumentalt utformad slottsanläggning och omgivande engelsk park.

Regionala och kommunala kulturmiljövärden

Utöver riksintressen finns även utpekade regionala och kommunala intressen inom kommunen. Kulturmiljövärden återfinns även i områden, som inte särskilt pekats ut.

Ett område utanför riksintresse för kulturmiljövärden som bedöms kunna påverkas i hög grad är Kimstad Södra verksamhetsområde.

Verksamhetsområdet ligger strax söder om Kimstads kyrkomiljö, vilket utgör såväl regionalt (K24) som kommunalt intresse och strax öster om strax öster om riksintresset Norsholm-Tångestad, vilket har karaktären av herrgårdslandskap. Öster om verksamhetsområdet återfinns riksintresset Lövstad [E49], med Lövstad slott och det regionala intresset Lövstad - Aspa med flera (K25). Landskapet är ett utpräglat odlingslandskap, präglat av skiftena och storgårdsdriften. Värdefull ängs- och betesmark liksom äldre vägstrukturer utgör också betydelsefulla inslag liksom fornlämningar, i form av bland annat gravfält.

6.2.4 Konsekvenser av planförslag och nollalternativ

Fem övergripande målområden har tagits fram, vilka i sin tur har kopplats till de globala målen för att kunna säkerställa en hållbar utveckling. Flera målområden är av betydelse för kulturmiljö. Det bedöms som positivt ur kulturmiljösynpunkt att planförslaget kopplar de globala målen till planens målområden.

Målområde	Globalt mål	Motivering nya ÖP	Kulturmiljörelevans – kommentar
Levande stad och landsbygd	 	<p>Mål 3: Tillgång till och bevarande av kultur- och naturmiljöer är kopplat till en god hälsa och är viktigt för människors välbefinnande.</p> <p>Mål 11: Utveckling av en hållbar ortstruktur värnar oexploaterad mark och skapar en hållbar bebyggelseutveckling.</p> <p>Mål 14: Placerande av ny bebyggelse på landsbygden ska främst ske i koppling till den befintliga, vilket gör att kusten och skärgårdens karaktär kan bevaras och fortsatt vara möjlig att vistas i.</p>	<p>Tillgång och bevarande av en mångfald av kulturmiljöer ger förutom hälsoaspekter också möjligheter att kunna spegla samhällets och den historiska utvecklingens komplexitet.</p> <p>Att bygga vidare på befintliga/historiska bebyggelsestrukturer skapar förutsättningar för att bevara och utveckla landskapets karaktärsdrag och bebyggelsemönster. Genom att värna oexploaterad mark skapas förutsättningar för att befintliga kulturvärden i dessa områden värnas.</p>
Ett klimatsmart och motståndskraftigt Norrköping		<p>Mål 3: En klimatsmart och motståndskraftig kommun med integrerade grön- och blåstrukturer bidrar med positiva värden för människors hälsa.</p>	<p>Effektiv markanvändning där kulturvärden i grön- och blåstrukturer tas tillvara i planeringen är positivt för kulturmiljön.</p>
Ett Norrköping för alla		<p>Mål 11: Tillgång till sociala mötesplatser, aktiviteter och upplevelser för människor är viktigt för en hållbar stadsutveckling och den sociala hållbarheten.</p>	<p>Kulturmiljöer ger upplevelser och många historiska platser engagerar människor. Kulturmiljöer spelar roll för hur människors knyter an och känner tillhörighet till en stad, ett område eller en plats.</p> <p>En hållbar stadsutveckling innebär också att ta tillvara och på ett medvetet sätt bygga vidare på befintliga strukturer och bebyggelsemiljöer. Befintliga byggnader och byggnadsdelar av god kvalitet bevaras, underhålls och kompletteras.</p>

Jämfört med nollalternativet är nu mindre yta utpekad för exploatering på jordbruksmark. Detta bedöms som positivt för kulturmiljön eftersom det även bör minska påverkan på kulturvärden i det öppna landskapet.

Planförslaget kommer täcka alla ytor vilket innebär skarpare ställningstaganden för bevarande av landsbygd, jordbruksmark och naturområden. Det innebär också en tydligare vägledning för de kulturvärden som är del av eller rymms inom ovannämnda landskap. Detta bedöms som positivt i jämförelse med nollalternativet.

Gestaltad livsmiljö är ett nytt kapitel som aktualiserar och samlar tidigare kapitel i Översiktsplan staden.

- Arkitektur Norrköping
- Det offentliga rummet

Ett mål inom politikområdet Gestaltad livsmiljö är att estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas. Bedömningen är att det är positivt att kommunen integrerar målen för Gestaltad livsmiljö i planering och byggande.

Riksintressen – konsekvenser

Avseende staden, riksintresset Norrköping [E52], är kommunens utgångspunkt att "riksintressets kulturhistoriska värden skall ligga till grund för stadens utveckling" och att "ingen påtaglig skada ska uppkomma", vilket ska uppnås genom bland annat fördjupat kulturhistoriskt underlag.

Det är positivt att ett fördjupat underlag tas fram, som utgångspunkt för fortsatt planering och utveckling i staden. Tillsammans med Arkitekturstaden Norrköping och uppdaterade kulturmiljöinventeringar skapas förutsättningar för att säkerställa riksintressets värden. Konsekvensen av planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms vara positiv.

Bedömningen är ändå att det föreligger stor risk för negativ påverkan på riksintresset i samband med planerad utveckling och komplettering. Föreslagna underlag bör kompletteras med konsekvensbedömningar i samband med ändring i detaljplan liksom vid varje enskilt fall av om-, till- eller nybyggnad inom riksintresset.

Himmelstalunds brunnsmiljö, som är en del av riksintresset Leonardsberg-Himmelstalund-Skälv [E50, 51] får ett ökat skydd i den kommunala planeringen, vilket är positivt och även ger en positiv konsekvens i förhållande till nollalternativet.

Södra Himmelstalund utvecklingsområde ligger delvis inom samma riksintresse. Området planeras bebyggas med blandad bebyggelse av tätare karaktär som kan komma att beröra fornlämningsmiljöer. Främst handlar det här om boplatser och by/gårdstomter, men även hållristningar finns inom utvecklingsområdet. Ingen förändring från Översiktsplan staden och därför en likvärdig konsekvens.

Riksintressen som berörs indirekt kommenteras under nedanstående avsnitt.

Områden med ändrad markanvändning från nollalternativet

Häradsudden planeras som ny verksamhetsmark. Området gränsar till riksintresse Lövstad [E49] och innehåller lämningar i form av till exempel färdvägar, torp och borgar. Det till ytan omfattande verksamhetsområdet ligger i ett sammanhängande och bitvis kuperat skogsområde som tillhört Lövstads ägor. Landskapets karaktär förändras genom exploateringen från agrart präglad landskap dominerat av skog till semiurbant/urbant område. Läsbarheten av hur Lövstads markorganisering med inägor och utmarker bedöms försvagas. Lämningar som synliggör landskapets tidsdjup förlorar till delar sin kontext. Konsekvensen av planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms vara negativ och liten.

Kimstad Södra verksamhetsområde planeras som ny verksamhetsmark. Området ligger strax öster om riksintresse Norsholm – Tångestad [E48] samt ansluter till de regionalt utpekade miljöerna Kimstads kyrkomiljö (K24) och Löfstad - Aspa med flera (K25). Åtgärden innebär en förlust och karaktärsförändring av värdefulla odlingslandskap med gårdar såsom Aspa och Lera. Värdefulla ängs- och betesmarker riskerar att tas i anspråk. Kulturlandskap kopplade till säterier och gårdar omkring verksamhetsområdet påverkas negativt genom inslag av sentida och eventuellt storskaliga tillägg. Hänsyn bör tas till Kimstads kyrka som landmärke och nod i landskapet. Konsekvensen av planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms vara negativ och måttlig.

Norsholm Södra verksamhetsområde planeras som ny verksamhetsmark. Inga utpekande kulturmiljöer berörs. Odlings- och betesmarker tas dock i anspråk. Det öppna och hävdade landskapet som uttryck för människans brukande genom historien och dagens landskapsbild riskerar därigenom att påverkas negativt. Konsekvensen av planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms vara negativ och liten.

Malmölandet pekas enbart ut för verksamhetsmark på mark som redan är exploaterad för verksamheter. Bevarandet av jordbruksmark på

Malmölandet är positivt ur kulturmiljösynpunkt, inte minst då detta kan bidra till att spara värdefull ängs- och betesmark. Konsekvensen av planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms därför vara positiv.

Centrum pekas fortsatt ut för utveckling. Innerstaden är riksintresse för kulturmiljövården, Norrköping [E52]. Delar av centrum utgör fornlämning (L2009:7173 Stadslager). Byggnation av lucktomter och parkeringsplatser kan bidra till att tydliggöra stadens rätvinkliga rutnätsplaner. Komplettering innebär också att bygga högre hus och att bygga på befintliga hus på höjden vilket kan ge negativa konsekvenser för kulturmiljön.

Industrihistoriska miljöer och bevarade medeltida strukturer och objekt bör värnas för att tillgodose riksintresset. Ny bebyggelse behöver samspela i skala med den äldre stadens mer småskaliga bebyggelse samt med stadens siluett. Påverkan på stadens kulturvården kan således vara både positiv och negativ. I det nya temaområdet Gestaltad livsmiljö lyfter kommunen god arkitektur och att vikten att värna kulturvården som utgångspunkter i utvecklingen av staden. Konsekvensen av planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms vara positiv.

Butängen ska fortsatt utvecklas mot en blandad stad som en förlängning av stadens centrum. Området ansluter till riksintresse Norrköping [E52]. I omvandlingen av området är det betydelsefullt att olika historiska skeden fortsatt är läsbara. Miljöer kopplade till järnvägen samt anslutande Johannisborgs slottsruin med skansområdet är särskilt viktiga att värna. Konsekvensen av planförslaget bedöms vara likvärdig jämfört med nollalternativet.

Himmelstalunds brunnsmiljö ingår i riksintresse för kulturmiljövården [E50, 51] och området är skyddat som ett byggnadsminne. Det bedöms som positivt att den värdefulla kulturmiljön får ökat skydd i den kommunala planeringen.

Södra Himmelstalund utvecklingsområde ligger delvis inom riksintresset Himmelstalund - Leonardsberg - Skälv [E50-51] och även inom regionalt kulturmiljöintresse (EKNO33). Området kan bebyggas med blandad bebyggelse av tätare karaktär som kan komma att beröra fornlämningsmiljöer. Främst handlar det här om boplatser och by/gårdstomter, men även hållristningar finns inom utvecklingsområdet. Ingen förändring från Översiktsplan staden och därför en likvärdig konsekvens.

Sylten ligger strax utanför riksintresset för staden [E52], till vilket det gränsar i väster. Inom området finns bland annat inre hamnen, industribyggnader av varierande slag samt själva Syltenberget, vilket också

utgör ett rekreationsområde. Även om utvecklingsområdet inte ligger inom riksintresse för kulturmiljövården finns här betydelsefulla värden att ta hänsyn till och utgå ifrån i planering och utveckling, bland annat industrihistoriska, byggnadshistoriska och arkitekturhistoriska. En stadsbyggnadsvision har tagits fram inför omvandlingen till mångfunktionell bebyggelse, där tanken är att bevara äldre och kulturhistoriskt värdefulla byggnader i så stor utsträckning som möjligt. Detta är mycket positivt ur kulturmiljösynpunkt. Konsekvensen av planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms därför vara positiv.

Marby, Unnerstad och Sidus är fortsatt ett utvecklingsområde för bostadsändamål, men i lite större skala jämfört med ÖP staden. Området omfattar värdefulla bebyggelsestrukturer, så som Marby med äldre bytomt, odlingsmark omkring byarna samt fornlämningar, såsom gravfält och boplatser, vilka visar på landskapets stora tidsdjup. Vid en utveckling av området bör stor hänsyn tas till dessa äldre strukturer. Även kulturvärden i äldre fritidshusområden bör uppmärksammas och värnas. Konsekvensen av planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms vara negativ och liten.

Områden som går från utvecklingsområde till pågående markanvändning såsom *Kråkudden, Söder om Ensjön och Loddby – Herstadberg* är generellt sett positivt ur kulturmiljösynpunkt, då risken för negativ påverkan på historiska miljöer, strukturer och samband minskar.

Samlad bedömning

Sammantaget bedöms konsekvensen av planförslaget i jämförelse mot nollalternativet vara positiv. Förändringen får positiva effekter på utpekade områden såsom kommunala kulturmiljöintressen och riksintressen. Andra motiv för bedömningen är att mindre jordbruksmark tas i anspråk för ny bebyggelse, att utpekade områden delvis får ett utökat skydd, som fallet Himmelstalunds brunnsmiljö och att det nationella politikområdet Gestaltad livsmiljö får en ökad betydelse i planen. Genom kommunens ambition att säkerställa riksintressen för kulturmiljövården skapas förutsättningar för att värna kulturvärden inom dessa områden. I förhållande till nuläget innebär både planförslag och nollalternativ ökad risk för negativ påverkan när nya områden får ändrad markanvändning.

Bedömningen är dock att planförslaget saknar en samlad strategi och en plan för hur kulturmiljön i kommunen ska bevaras, användas och utvecklas. I planen finns inte heller något särskilt temaavsnitt som behandlar kulturmiljö, vilket skulle kunna förtydliga kommunens intentioner för målområdet.

6.2.5 Åtgärder och fortsatt arbete

- Planen bör ges ett eget avsnitt som behandlar kulturmiljö.
- De kommuntäckande kulturmiljöinventeringar som planeras bör även leda till att ett kulturmiljöprogram för kommunen tas fram.

6.3 Naturmiljö, biologisk mångfald och grön infrastruktur

6.3.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av konsekvenser för naturmiljö, biologisk mångfald och grön infrastruktur utgår främst från vilken påverkan det blir på riksintressen och skyddade områden. Skydd av områden som exempelvis naturreservat och Natura 2000-områden finns beskrivet i 7 kapitlet miljöbalken. Andra delar av miljöbalken som är aktuella är: 1 kapitlet 1 § som syftar till en hållbar utveckling och god miljö och att ta hänsyn till naturen; 2 kapitlet om allmänna hänsynsregler för miljö vid verksamheter och åtgärder; 3 kapitlet 3 § och 6 § skydd av mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt; 4 kapitlet särskilda bestämmelser för hushållning men mark och vatten för vissa områden.

Kommunen har inför arbetet med översiktsplanen tagit fram ett dokument som ska ge fördjupade kunskaper inom grönstruktur "Kunskapsunderlag för grönstruktur – Norrköpings stad". Syftet med kunskapsunderlaget är att beskriva nuläge och ge förslag på utveckling för att Norrköpings stad ska ha en funktionell framtida grönstruktur.

Vid bedömning av konsekvenser för naturmiljön används begreppen värdekärnor, värdenätverk och värdestrakter. Begreppen förklaras enligt nedan (Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2023).

En värdekärna är ett område där det finns högre naturvärden än i omgivande marker. Dessa områden är relativt ovanliga och är extra betydelsefulla som noder i den gröna infrastrukturen. Värdekärnorna är sårbara för yttre påverkan, om det inte är skötselåtgärder som stärker naturvärdena.

Värdenätverk innebär att värdekärnor ligger så nära varandra i landskapet att det motiverar ett ekologiskt utbyte. Värdenätverken är viktiga länkar i den gröna infrastrukturen och dessa områden kan därför vara sårbara för till exempel exploatering. Samtidigt har de en stor potential att på sikt utvecklas mot att hysa större värden.

Värdetrakter är större områden i landskapet med högre ekologiska värden än omgivande landskap. En värdetrakt har högre täthet av värdekärnor för djur- och växtliv, inklusive biologiskt viktiga strukturer, funktioner och processer. Det betyder dock inte att allt i en värdetrakt håller höga värden.

Värdekärnor, som är relevanta i planförslaget, och som redovisas i underlaget från Länsstyrelsen i Östergötland (Östgotakartan, 2023) är endast för biototyperna ädellöv och gräsmarker.

6.3.2 Ställningstaganden

- Värna, utveckla och tillgängliggöra kommunens större sammanhängande natur- och friluftsområden.
- Utforma, bruka och förvalta den grönblå strukturen så att biologisk mångfald bevaras och ekosystemtjänster främjas.
- I första hand undvika, i andra hand minimera och i sista hand kompensera för skada på naturvärden vid exploatering.
- Tillvarata möjligheter att värna och utveckla landskapets gröna infrastruktur i planeringsprocesser och ta särskild hänsyn till läderbaggenätverket.
- Ge naturvärden som tar lång tid att utveckla särskild tyngd vid avvägning mot andra intressen.
- Värna, utveckla och vid behov skydda områden med höga natur- eller friluftsvärden.
- Brukningsvärd jordbruksmark och värdefull skogsmark ska endast prövas för exploatering i sista hand
- Förädla och öka antalet grönområden och planera för sammanhängande gröna rekreativstråk när kommunen växer.
- Bevara och utöka kommunens trädbestånd på allmän platsmark och kvartersmark där så är möjligt.
- Utredda behov av bevarande eller nyskapande av ekosystemtjänster vid tätortsutveckling.

6.3.3 Förutsättningar

Inom Norrköpings kommun finns ett antal riksintressen för naturvärden och Natura 2000-områden. Nedan görs en översiktlig beskrivning av de riksintressen som bedöms kunna påverkas av planförslaget eller där positiv förändring skett för riksintressena gentemot nollalternativet. Påverkan kan vara att grön infrastruktur riskerar att påverkas även om det inte sker någon fysisk påverkan. De riksintressen som innefattas av värdenätverk och som även har samband med planförslaget och/eller positiv utveckling av

nollalternativet redovisas nedan. I text anges de riksintressen som ingår i Natura 2000-nätverket, se även figur 3.1. och figurerna 6.3.1–6.3.3.

Djurön

Natura 2000-området Djurön ligger vid Bråvikens södra strand en mil nordost om Norrköping, och sammanfaller med Djuröns naturreservat. Området omfattar en mosaik av naturmiljöer som sträcker sig längs med Djuröns östra kant. Många av de naturvärden som förekommer är knutna till öppna eller glest trädbevuxna förhållanden. Inom Natura 2000-området förekommer även flera ekdominerade områden som hävdas genom bete. De mest värdefulla arterna som finns noterade i Natura 2000-området är lavar, knutna till gamla ekar. Flera rödlistade och naturvårdsintressanta lavar, mossor, svampar och tickor förekommer.

Runstorp

Runstorp ligger längs med Roxens norra strand, drygt två kilometer väster om Norsholm. Natura 2000-området består av en parkliknande ädellövhaage, ädellövsbranter, gammal barrskog, en strandäng och vassbälten. Lavfloran är artrik och exklusiv med flera rödlistade och naturvårdsintressanta arter, även andra naturvårdsintressanta arter av mossor och tickor förekommer. Det finns en mycket artrik och exklusiv insektsfauna och flera fladdermusarter.

Norsholm

Norsholms naturreservat och Natura 2000-område utgör ett tilltalande kulturlandskap med omfattande vackra ekhagar, hagmarkskullar, lövridåer och stora arealer strandängar invid Motala ström. I området finns en artrik och exklusiv insektsfauna, flertalet rödlistade och naturvårdsintressanta arter av mossor, lavar och svampar och minst nio fladdermusarter i området varav flera är sällsynta. De stora strandängsmiljöerna tillsammans med det strömmande vattnet som rinner ut från Roxen in i Motala ström utgör attraktiva häck- och födosökmiljöer för fågellivet.

Ingelsta ekbackar

Området är ett Natura 2000-område (Ingelsta). Ingelsta ekbackar är en kvarleva från Norrköpings gamla eklandskap. Idag är området omringat av större verksamheter. Området består av trädklädd betesmark med cirka 400 år gamla grova ekar. I området finns det en exklusiv insektsfauna, exempelvis läderbaggen och hotade lavararter samt en exklusiv vedsvampflora. Området tillhandahåller även häckplatser för en variation av

fåglar. Ingelsta ekbackar ingår i Norrköpings ekbackars naturreservat bildat 2004.

Södra Bråviken

Svensksundsviken med sina vidsträckta strandängar och vassområden samt mycket rika fågelliv, utgör en värdefull och skyddsvärd naturmiljö. Strandängar av motsvarande storlek finns troligen inte på svenska Östersjökusten.

Ållonöfjärden har ett rikt sjöfågelliv som behöver skyddas. Fjärden har troligen få motsvarigheter i Östergötland.

Såväl Ållonöfjärden som Svenskunderviken ingår även i Natura 2000-området *Södra Bråviken*. Områdena omfattas även av Svenskundervikens naturreservat, bildat 1981, och är ett av Sveriges Ramsarområden. Ramsarområden är värdefulla våtmarker som ska bevaras.

Björnsnäs

Björnsnäs ängar är ett stort område med riksintresse för naturvården. Det utgör en mosaik av den öppna markens mest artrika vegetationstyper. Havsstrandängarna och en kalkfuktängsdominerad betesmark uppvisar en mångformighet, artrikedom och förekomst av sällsynta växtarter som har få motsvarigheter i Östergötland. Floran är exklusiv och artrik samt påvisar långvarig hävd och frånvaro av gödsel.

Malmölandets ekbackar

Natura 2000-området omfattar främst ekhagmarker. I de trädklädda hagarna varierar träden i art och ålder, men många av träden är gamla. Antalet gamla grova ekar och lindar är stort och träden har mycket höga biologiska värden. I området finns minst 15 nationellt rödlistade arter och insektsfaunan i området är mycket exklusiv. Vid en insektsinventering av vedskalbaggsfaunan på de gamla ekarna hittades över 200 arter, varav tre nya för Östergötland. Även lav- och svampfloran är rik med flera hotade arter. De flesta hagarna i området är öppna och småkuperade med berg i dagen, där den hävdgynnade floran är huvudsakligen lokaliserad till öppna områden och kantzoner. Området visar upp en varierad kärlväxtflora.

6.3.4 Konsekvenser av planförslag och nollalternativ

Områden med ändrad markanvändning i planförslaget jämfört med nollalternativet

Ingelsta

Ingelsta har i planförslaget ändrad inriktning och ingår därmed inte längre som utvecklingsområde utan är ändrad till nuvarande markanvändning. Området omfattar bland annat naturreservatet Norrköpings ekbackar och Natura 2000-området Ingelsta, som delvis är överlappande varandra.

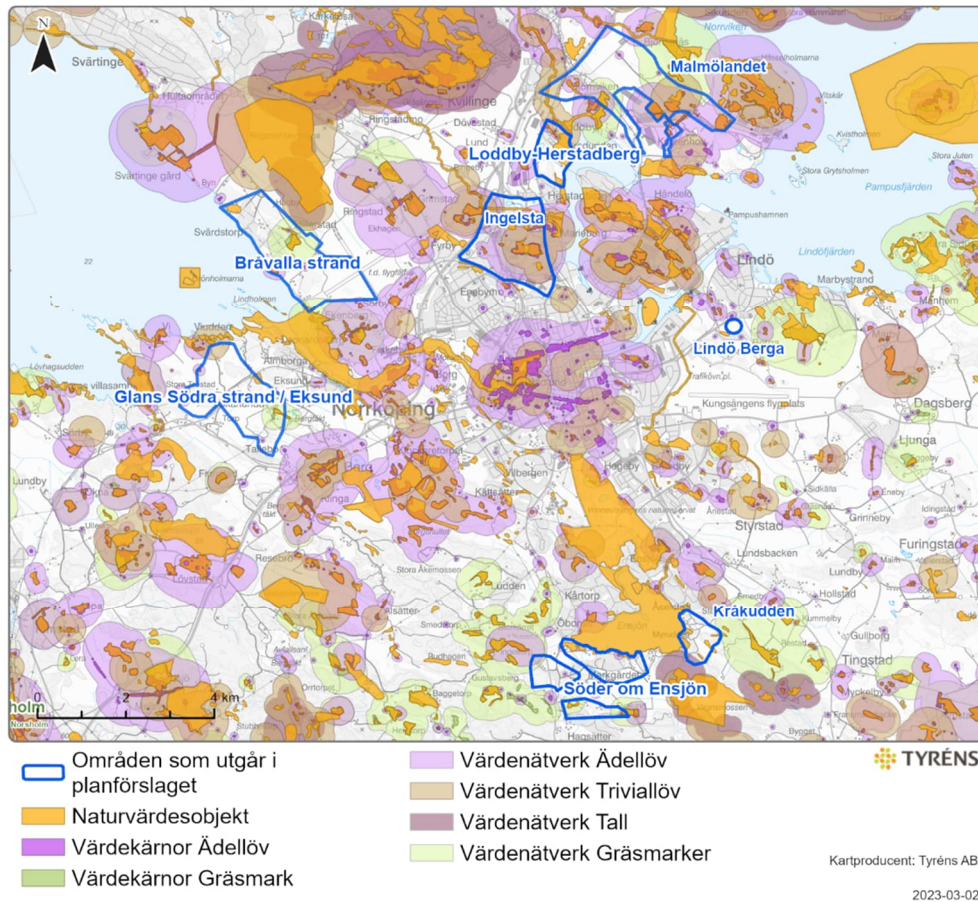
Områdena med de höga naturvärdena innehåller två värdekärnor för ädellöv och andra relativt närliggande områden med värdekärnor finns i det närliggande landskapet, de närmaste i norr och väst.

Värdenätverksanalysen visar inte samband med andra Natura 2000-områden eller riksintressen för naturvård men för värdetrakten finns dessa samband.

Områdena med de höga naturvärdena innehåller en värdekärna för gräsmarker. De närmast angränsande värdekärnorna finns i öst och väst. Värdenätverksanalysen visar inte samband med andra Natura 2000-områden eller riksintressen för naturvård men områdets värdekärnor är riksintresse och för värdetrakten finns dessa samband.

Områdena med de höga naturvärdena ingår i värdenätverk för triviallövv. Värdenätverksanalysen visar inte samband med andra Natura 2000-områden eller riksintressen för naturvård men för värdetrakten finns dessa samband. Området ingår inte i värdenätverk/värdeetrakter för tall eller gran.

Konsekvensen av planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms vara positiv. I nollalternativet ligger naturvärden inom område för bebyggelseutveckling men hela området är nu undantaget från utveckling och exploatering, vilket är positivt eftersom naturvärden innefattande värdekärnor och värdenätverk av riksintressen finns i området samt koppling till andra riksintressen genom i värdetrakten.

Figur 6.3.1. Kartan redovisar områden som utgår enligt planförslaget samt naturvärdesobjekt, värdekärnor, och värdenätverk.

Loddby – Herstadberg

Loddby – Herstadberg har i planförslaget ändrad inriktning och ingår därmed inte längre som utvecklingsområde utan är ändrad till nuvarande markanvändning. Området är inte riksintresse eller Natura 2000-område. Naturvärdesobjekt med bland annat fuktig gräsmark och vass samt ädellövskog båda (kommunalt intresse) och igenväxande marker och ädellöv (lokalt intresse) finns inom området.

I den norra delen finns flera mindre värdekärnor för ädellöv. Värdenätverksanalysen visar inte samband med Natura 2000-områden eller riksintressen för naturvård men för värdeattrakten finns dessa samband.

Inga värdekärnor för gräsmarker finns registrerade i området. Området ingår inte i värdenätverk för gräsmarker men täcks delvis av värdeattrakten som har samband med andra Natura 2000-områden och riksintressen för naturvård.

De norra delarna av området ligger inom värdenätverk för trivallöv och värdrakten har samband med andra Natura 2000-områden och riksintressen för naturvård. Området ingår inte i värdenätverk/värdetrakter för tall eller gran.

Konsekvensen av planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms vara positiv. I nollalternativet riskerar flera naturvärdesobjekt att påverkas vid exploatering men det undviks i planförslaget. Naturvärden kopplade till riksintressen genom värdetrakter finns inom området.

Söder om Ensjön

Söder om Ensjön har i planförslaget ändrad inriktning och ingår därmed inte längre som utvecklingsområde utan är ändrad till nuvarande markanvändning. Området är inte riksintresse eller Natura 2000-område. I området ligger exempelvis ett objekt med gammalt skogsbete och en hagmark, båda med kommunalt intresse.

Flera mindre värdekärnor för ädellöv finns inom området. Inga värdenätverk eller värdetrakter för ädellöv har samband med Natura 2000-område eller riksintressen för naturvården.

Flera mindre värdekärnor för gräsmarker förekommer inom området. Inga värdenätverk har samband med Natura 2000-område eller riksintressen för naturvården men det finns samband för värdetrakten. Området ingår inte i värdenätverk/värdetrakter för, trivallöv tall eller gran.

Konsekvensen för planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms vara positiv. I nollalternativet riskerar flera naturvärdesobjekt att påverkas vid exploatering men det undviks i planförslaget. Naturvärden med viss koppling till riksintressen finns inom området. Naturvärden kopplade till riksintressen genom värdetrakter finns inom området.

Djurövägen

Djurövägen har i planförslaget delvis ändrad inriktning där de delar som ligger närmast Djurön är borttagna som utvecklingsområde på grund av översvämningsrisk. De områden som är borttagna som utvecklingsområden sammanföll delvis med riksintresset Bråviken, Natura 2000-området Djurön, naturreservatet Djurön, naturreservatet Svensksundsviken samt Ramsarområdet Svensksundsviken-Ållonöfjärden. Andra områden med naturvärden som tidigare ingick i utvecklingsområdet var strandängslandskap och ekhagar vid Hanö och Stora Sidus (regionalt intresse) ingår inte längre som utvecklingsområde i den norra delen och

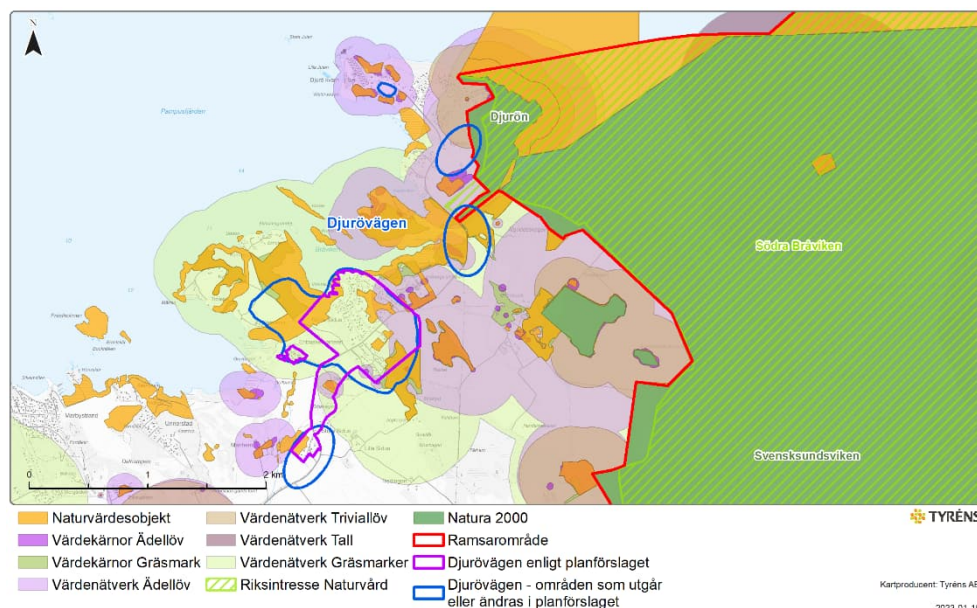
ingår i mindre omfattning i söder. Naturvärdesobjektet Hagmarker norr om Lilla Sidus ingår fortfarande i utvecklingsområdet men i mindre omfattning.

Värdekärnor för ädellöv finns både inom de borttagna utvecklingsområdena och de kvarvarande samt allmänt i närområdet. Värdenätverken och värdeutrakterna för ädellöv har samband med riksintresset Södra Bråviken och Natura 2000-områdena Djurön och Svensksundsviken.

Värdekärnor för gräsmarker finns både inom de borttagna utvecklingsområdena och de kvarvarande samt allmänt i närområdet. Värdenätverken och värdeutrakterna för gräsmarker har samband med bland annat de närliggande riksintressena Södra Bråviken och Natura 2000-områdena Djurön och Svensksundsviken. Värdeutrakten för gräsmarker täcker in området och mycket stora delar av omkringliggande landskap.

Ett av de tidigare utvecklingsområdena närmast Djurön ingår i ett isolerat värdenätverk för triviallövsområde som sammanfaller med Natura 2000-området Djurön och riksintresset Södra Bråviken. Området ingår inte i värdenätverk/värdeutrakter för tall eller gran.

Konsekvensen för planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms vara positiv. Flera naturvärdesobjekt ingår inte längre i utvecklingsområdet och riskerar därmed ej att påverkas. Flera naturvärdesobjekt ingår dock fortfarande i utvecklingsområdet. Området har flertalet kopplingar till flera riksintressen för natur genom värdenätverk.

Figur 6.3.2. Kartan redovisar planförslaget för området Djurövågen och de delar som utgår eller ändras enligt planförslaget. Riksintressen för naturvården, ramsarområden, Natura 2000-områden, naturvärdesobjekt, värdekärnor, och värdenätverk redovisas.

Kråkholmen

Kråkholmen ingår inte längre som utvecklingsområde i planförslaget utan har ändrats till nuvarande markanvändning. Området är inte riksintresse eller Natura 2000-område.

Naturvärdesobjekt av barrblandskog och Ensjön (kommunalt intresse) samt hagmark, nordbranter och strandklippor vid Ensjön (lokalt intresse) låg inom utvecklingsområdet.

Inga värdekärnor för ädellöv eller gräsmarker ligger inom området. Isolerade värdenätverk av tall och gräsmarker tangerar området men de har inga påvisade samband med Natura 2000-områden eller riksintressen. Vårde trakten för gräsmarker täcker in området och mycket stora delar av omkringliggande landskap.

Konsekvensen för planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms vara positiv. I nollalternativet riskerade flera naturvärdesobjekt att påverkas vid exploatering men det undviks i planförslaget. Inga samband mellan naturvården med riksintressen har identifierats.

Malmölandet

Malmölandet har i planförslaget ändrad inriktning och ingår därmed inte längre som utvecklingsområden utan är ändrad till nuvarande markanvändning. Delar av området som ingick i nollalternativet har tagits bort i planförslaget. Området är inte riksintresse eller Natura 2000-område. Strax norr om Malmölandet ligger riksintressena Björnsnäs (riksintresse för naturvården) och Malmölandets ekbackar (Natura 2000-område).

Inom de delar av området som tagits bort i planförslaget finns flera naturvärdesobjekt som även är värdekärnor för ädellöv. Ett av dessa naturvärdesobjekt utgör område av nationellt intresse, ett är av regionalt intresse, tre är av kommunalt intresse och två är av lokalt intresse. Det finns även två mindre värdekärnor inom området som inte ingår i något naturvärdesobjekt. Det värdenätverk som flertalet av värdekärnorna ingår i har samband med riksintresset Malmölandets ekbackar.

Inom de delar av området som tagits bort i planförslaget finns två värdekärnor för gräsmarker en som har som har regionalt intresse och en som har kommunalt intresse. Det värdenätverk som värdekärnan i öster ingår i har samband med riksintressena Björnsnäs och Malmölandets ekbackar.

Ett värdenätverk för triviallöv i områdets norra del har samband med riksintresset Björnsnäs. Inga värdenätverk av gran eller tall har samband med området.

Konsekvensen för planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms vara positiv. I nollalternativet riskerade fler naturvärdesobjekt/värdekärnor att påverkas vid exploatering, vilket undviks genom att delar av området tagits bort från exploateringsplaner. Negativa konsekvenser för värdekärnor och värdenätverk av ädellöv, gräsmarker och triviallöv som har kopplingar till riksintressen undviks därmed.

Bråvalla strand

Bråvalla strand är inte längre med som område för bebyggelseutveckling i planförslaget. Inga riksintressen för naturvården finns inom området. I området finns flera naturvärdesobjekt som är värdekärnor för ädellöv. Ett av dessa områden är av kommunalt intresse och två är av lokalt intresse. Värdekärnorna ingår i värdenätverk för ädellöv. Det finns inga värdekärnor för gräsmarker inom området men ett isolerat värdenätverk för gräsmarker. Det finns inga värdenätverk för triviallöv, gran eller tall som har samband med området.

Konsekvensen för planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms vara positiv. I nollalternativet riskerade flera naturvärdesobjekt att påverkas vid exploatering men det undviks nu. Inga samband mellan naturvärden, värdenätverk och riksintressen har identifierats.

Glans södra strand

De västra delarna av Glans södra strand är inte längre med som område för bebyggelseutveckling i planförslaget. Inga riksintressen för naturvärden finns inom området. I området finns flera naturvärdesobjekt som är värdekärnor för ädellöv och som ingår i isolerade värdenätverk. En av dessa värdekärnor är av regionalt intresse och ett är av kommunalt intresse medan ett tredje mindre objekt inte har någon naturvärdesklassning. Två isolerade värdenätverk för triviallövs och gräsmarker har samband med området. Det finns inga samband med värdenätverk för gran eller tall.

Konsekvensen för planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms vara positiv. I nollalternativet riskerade flera naturvärdesobjekt att påverkas vid exploatering men det undviks i planförslaget. Inga samband mellan naturvärden, värdenätverk och riksintressen har identifierats.

Lindö Berga

Området Berga i Lindö är inte längre med som område för bebyggelseutveckling i planförslaget. Inga riksintressen för naturvärden finns inom området och inga naturvärdesobjekt, värdekärnor eller värdenätverk som har samband med riksintressen förekommer. Det bedöms inte vara någon skillnad mellan planförslaget jämfört med nollalternativet.

Nya verksamhetsområden i planförslaget jämfört med nollalternativet

Norsholm Södra verksamhetsområde

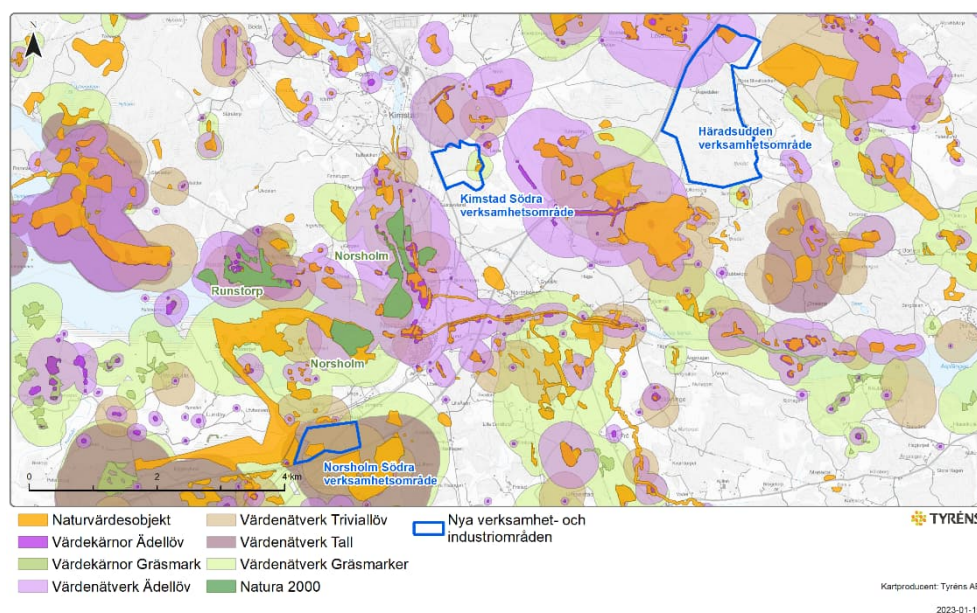
Området ingår inte i riksintresse för naturvärden eller Natura 2000-område. Ett naturvärdeobjekt bestående av ett skogsbete (kommunalt intresse) ligger till stor del inom området. Närmaste riksintressen är Natura 2000-områdena Norsholm (cirka en kilometer norr om området) Runstorp (cirka två kilometer norr om området) och Hattorps ekhagar som (cirka fyra kilometer sydost om området). Inga värdekärnor eller värdenätverk för ädellöv finns i området.

Inga värdekärnor för gräsmarker finns inom området men det överlappas av ett värdenätverk för gräsmarker som har samband med Natura 2000-områdena Norsholm, Runstorp och Hattorps ekhagar.

Området överlappas av ett mindre och isolerat värdenätverk för triviallövv. Värdestrukturen för triviallövv har samband med Natura 2000-områdena Norsholm, Runstorp och Hattorps ekhagar.

Området ingår i ett värdenätverk och värdestruktur för tall som har samband med Natura 2000-områdena Norsholm och Runstorp. Inga värdenätverk för gran har samband med området.

Konsekvensen för planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms som liten-måttlig negativ, inkluderat ställningstagandet att naturvärden ska värnas. Vid exploatering finns dock en risk att objekt påverkas antingen fysiskt och/eller att spridningssamband påverkas. Det finns ett naturvärdesobjekt i området med kopplingar till värdenätverk och riksintressen. I och med att verksamhetsområdet är tillkommande i planförslaget bedöms konsekvensen jämfört med nuläget motsvara nollalternativet.

Figur 6.3.3. Kartan redovisar nya verksamhets- och industriområden enligt planförslaget samt riksintressen för naturvården, Natura 2000-områden, naturvärdesobjekt, värdekärnor, och värdenätverk.

Kimstad Södra verksamhetsområde

Området ingår inte i riksintresse för naturvården eller Natura 2000-område. Närmaste Natura 2000-område är Kimstad Ekbacke (cirka 350 meter

norrut) och cirka en kilometer sydost om området ligger Natura 2000-området Norsholm. I verksamhetsområdets östra del ligger ett naturvärdesobjekt i form av en hagmark (kommunalt intresse).

Området har inga värdekärnor för ädellöv och men tangeras av värdenätverk för ädellöv. Naturvärdesobjektet i området har inga redovisade naturvärden knutna till ädellövträd.

Naturvärdesobjektet i området är en värdekärna för gräsmarker som även är ett isolerat värdenätverk. De närliggande Natura 2000-områdena Kimstad Ekbacke och Norsholm ingår i samma värdestrakt som detta område. Området ingår inte i värdenätverk för trivallöv men ingår i en större värdestrakt för trivallöv där Norsholms Natura 2000-område ingår. Området ingår inte i värdenätverk för gran eller tall.

Konsekvensen för planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms som liten negativ inkluderat ställningstagandet att naturvärden ska värnas. Vid exploatering finns dock en risk att objekt påverkas antingen fysiskt och/eller att spridningssamband påverkas. Det finns ett naturvärdesobjekt i området och kopplingar till värdestrakter och till riksintressen. I och med att verksamhetsområdet är tillkommande i planförslaget bedöms konsekvensen jämfört med nuläget motsvara nollalternativet.

Häradsudden verksamhetsområde

Området ingår inte i riksintresse för naturvärden eller Natura 2000-område. Närmaste Natura 2000-område är Kimstad Ekbacke (cirka 3,3 kilometer västerut) och cirka 2,5 kilometer nordost om området ligger Natura 2000-området Borg, som även är naturreservat. I områdets norra del ligger ett naturvärdesobjekt i form av en ädellövskog (regionalt intresse).

Naturvärdesobjektet inom området är en värdekärna för ädellöv och som ingår i ett värdenätverk för ädellöv. Värdenätverket har dock inte samband med närliggande Natura 2000-områden men ingår i samma värdestrakt som dessa.

Området är inte värdekärna för gräsmarker och ingår inte i värdenätverk för denna typ. Den södra delen av området ingår i värdestrakt för gräsmarker. Området ingår inte i värdenätverk för tall, gran eller trivallöv men värdestrakt för trivallöv tangerar området i söder och norr och har kopplingar till de närliggande Natura-2000-områdena.

Konsekvensen för planförslaget jämfört med nollalternativet bedöms som liten-måttlig negativ, inkluderat ställningstagandet i planförslaget är att naturvärden ska värnas. Vid exploatering finns dock en risk att objekt

påverkas antingen fysiskt och/eller att spridningssamband påverkas. Det finns ett naturvärdesobjekt i området med kopplingar till värdestrakter och riksintressen. I och med att verksamhetsområdet är tillkommande i planförslaget bedöms konsekvensen jämfört med nuläget motsvara nollalternativet.

Samlad bedömning

Sammantaget bedöms konsekvensen av planförslaget i jämförelse mot nollalternativet vara positiv. Förändringen i jämförelse med nollalternativet är svagt positiv och får effekter på riksintressen vilket kan bedömas som stora värden enligt bedömningsskalan. Några naturvärdesobjekt, ingående i värdenätverk för riksintressen, kommer att undvika exploatering i planförslaget. Några nya risker dock att påverkas. I förhållande till nuläget innebär både planförslag och nollalternativ risker för negativ påverkan på naturvärden när nya områden utvecklas.

6.3.5 Åtgärder och fortsatt arbete

- Vid fortsatt arbete, med mer detaljerade planer, behövs information om naturvärden, arter och förekomst av arter skyddade enligt artskyddsförordningen. Befintlig information från Artdatabanken är en viktig kunskapskälla i samverkan med fältinventering. Det är viktigt att i ett tidigt skede utföra naturvärdesinventering enligt svensk standard och vid behov fördjupade artinventeringar.
- För att undvika påverkan på riksintressen som Natura 2000-områden behövs en analys av hur grön infrastruktur kan påverkas av planerna. Det kan vara fysisk påverkan av naturvärdesobjekt som ska undvikas men även att gröna korridorer skapas.
- De naturvärdesobjekt som förekommer inom de nya verksamhetsområdena bör sparas, exempelvis naturvärdet i Häradsudden som är av regionalt intresse.

6.4 Markanvändning och jordbruksmark

6.4.1 Bedömningsgrunder

Jordbruksmark är skyddad som värde av nationell betydelse. Vid planläggning av jordbruksmark finns stöttning i plan- och bygglagen (PBL) samt miljöbalken.

I plan- och bygglagen (PBL) 1 kapitlet 2 § står att "Planläggning och prövningen i ärenden om lov eller förhandsbesked enligt denna lag ska syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov."

Miljöbalkens 3 kapitlet 4 § fastställer att "Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk."

Kommunen har inför arbetet med översiktsplanen tagit fram ett kunskapsunderlag för jordbruksmark "Jordbruksmarken i Norrköping" vars syfte är att undersöka möjligheten att ta fram en kvantifierbar metod och övergripande kunskapsunderlag kring jordbruksmarkens kvaliteter. Bland annat analyseras jordbruksmarkens värden utifrån olika aspekter med en GIS-baserad metod.

6.4.2 Ställningstaganden

Enligt ställningstaganden i planförslaget ska kommunens arbete ske enligt följande:

- Gröna näringar ska ha möjlighet att utvecklas i kommunen för att stärka en levande landsbygd.
- Brukningsvärd jordbruksmark och värdefull skogsmark ska endast prövas för exploatering i sista hand.
- Värna jordbruksmarken som resurs samt möjligheterna till rationell och långsiktig jordbruks- och produktionsnäring.
- Samla bebyggelse i befintliga orter för att inte begränsa jordbrukets framtida möjligheter att utvecklas samt beakta behovet av skydds- och hänsynsavstånd till jordbruket.
- Fyrstegsprincipen för hållbar markanvändning ska synliggöras och tillämpas i samhällsbyggnadsprocessen

6.4.3 Förutsättningar

Norrköpings kommun ligger på Östgötaslätten och en femtedel av kommunens totala yta utgörs av jordbruksmark. Det finns flera stora områden med sammanhängande jordbruksmark i kommunen. Det till ytan största sammanhängande området finns öster om Norrköping, i trakterna kring Ljunga och Östra Husby. Ytterligare samlade åkermarker ligger i västra Vikbolandets odlingsbygd, vid Bråvalla, Kvillinge och Malmölandets odlingslandskap samt kring orterna Vånga, Skärblacka, Strandhugget–Eksund och Norsholm. Åkermarken utgörs dessutom huvudsakligen av stora åkerfält, vilket sammantaget utgör en god grund för ett effektivt och rationellt jordbruk.

6.4.4 Konsekvenser av planförslag och nollalternativ

Kommunens mark består till stor del av värdefull jordbruksmark som behöver bevaras för en hållbar framtid. I både planförslaget och nollalternativet ska exploatering och utveckling på brukningsbar jordbruksmark undvikas, där så är möjligt. Konflikter kan uppstå när antalet invånare ökar och önskemål finns om att ta jordbruksmark för att tillgodose bebyggelseutvecklingen, både i nollalternativ och planförslag. En anledning enligt kommunen är att det inte finns annan tillgänglig mark, exempelvis i områden där andra skyddsvärden konkurrerar, såsom skogsmark med höga naturvärden.

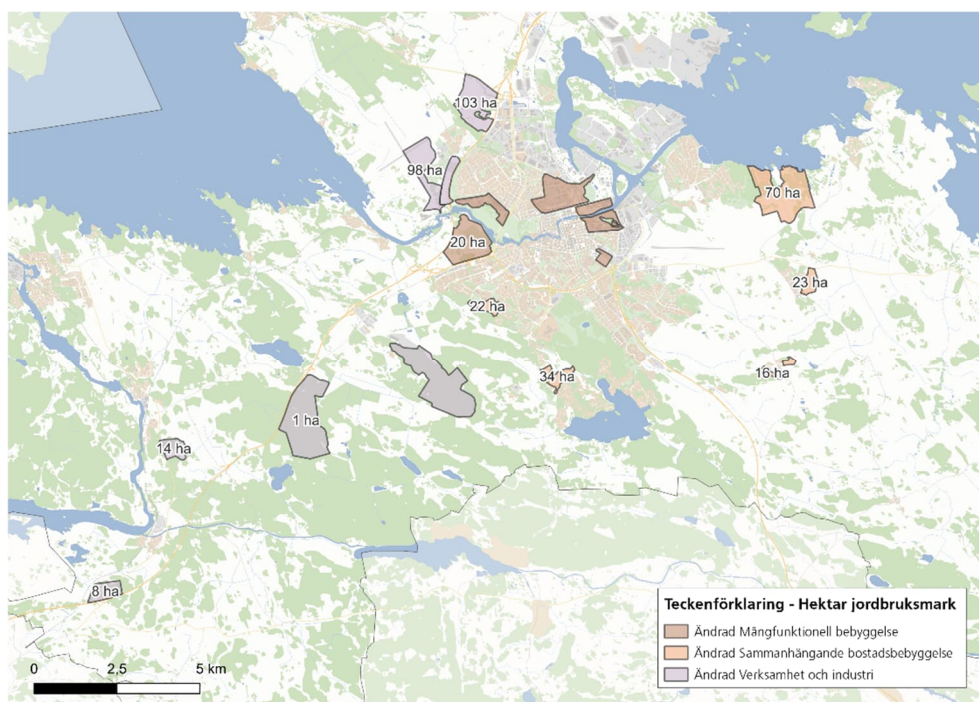
I planförslaget stöds bevarandet av jordbruksmarken av starkare ställningstaganden och mer konkretisering än i nollalternativet, som har en vagare inställning. Konkreta åtgärder i planförslaget är bland annat att ta bort nu föreslagna verksamhetsutveckling på jordbruksmark på Malmölandet samt borttagande av flera bebyggelseområden för bostäder, där påverkan på jordbruksmark är en av flera hållbarhetsfaktorer som påverkas.

Det är positivt att planförslaget föreslår att bostäder och verksamheter i första hand ska utvecklas genom att Norrköping och serviceorter växer inifrån och ut genom komplettering och återanvändning av redan ianspråktagen mark. Men kommunen menar samtidigt att samhällen på landsbygden behöver kunna kompletteras genom att ta jordbruksmark i anspråk. Man vill även möjliggöra lantligt stadsnära boende samt boende med vattenkontakt. Kommunen menar att bebyggelseutvecklingen på jordbruksmark i serviceorter och landsbygdsorter medverkar till en levande landsbygd. Bebyggelse ska dock koncentreras och inte spridas ut i landskapet. Enbart ytor intill befintliga orter ska utvecklas för att ytterligare kunna stärka dessa. Ställningstagande är positivt för kommunens mål om

en levande landsbygd men försvårar uppfyllelsen av bevarandemålet för jordbruksmark.

Norrköpings kommun har totalt 41 500 hektar jordbruksmark räknat utifrån Jordbruksverkets blockdatabas. Av denna mark innebär planförslaget att 409 hektar jordbruksmark (391 hektar åkermark och 18 hektar betesmark, det vill säga cirka en procent av kommunens totala jordbruksmark) pekas ut som ändrad markanvändning, vilket innebär att marken bedöms vara lämplig att omvandla från jordbruksmark till andra väsentliga samhällsintressen, se figur 6.4.1. Utpekad mark kommer omvandlas successivt om den anses behövas. En bedömning av behoven görs kontinuerligt.

Nollalternativet pekar ut 2 112 hektar jordbruksmark i utvecklingsområden blandad stadsbebyggelse (1 042 hektar jordbruksmark) och verksamheter (1 070 hektar jordbruksmark), det vill säga cirka fem procent av kommunens totala jordbruksmark. En stor del av minskningen sker på Malmölandet där utveckling i planförslaget endast sker på kommunalägd mark och till stor del redan exploaterad mark, till skillnad från nollalternativet som föreslår utbyggnad på jordbruksmark.

Figur 6.4.1. Jordbruksmark som är utpekad för omvandling av markanvändning enligt planförslaget, i hektar.

Planförslaget innebär en minskning på ungefär 1 700 hektar jordbruksmark, motsvarande 80 procent, jämfört med nollalternativet, det vill säga den markanvändning på jordbruksmark som är utpekad i Översiktsplan för staden.

De tre nya föreslagna verksamhetsområdena i planförslaget, Häradsudden, Norsholm södra och Kimstad södra, föreslås i anslutning till och delvis på jordbruksmark. Häradsudden ligger vid väg E4 och i huvudsak på skogsmark med små undantag. En hektar jordbruksmark åtgår till verksamhetsmark. Norsholm södra ligger intill väg E4 med på- och avfarter samt inom riksintresse för Ostlänken. Utvecklingsområdet omfattar cirka åtta hektar jordbruksmark. Kimstad södra är placerat i odlingslandskapet och till stor del på jordbruksmark, i en omfattning av cirka 14 hektar. Se figur 6.4.1.

Kommunens motiv till dessa verksamhetslägen är att de har strategiska lägen utmed starka kommunikationsstråk, att de tar förhållandevis lite ianspråktagande av jordbruksmark och att de ligger i närhet av serviceorter.

Ingen exploatering föreslås på Häradsudden, i Norsholm eller Kimstad i nollalternativet. I nollalternativet ingår flera utvecklingsområden som inte uppfyller kraven på hållbar samhällsutveckling, där påverkan på jordbruksmark ingår. Verksamhetsområdet Malmölandet föreslås för fortsatt utbyggnad på jordbruksmark.

Samlad bedömning

Sammantaget fås positiva konsekvenser av planförslaget i jämförelse med nollalternativet. Förändringarna i förhållande till nollalternativet är positiva och påverkar jordbruksmark som är av nationellt intresse och har höga värden enligt bedömningsskalan. I förhållande till nuläget innebär både nollalternativ och planförslag en negativ förändring då utveckling föreslås på jordbruksmark. Mest negativt är nollalternativet som föreslår utveckling på jordbruksmark i högre grad.

6.4.5 Åtgärder och fortsatt arbete

- Utveckling av bebyggelse och verksamheter får inte försvåra möjligheterna till befintlig och framtida djurhållning med tanke på störningar såsom allergener, lukt och flugor.
- Det kulturhistoriska odlingslandskapet ska värnas.

6.5 Vattenanvändning

6.5.1 Bedömningsgrunder

Vatten finns i sjöar, våtmarker och hav samt vattendrag såsom åar och bäckar men även som grundvatten. Vatten är vårt viktigaste livsmedel och en förutsättning för allt liv. Det är även en viktig resurs för biologisk mångfald, fiske, jordbruk, skogsbruk, friluftsliv, turism, kulturmiljövård samt för energiproduktion i form av exempelvis vattenkraft. Tillgång till rent vatten i vattendrag, sjöar och hav är en grundförutsättning för ett fungerande samhälle och människors hälsa.

Vattnets attraktionskraft för oss människor att bo, använda och vistas vid, i kombination med dess sårbarhet, medför att mark- och vattenanvändningen har en påtaglig påverkan på vattnet som resurs. Den fysiska planeringen av mark- och vattenresurser och hur vattnet därmed påverkas är viktigt för vattnets fortsatta tillgång och kvalitet.

Genom EU:s vattendirektiv har ett gemensamt förhållningssätt till förvaltningen av vattenresurser skapats. Direktivet syftar till att arbeta för att bevara och förbättra kvaliteten på statusklassade vattendrag, sjöar, kust- och grundvatten inom EU. Viktiga bedömningsgrunder att förhålla sig till är miljökvalitetsnormer för vattenkvalitet samt de nationella miljökvalitetsmålen.

På uppdrag av EU ska alla medlemsländer ta fram havsplaner för att ge vägledning om användning av de områden som omfattas. I Sverige har Havs- och vattenmyndigheten tagit fram havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Inom Norrköpings kommun anger havsplanen användning för rekreation, natur och sjöfart. Norrköpings kommun ska verka för att havsplanens intentioner följs och förstärks genom kommunens planering.

Norrköpings kommun har tagit fram en vattenplan som ska ligga till grund för kommunens arbete med åtgärder gällande vatten och miljökvalitetsnormer.

6.5.2 Ställningstaganden

När det gäller vatten och blåstruktur har kommunen gjort följande ställningstaganden i planförslaget:

- Utforma, bruka och förvalta den grönblåa strukturen så att biologisk mångfald bevaras och ekosystemtjänster främjas.
- Utredda och skydda befintliga och framtida vatten- och reservvattentäkter.
- Säkra vattenrening för reningsverkets verksamhet långsiktigt i befintligt läge och på sikt i ett nytt läge om behov uppstår.
- Utredda och skydda befintliga och framtida vatten- och reservvattentäkter.
- Kontrollera grundvattenförekomsten vid marksanering.
- Miljöfarliga verksamheter som innebär risk för förorening av vattentäkten får inte etableras inom ett vattenskyddsområde utan att tillräckliga skyddsåtgärder vidtas.
- Motala ström som central plats i staden ska förstärkas genom att möjliggöra utveckling av blandstad, trygga och väl sammanhängande rekreativstråk med attraktiva offentliga mötesplatser.
- Utveckla och tillgängliggöra vattenkontakten samt främja det vattenanknutna friluftslivet för invånare och besökare.
- Skapa förutsättningar för att utveckla nya badplatser i takt med att befolkningen växer.
- Prioritera transportintensiva verksamheter i områden med anslutning till hamn.
- Anlägg våtmarker för att stoppa skadliga ämnen från jord- och skogsbruk från att rinna ut i vattendrag.
- Anläggandet av nya våtmarker eller restaurering av befintliga ska prioriteras där de gör störst nytta utifrån ett mångfunktionellt perspektiv
- Bygg ut kommunalt vatten- och avloppsnät inom ramarna för kommunens VA-plan där enskilda VA-anläggningar inte bedöms fungera tillfredställande.
- Verka för att vandringshinder för fisk och övrig fauna återställs till ursprunglig tillgänglighet och att sjöar och vattendrag restaureras för ökad statusklassning enligt vattendirektivet.
- Verka för att kulverteringar av vattendrag tas bort för att förbättra ekologiska värden och förebygga översvämningar.
- Verka för att avstånden mellan brukad mark och vattendrag ökar för att minska påverkan av skadliga ämnen i vattnet.

- Eftersträva att minska uppkomsten av dagvatten med åtgärder för att hantera regn inom kvartersmark samt sträva efter genomsläppliga ytor i detaljplaner.
- Verka för ett gott skydd av grundvattenresurser, bland annat uttagsmängder och föroreningar.
- Bebyggelseutveckling ska inte leda till en försämring av vattenkvaliteten så att miljökvalitetsnormer för vatten inte uppnås.
- Kommunen ska vid planläggning, bygglov- och tillståndsgivning samt tillsynsverksamhet se till att miljökvalitetsnormer följs för vatten och vattenförekomster. Om det finns en risk för att ett sådant beslut kan leda till att miljökvalitetsnormer för vatten riskeras att inte uppnås ska förebyggande åtgärder vidtas så att normen uppnås.

6.5.3 Förutsättningar

Norrköpings kommun har en rik och varierad vattenmiljö med bland annat sjöar, strömmande vattendrag samt kust med skärgård. Här finns även ett flertal grundvattenmagasin. Inom kommunen finns en stark relation till vatten med Motala ström, skärgården, Bråviken, Glan, mindre sjöar och vattendrag. Vattnet tillför stora värden både på landsbygden och i stadsmiljön då vattnet är och alltid har varit en viktig del av Norrköpings identitet. Flera av de vattendrag som finns i kommunen är även boendemiljöer till flertalet värdefulla arter såsom havsvandrande öring och flodnejonögon. Det finns också utmaningar kopplat till vatten i Norrköping och kommunen står inför ett antal miljöproblem som måste hanteras. Exempel är övergödning, miljögifter, fysisk påverkan såsom dammar och kulvertering samt försurning.

Glan står för den största delen av Norrköpings dricksvattenförsörjning. Arbete pågår för att identifiera, utreda och skydda både befintliga och möjliga framtida vatten- och reservvattentäkter till förmån för framtida dricksvattenförsörjning. Detta gäller i första hand för grundvattenförekomster i Enebyåsen samt i Åby. Utredning sker även av Motala ström igenom Skärblacka. Reservvattenfrågan utreds även regionalt.

För att säkerställa förutsättningarna för expansion och utveckling samt ge plats åt stadens utvecklingsbehov byggs Norrköpings hamn numera ut på Händelö, Malmölandet och Öhmansterminalen med djupare vatten, större kaj och elektrifierade spår. Den nya godsbangården på Malmölandet är planerad att tas i drift år 2024.

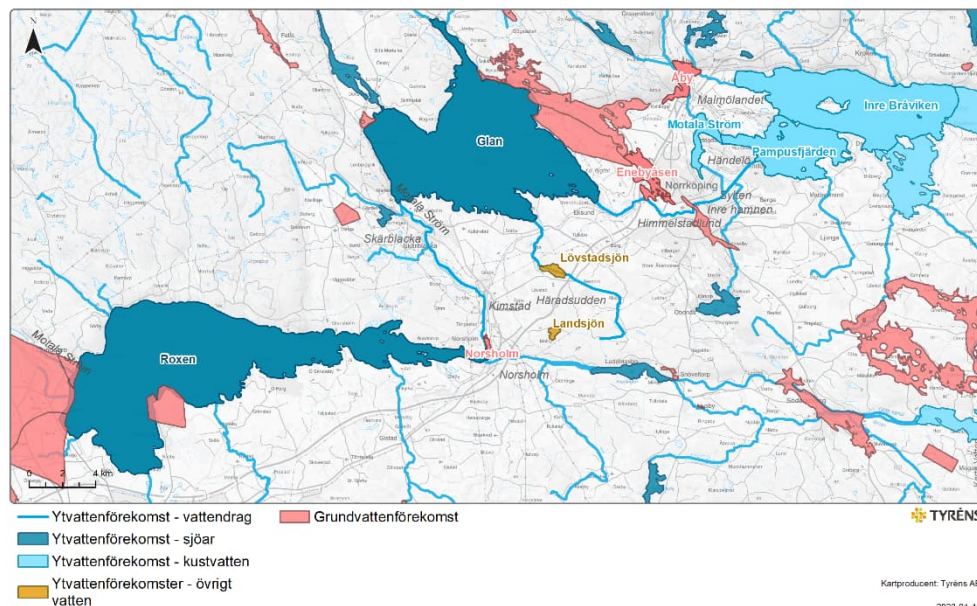
I tabell 6.5.1 finns ett urval av kommunens vattenförekomster och dess statusklassning som omnämns i konsekvensavsnittet 6.5.4 nedan. Se även karta i figur 6.5.1.

Tabell 6.5.1. Vattenförekomster och statusklassning enligt senaste beslutad miljö kvalitetsnorm för förvaltningscykel 2022-2027.

Ytvatten	ID	Kemisk status/Kvalitetskrav	Ekologisk status/Kvalitetskrav	Kommentar
Pampusfjärden	WA91671746 / SE583718-161687	Uppnår ej god/God	Otillfredsställande /Måttlig 2039	Förekomsten påverkas av en hamnanläggning för sjöfart vilket medför undantag från kravet god ekologisk status, kopplat till fysisk påverkan. I övrigt syns påverkan av utsläpp och övergödning från reningsverk, enskilda avlopp, förorenade områden och industri, turism samt dålig konnektivitet. Gränsvärdet för TBT i ytvatten samt koppar i sediment överskrids.
Inre Bråviken	WA14601398 / SE583926-161744	Uppnår ej god/God 2027	Otillfredsställande /God 2039	Påverkan av övergödning. Gränsvärden för koppar och TBT överskrids i sediment.
Mellersta Bråviken	WA88955283 / SE583825-163500	Uppnår ej god/God	Måttlig/God 2039	Påverkan av övergödning. Gränsvärdet för koppar överskrids i sediment.
Yttre Bråviken	WA36055104 / SE583730-164501	Uppnår ej god/God 2027	Måttlig/God 2039	Påverkan av övergödning. Gränsvärden för koppar och TBT i sediment överskrids.
Bråvikens kustvatten	WA85886248 / SE583121-171401	Uppnår ej god/God	Måttlig/God 2039	Påverkan av övergödning.
Glan	WA80086203 / SE649686-151617	Uppnår ej god/God 2027	Otillfredsställande /God 2033	Påverkan av övergödning. Gränsvärden för fosfor, Benso(a)pyrene, Benso (g,h,i)perylene och PFOS i ytvatten överskrids.
Motala ström (Glan-Bråviken)	WA88923173 / SE649609-152033	Uppnår ej god/God 2027	Otillfredsställande /God ekologisk potential 2039	Vattenförekomsten utgör ett kraftigt modifierat vatten (KMV). Åtgärder för att nå god ekologisk status skulle medföra negativ påverkan på vattenkraft. Gränsvärdet för PFOS i ytvatten överskrids.
Motala ström (Roxen-Glan)	WA87541520 / SE649265-150736	Uppnår ej god/God 2027	Måttlig/God 2039	Vattenförekomsten har dålig konnektivitet och hydrologisk regim (flöde).
Roxen	WA61942536 / SE648779-150974	Uppnår ej god/God 2027	Otillfredsställande /God 2023	Påverkan av övergödning. Gränsvärdet för fosfor, PFOS och TBT i ytvatten överskrids.
Ålbäcken	WA62935670 / SE649192-151547	Uppnår ej god/God	Måttlig/God 2033	Påverkan av övergödning och hydromorfologisk (fysiska form) hos

Grundvatten	ID	Kvantitativ status	Kemisk status	Kommentar
Norsholm	WA63992792 / SE648862-150964	God	God	Risk finns för utsläpp vid olyckor med farligt gods och övrig påverkan från väg E4.
Enebyåsen	WA16838740 / SE649845-151921			Risk finns för påverkan av förorenade områden, väg och järnväg.
Åby	WA58684035 / SE650410-152120	God	God	Risk finns för påverkan av förorenade områden, nitrat och bekämpningsmedel från jordbruk. Höga sulfathalter av naturligt eller okänt ursprung finns.

När det gäller statusen för kvicksilver och PBDE (Polybromerade difenyletrar) så har Havs- och vattenmyndigheten utifrån en nationell analys gjort en bedömning att gränsvärdena för kvicksilver och PBDE överskrids i Sveriges alla vattenförekomster. Orsaken till detta är långväga atmosfärisk deposition av kvicksilver och PBDE till mark och vatten vilket resulterat i en belastning av dessa ämnen så att halterna i vatten överskrider sina respektive gränsvärden. Detta gäller även för Norrköpings vattenförekomster.

Figur 6.5.1. Vatten

6.5.4 Konsekvenser av planförslag och nollalternativ

Det är positivt att kommunen vill förbättra vattenmiljöer och främja en god livsmiljö i och omkring vatten, stränder och kustområden. Arbete med detta pågår exempelvis för Hagnerydsbäcken, öster om Skärblacka, där anläggande av en våtmark görs för att minska näringstillförseln till sjön Glan. I planförslagets mark- och vattenanvändningskarta finns förslag till potentiella lägen på kommunalägd eller kommunalt förvaltd mark för att anlägga våtmarker. Dessa kan nyttjas för att bidra till renare vattenmiljöer och ökad biologisk mångfald.

I övrigt är föreslagna åtgärder och ställningstaganden mer av generell karaktär, såsom att skapa våtmarker, återställa kantzoner eller ta bort vandringshinder för att nämna exempel. De är inte kopplade till specifika vattenförekomster. Om åtgärderna genomförs bidrar de positivt till att förbättra vattenstatusen och möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormerna i vattenförekomsterna.

Expansionen av innerstaden mot norr och öster innebär att Motala ström i ännu större utsträckning blir central. Föreslagen utveckling i Inre hamnen, Sylten, Västra staden och Himmelstalund kommer att bidra till vattendragets mer centrala läge i staden. Planerad utveckling och komplettering kan bidra till ökad föroreningsbelastning till Motala ström då andelen hårdgjorda ytor ökar och därmed tillförsel av dagvatten. Motala ström uppnår inte god kemisk status då gränsvärdena gällande PFOS (perfluoroktansulfonat) överskrids. I övrigt har vattendraget problem med fiskvandring och flöden för att upprätthålla ekologiska funktioner i vattendraget till följd av vattenkraft. Den dåliga konnektiviteten (möjligheten till spridning och fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material) hindrar fiskars och bottenlevande djurs förflyttningar upp- och ned i vattensystemet, samt hämmar flödet av näringsämnen, sediment och organiskt material. Planförslaget föreslår inga specifika åtgärder gällande vattenkraften och dess påverkan på fiskvandring, barriärer och flöden.

Utveckling av hamnverksamhet och utveckling av miljöfarliga verksamheter till Malmölandet och Händelö kan medföra ökade säkerhetsrisker samt utsläpp av föroreningar. Förorening på land som sprids via dagvattenavrinningen eller via luften samt utsläpp och uppvirvling av sediment från fartyg och båtar kan påverka recipienterna och vattenförekomsterna Inre Bråviken och Pampusfjärden. Ökad verksamhet, större andel hårdgjorda ytor samt ökade risker för skyfall och översvämningar bidrar till att mer föroreningar och näringsämnen når Pampusfjärden och Bråviken. De två vattenförekomsterna är redan idag påverkade av övergödning och miljögifter i form av koppar och Tributyltenn

(TBT). Det är därför viktigt att dagvatten tas om hand och renas. Det är också viktigt att klimatanpassa hamnområdet vilket planförslaget föreslår för att undvika översvämningar och skyfall som sköljer ner föroreningar till vattenområdet (se vidare i kapitel 6.6 Klimatanpassning). Då planen inte föreslår specifika åtgärder för vattenförekomsterna är det svårt att säga hur miljö kvalitetsnormerna i Pampusfjärden och Bråviken påverkas. Om verksamhetsutvecklingen följer ställningstagandena i planen finns förutsättningar för att de inte försämras.

Inga nya områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) tillkommer i planförslaget jämfört med nollalternativet vilket är positivt för vattenförekomsterna. I bygglovsärenden är det viktigt att se till att avlopp och dagvatten inte påverkar statusen i närliggande vattenförekomst. Med ny bebyggelse vid vatten följer ofta båtbyggor och slitage på strandområden vilket kan ge negativa konsekvenser om de inte beaktas i planeringen.

De nya föreslagna verksamhetsområdena Häradsudden, Norsholm södra och Kimstad södra kan påverka vattenkvaliteten när dagvatten uppkommer och ska tas om hand från nya hårdgjorda ytor.

Häradsudden ligger söder om Lövstadssjön som klassas som övrigt vatten samt Ålbäcken som omfattas av miljö kvalitetsnormer och rinner genom Lövstadssjön. Söder om Häradsudden ligger Landsjön som är ett övrigt vatten. Ålbäcken har bland annat problem med övergödning, reglering, dålig konnektivitet och fiskvandring. Om dagvatten från nya hårdgjorda ytor leds till bäcken finns risk för en försämring av bäckens vattenkvalitet och dess uppfyllande av kvalitetskraven.

Norsholm södra ligger inte nära något större vattendrag men inom avrinningsområde mot vattenförekomsten Roxen. Roxen är påverkad av övergödning och miljögifter. Det är viktigt att inte tillföra ytterligare ämnen som försämrar statusen i Roxen.

Kimstad södra ligger nära vattenförekomsten Motala ström (Roxen-Glan) samt sand- och grusförekomsten Norsholm med skyddsvärt grundvatten. Motala ström har i denna del av vattenförekomsten problem med, reglering, dålig konnektivitet och fiskvandring. Ett nytt verksamhetsområde påverkar inte konnektiviteten och flödet men kan påverka vattenkvaliteten så att den kemiska statusen försämras. Vattenkvaliteten påverkar även vattenförekomsten Glan då Motala ström rinner ut där. Det är därför viktigt att följa ställningstaganden i planförslaget.

Norsholm har god vattenkvalitet och kvantitet och nya verksamheter tillför nya risker för föroreningsspridning till grundvattnet vilket kan medföra en försämring av vattenkvaliteten.

Vattenförekomsten Glan är påverkad av övergödning och miljögifter samtidigt som den utgör vattentäkt. Det är därför särskilt viktigt att se till att statusen förbättras. Utredningen av reservvattentäkter lägger också mer fokus på verksamheter, bebyggelse, förorenade områden samt avlopp och dagvatten i avrinningsområdena till åsarna i Eneby och Åby.

Nollalternativets konsekvenser skiljer sig inte mycket åt jämfört med planförslaget. Eftersom ingen verksamhetsutveckling sker på Häradsudden, Norsholm eller Kimstad blir risken för påverkan mindre i Ålbäcken, Roxen och Motala ström (Roxen-Glan) samt sand- och grusförekomsten Norsholm. Mer verksamhetsutveckling föreslås på Malmölandet vilket påverkar Pampusfjärden och Inre Bråviken mer.

Den vattenplan som kommunen tar fram för att styra och planera för att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten kommer gälla gemensamt för båda alternativen.

Samlad bedömning

Sammantaget innebär planförslaget försumbara konsekvenser i jämförelse med nollalternativet gällande vattenanvändning. Förändringen i förhållande till nollalternativet är mycket liten och påverkar vattenområdena med varierande värden enligt bedömningskalan. I jämförelse med nuläget fås positiva effekter med både planförslaget och nollalternativet då kommunen har ambitioner för att förbättra vattenmiljöer. Planförslagets ställningstaganden är av mycket generell karaktär vilket gör det svårt att bedöma konsekvenserna då få konkreta förslag på åtgärder finns att förhålla sig till.

6.5.5 Åtgärder och fortsatt arbete

- Ta fram en konkret och tidsatt åtgärdsplan som pekar ut vilka vattenförekomster och åtgärder som ska prioriteras.
- Anlägg båtbottnvättar vid hamnar och större båtplatser.
- Rådgivning och tillsyn vid jordbruk, trädgårdsföretag och djurhållande verksamheter för att undvika näringsläckage.
- Anlägg skyddszoner intill vattendrag på åkermark.
- Information på båtplatser i syfte att minska påverkan på vattenmiljön.

6.6 Klimatanpassning

6.6.1 Bedömningsgrunder

Ett förändrat klimat innebär bland annat utmaningar relaterat till förändringar i temperatur, nederbörd och höjda havsnivåer. Det är förväntat fler och längre värmeböljor, ökade nederbördsmängder men även längre perioder utan nederbörd vilket kan leda till torka. Riskerna för översvämning, ras, skred och erosion ökar.

Komplettering av bebyggda miljöer i kombination med pågående klimatförändringar innebär utmaningar för den bebyggda miljön och för människors hälsa. Det som naturen i vanliga fall reglerar behöver hanteras när ett område bebyggs, något som blir ännu mer aktuellt i och med ett förändrat klimat.

All planläggning ska ta hänsyn till miljö- och klimataspekter enligt plan- och bygglagen. I begreppet klimataspekter ingår klimatanpassning, vilket innebär åtgärder för att anpassa samhället till de klimatförändringar som redan märks av idag och de som inte kan förhindras i framtiden.

Norrköpings kommun har tagit fram dokumentet *Riktlinje för klimatanpassning i Norrköpings kommun 2022*. Genom riktlinjen kan samarbete ske mellan kommunens kontor, kommunala bolag och kommunalförbundet Räddningstjänsten Östra Götaland. Kommunen har även samarbete med SMHI och Linköpings universitet i klimatanpassningsarbetet. I och med samarbetet kan Norrköpings kommun ta del av senaste forskningen inom klimatanpassningsområdet och därigenom få stöd i frågor som rör klimatanpassning.

Viktiga bedömningsgrunder att förhålla sig till är de nationella miljö kvalitetsmålen och de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalkens andra kapitel.

6.6.2 Ställningstaganden

När det gäller klimatanpassning har kommunen gjort följande ställningstaganden i planförslaget:

- Bevaka ny forskning och uppdatera kommunens kunskapsunderlag för planering kontinuerligt. Vid planering av ny- eller ombyggnation undersöka om översvämningsreducerande åtgärder kan genomföras där det är samhällsekonomiskt lönsamt.
- Bebyggelseutveckling ska säkras mot framtida havsnivåhöjningar genom att i första hand följa länsstyrelsens rekommendationer om

lägsta grundläggningsnivå. Avsteg kan ske om det går att påvisa att planerad exploatering inte drabbas på sådant sätt att det är risk för hälsa och säkerhet.

- Vid planering av ny- eller ombyggnation undersöka om översvämningsreducerande åtgärder kan genomföras där det är samhällsekonomiskt lönsamt.
- Principer för att säkra att ny bebyggelse inte översvämmas vid höga nivåer i sjöar och vattendrag ska beaktas i planeringen.
- Vid planering av ny- eller ombyggnation undersöka om översvämningsreducerande åtgärder kan genomföras där det är samhällsekonomiskt lönsamt.
- Sträva efter att andelen dagvatten som hanteras i öppna dagvattenlösningar ökar och integreras i olika mångfunktionella lösningar där så är möjligt.
- Undvik byggnation i lågpunkter i möjligaste mån och använd lågpunkter som översvämningsytor där det är lämpligt.
- Vid planering av ny- eller ombyggnation undersöka om översvämningsreducerande åtgärder kan genomföras där det är samhällsekonomiskt lönsamt.
- Verka för att kapacitet på vatten- och avloppssystemet ökar och att kombinerat system i första hand separeras.
- Säkra att ny bebyggelse är motståndskraftigt mot minst 100-års regn.
- Förhindra att ny bebyggelse orsakar översvämning för intilliggande områden.
- Utföra stabilitetsutredningar av platser i eller intill kommunägd mark med konstaterad eller befarad otillfredsställande stabilitet där bebyggelse eller infrastruktur hotas.
- Bevara, underhålla eller tillföra vegetation i slänter och raviner intill vattendrag för att undvika yterrosion.
- Säkerställa att detaljerade stabilitetsutredningar görs vid planering av ny- eller ombyggnation i områden med risk för ras, skred och erosion.
- Genomföra erosionsutredning gällande negativ påverkan på omkringliggande strandområden vid bebyggelse intill kustremsan.
- Översiktligt identifiera områden med olika risk för klimatpåverkan i samband med fördjupade översiktsplaner.
- Tillvarata grönskans förmåga att verka temperaturreglerande i områden med risk för höga temperaturer.
- Utveckla kommunens utemiljöer så att de kan lindra effekten av värmeböljor.

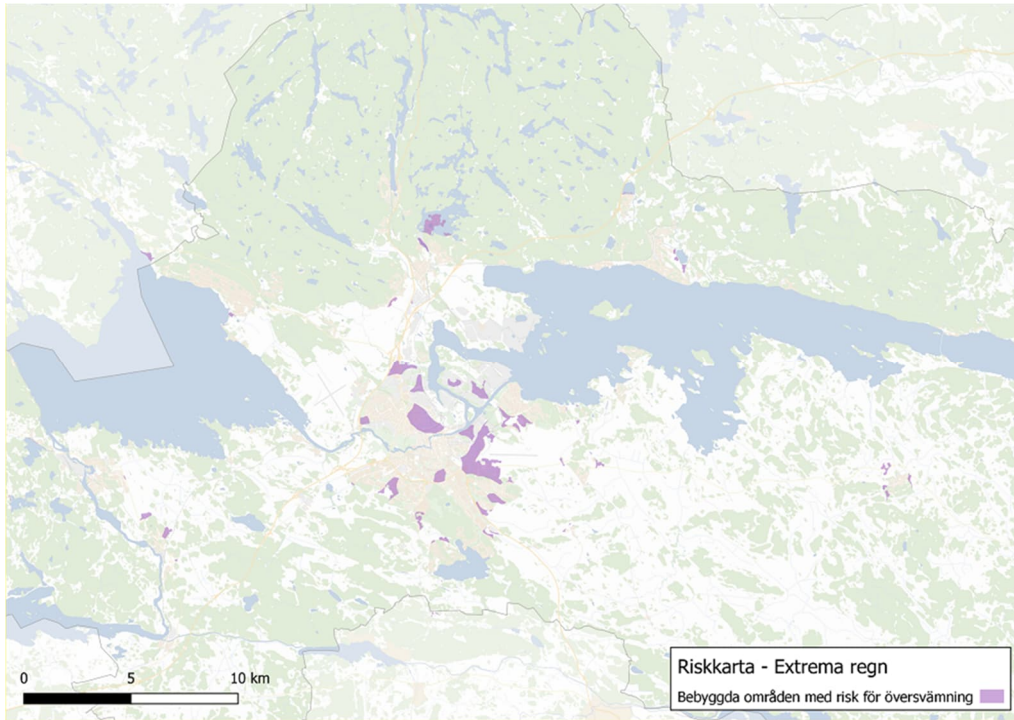
- Ta hänsyn till risk för värmeöar och motverka detta vid planering av ny bebyggelse.

6.6.3 Förutsättningar

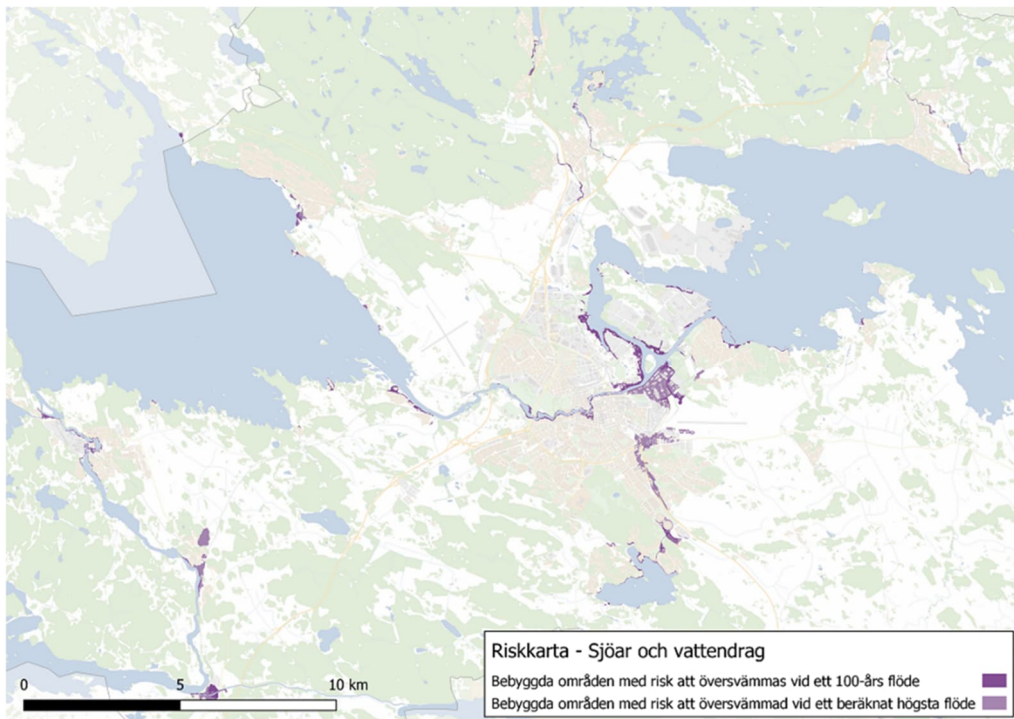
Den bebyggda miljön är en av klimatanpassningens största utmaningar då tät bebyggelse och hårdgjorda ytor skapar problem kopplat till såväl värme som ökad nederbörd. Norrköpings stad består till stor del av hårdgjorda ytor och tät bebyggelse, vilket i sin tur kan förvärra konsekvenserna av översvämningar, värmeböljor och sjunkande grundvattennivåer. Norrköping ligger nära kusten vilket gör att kommunen även måste planera för att hantera havsnivåhöjningar.

Risk för skred i Norrköpings kommun finns i den bebyggda miljön utmed kajerna i Norrköpings stad samt längs vattendrag i Krokek och Åby-Jursla. Ett annat riskområde är Bråviken-förkastningen som sträcker sig längs norra delen av Bråviken förbi Krokek upp till Svärtinge. Längs Bråviken och vattendrag och sjöar i kommunen finns förutsättning för stranderosion. Ett förändrat klimat kan göra att områden inom kommunen som i dagsläget har tillfredställande markstabilitet kan ge otillfredsställande markstabilitet. Branta bergspartier som återfinns inom hela kommunen är riskområden för ras och blocknedfall.

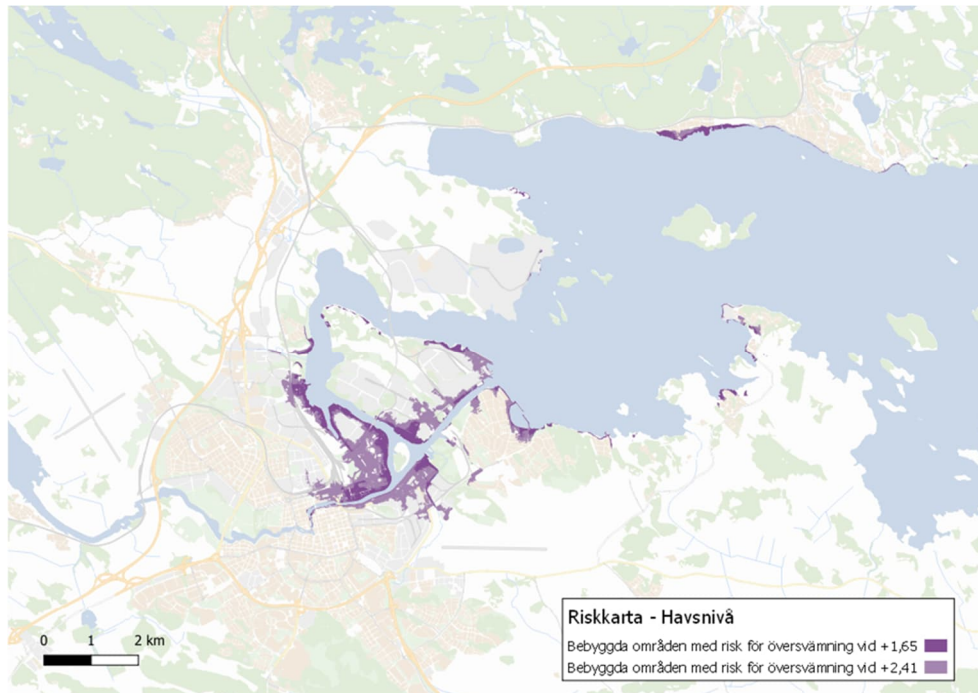
Norrköpings kommun har identifierat områden med risk för översvämning i bebyggda områden som kan uppstå efter extrema regn, översvämning längs sjöar och vattendrag samt översvämning vid havsnivåhöjning längs kusten. Se figurerna 6.6.1 till 6.6.3.

Figur 6.6.1 Riskkarta vid extrema regn.

Figur 6.6.2 Riskkarta översvämning längs sjöar och vattendrag.

Figur 6.6.3 Riskkarta vid havsnivåhöjning.

Gröna inslag i staden är en viktig del i att minska klimatpåverkan. Storstadsområde är påtagligt varmare än omgivningarna, vilket grönska kan motverka effekter av. De platser som blir varmare uppstår i staden där det inte finns tillräckligt med skugga, grönska eller luftcirkulation.

Figur 6.6.4. Illustration över hur andel exploaterad eller öppen mark utan vegetation påverkar lufttemperaturen. Källa: SMHI.

6.6.4 Konsekvenser av planförslag och nollalternativ

Översvämning

I både nollalternativ och planförslag är inriktningen att minska riskerna för översvämning och skador relaterade till översvämning. Ny bebyggelse ska byggas motståndskraftigt i framtiden, det vill säga inte tillåtas i lågpunkter. Översvämningsreducerande åtgärder ska alltid tas i beaktning vid planering av ny- eller ombyggnation av befintliga miljöer. Med en förbättrad ytvattenhantering kan kommunen klara kraftigare regn innan översvämning inträffar vilket är positivt för båda alternativen.

För att skydda kommunen mot översvämning på grund av höjda havsnivåer kan storskaliga översvämningskydd bli aktuella. Reserverad mark enligt nollalternativet kommer att utredas vidare i planförslaget. Reservaten finns föreslagna på två olika platser, dels längs kuststräckan från Lindö via Händelö över till Malmölandet, dels i inloppet till Bråviken vid Skenäs och Kvarsebo. Översvämningskydden kan bli viktiga inför kommande havsnivåhöjningar för att undvika skador längs kusterna.

För ny bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt längs länets Östersjökust behöver en placering av en lägsta grundläggningsnivå ske över nivån 2,70 meter, räknat i höjdsystem RH2000. Om ny bebyggelse ska placeras under den nivån behöver kommunen visa på att exploateringen inte blir olämplig.

Ras, skred och erosion

I både nollalternativ och planförslag ingår att ta fram kunskapsunderlag kring ras, skred och erosion. Stabilitetsutredningar ska ske i områden som är identifierade av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som riskområden. Genom den förstärkta kunskapen och ett ökat hänsynstagande i frågan kan kommunen planera och vidta åtgärder för att minska riskerna att ras, skred och erosion inträffar samt minska skaderisken om de inträffar.

Värmebölja

I planförslaget är inslag av växtlighet en åtgärd för att minska temperaturen i staden vid värmebölja. Åtgärden i sig är positiv men ger en mycket liten effekt med tanke på den mark som finns för förfogande i en stad.

Samlad bedömning

Sammantaget är konsekvenserna avseende klimatanpassning försumbara i förhållande till nollalternativet. Förändringen jämfört med nollalternativet är mycket liten och påverkar värden i varierande omfattning enligt bedömningsskalan. För både planförslag och nollalternativ uppdateras riktlinjer gällande klimatanpassning med tiden, i takt med en ökad kunskap. I förhållande till nuläget får både planförslag och nollalternativ mycket positiva effekter för samhället. De ställningstaganden och åtgärder som föreslås är mycket positiva och nödvändiga på sikt. Dessa kan få stor betydelse för framför allt översvämningsrisken, som har mest konkreta ställningstaganden och förslag till åtgärder. Eftersom genomförandetiden till stor del beror av kommande utredningar och detaljplanering kan genomslagen av åtgärder ta tid vilket gör bedömningen av konsekvenserna svårbedömda.

6.6.5 Åtgärder och fortsatt arbete

Ingen åtgärd föreslås.

6.7 Risk och säkerhet

6.7.1 Bedömningsgrunder

Verksamheter som hanterar eller lagrar stora mängder av vissa kemikalier kan omfattas av Sevesolagen. Sevesodirektivet infördes i svensk lagstiftning och utmynnade i lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (SFS 1999:381) med tillhörande förordning och föreskrifter. Dessa verksamheter omfattas dessutom av miljöbalken, lagen om skydd mot olyckor samt plan- och bygglagen. Sevesolagstiftningen riktar sig främst till verksamheter som hanterar stora mängder av vissa farliga ämnen.

Företag som hanterar farliga ämnen är indelade i två kravnivåer, en lägre och en högre kravnivå, beroende på hur mycket kemikalier verksamheterna hanterar. Dessutom finns summeringsregler som gör att en verksamhetsutövare som hanterar flera olika berörda ämnen i mängder som var för sig underskrider de angivna gränsmängderna ändå kan omfattas av lagstiftningen.

Kommunen har till skyldighet att genomföra en god fysisk planering som i möjligaste mån separerar Sevesoverksamheter från annan verksamhet.

Förutom Sevesoverksamheter finns förorenade områden inom kommunen som också kan medföra hälso- och miljörisker.

6.7.2 Ställningstaganden

När det gäller Sevesoverksamheter och förorenade områden har kommunen gjort följande ställningstaganden i planförslaget:

- Lokalisera verksamheter med stor omgivningspåverkan främst på Malmölandet och Händelö.
- Sträva efter att befintliga farliga verksamheter som är klassade som Sevesoanläggning, och som inte är placerade på Händelö eller Södra Malmölandet, ska minska hanteringen av farliga kemikalier.
- Kartlägga och värdera markens status avseende föroreningar vid markarbeten. Omfattande analys och kartläggning ska dock normalt inte krävas vid enklare markarbeten under en befintlig hårdgjord yta och där markanvändningen ska vara densamma.
- I samband med detaljplanering klarlägga om en föroreningsskada ska efterbehandlas.
- Vid planering, tillstånds- och tillsynsärenden beakta farleder för sjötransporter, bland annat så att möjligheten till farliga godstransporter till sjöss inte försvåras.
- Analysera behov av förbuds zoner och restriktioner för farligt gods i innerstaden i samverkan med räddningstjänsten i syfte att bland annat minska genomfartstrafiken av farliga godstransporter.
- Miljöfarliga verksamheter som innebär risk för förorening av vattentäkten får inte etableras inom ett vattenskyddsområde utan att tillräckliga skyddsåtgärder vidtas.

6.7.3 Förutsättningar

I Norrköpings kommun finns ett drygt 20-tal verksamheter som omfattas av Sevesolagen, framför allt tung industri som hanterar ämnen som kan få allvarliga konsekvenser vid en eventuell olycka. Verksamheterna redovisas i en informationsfolder som Räddningstjänsten Östra Götaland har tagit fram för att informera allmänheten.

Även om det inte finns misstanke om markmiljöföroreningar inom översiktsplanens utvecklingsområden är det viktigt att markmiljöundersökningar ändå sker vid kommande utveckling och exploatering. I dag finns ingen mark som inte är påverkad av människan på ett eller annat sätt. Inom Norrköpings kommun förekommer höga naturliga halter av barium och kobolt som gör att markmiljön behöver utredas och undersökas.

6.7.4 Konsekvenser av planförslag och nollalternativ

Norrköpings kommun har god kännedom om förekommande Seveso-anläggningar samt kända områden med mark- eller vattenföroreningar. I samband med detaljplanering, bebyggelse- eller verksamhetsutveckling eller markarbeten föreslås analys och kartläggning av eventuella farliga ämnen, verksamheter eller föroreningar. Detta ska undvika att risken att allmänheten exponeras. Säkerheten ökar genom att prioritera planläggning som syftar till att omlokalisera farliga verksamheter till platser med större skyddsavstånd eller bättre förutsättningar för höjda säkerhetsåtgärder. I de fall dessa aspekter inte beaktas eller missas ökar säkerhetsriskerna om komplettering och utveckling sker i områden nära industrier eller föroreningar.

Skillnaden jämfört med nollalternativet är obetydlig då man redan i nollalternativet beaktar dessa frågor.

I planförslaget planeras för tre nya verksamhetsområden. Häradsudden ligger i ett skogsområde mellan väg E4, en avfallsanläggning och en bergtäkt. Ett par gårdar finns i norra delen. Området är stort och här finns möjligheter att etablera verksamheter utan påtagliga säkerhetsrisker kopplat till allmänheten, vid god planering med skyddsåtgärder och skyddsavstånd. Riksintresse Lövstad på andra sidan väg E4, riksintresse Ostlänken samt reservat för en gasledning måste beaktas.

Norsholm södra ligger delvis inom riksintresse för Ostlänken och intill väg E4. Området ligger nära bebyggelse i norra delen vilket också måste beaktas. Eftersom området ligger nära vägar och bebyggelse finns säkerhetsrisker som påverkar vilken verksamhet som kan tillåtas.

Kimstad södra ligger nära gårdsbebyggelse i öster och norr. Kimstad samhälle ligger några hundra meter västerut. Riksintresse Lövstad ligger på ungefär motsvarande avstånd västerut. Närheten till bebyggelse medför att restriktioner måste finnas för vilken verksamhet som kan bedrivas för att undvika säkerhetsrisker.

I nollalternativet planeras för fortsatt utveckling av Malmölandet för verksamheter. Kommunen vill i båda alternativen att verksamheter som har särskild omgivningspåverkan ska placeras på Malmölandet eller på Händelö.

Samlad bedömning

Sammantaget innebär planförslaget försumbar skillnad avseende risk och säkerhet i förhållande till nollalternativet. Förändringen jämfört med nollalternativet är mycket liten och berör varierande värden enligt bedömningsskalan. De risksituationer som kan uppstå innebär stor skillnad i omgivningspåverkan och grad av allvarighet. Konsekvenserna bedöms vara acceptabla. I förhållande till nuläget medför ställningstaganden i både planförslag och nollalternativ positiva förutsättningar kring risk och säkerhet.

6.7.5 Åtgärder och fortsatt arbete

Ingen åtgärd föreslås.

6.8 Social hållbarhet

6.8.1 Bedömningsgrunder

Bedömningsgrunderna för den sociala hållbarhetsdimensionen består av:

- Relevanta mål och delmål i Agenda 2030.
- Nationella riktlinjer för gestaltad miljö (2018)
- Arkitekturstaden Norrköping
- Barnkonventionen

Agenda 2030

Med fokus på följande mål och delmål:

	5.1 Utrota diskrimineringen av kvinnor och flickor		8.5 Full sysselsättning och anständiga arbetsvillkor med lika lön för alla 8.8 Skydda arbetstagares rättigheter och främja trygghet och säker arbetsmiljö för alla
	10.3 Säkerställ lika rättigheter för alla och utrota diskriminering		11.2 Tillgängliggöra hållbara transportsystem för alla 11.3 Inkluderande och hållbar urbanisering 11.B Implementera strategier för inkludering, resurseffektivitet och katastrofriskreducering
	12.7 Främja hållbara metoder för offentlig upphandling		

Nationella riktlinjer för gestaltad miljö (2018) med följande mål:

”Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.”¹

Enligt **Arkitekturstaden Norrköping** antagen av kommunfullmäktige 2018, ska arkitekturen bland annat främja social integrering och interaktion.

Barnkonventionen

Sedan barnkonventionen blev svensk lag 2020 ska barns rättigheter beaktas vid beslutsprocesser som rör barn. Följande artiklar är de som är relevanta inom samhällsbyggnad:

- Artikel 2 Barns lika värde
- Artikel 3 Barnets bästa
- Artikel 4 Genomföra ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter
- Artikel 6 Rätt till liv och utveckling
- Artikel 12 Rätt att uttrycka åsikter och få dem respekterade
- Artikel 23 Barn med funktionsnedsättning och deras rätt till aktivt deltagande i samhället
- Artikel 31 Rätt till vila, fritid, lek och rekreation

6.8.2 Ställningstaganden

Enligt ställningstaganden i planförslaget ska kommunens arbete ske enligt följande:

- Värna, utveckla och tillgängliggöra kommunens större sammanhängande natur- och friluftsområden.
- Det offentliga rummet ska utformas med människan i centrum och eftersträva synergier för grönstruktur, infrastruktur och klimatanpassning.
- Prioritera ett brett bostadsutbud och olika upplåtelseformer, bostadstyper, pris- och hyresnivåer för att möta en differentierad efterfrågan i hela kommunen.
- Vid bebyggelsekomplettering ta hänsyn till viktiga gröna och sociala miljöer samt trygghetsaspekten.
- Samhällsservice ska vara en naturligt integrerad del vid bostadsbyggande.

¹ Politik för gestaltad livsmiljö - Boverket

- Bidra till hållbara, varierande och inkluderande offentliga miljöer.
- Främja upprustning av det offentliga rummet för att binda samman kommunens områden.
- Synliggöra och tillämpa ett barnperspektiv i samhällsbyggnadsprocessen, från planering till genomförande.
- Utföra barnkonsekvensanalyser vid behov.
- Prioritera kollektivtrafikorienterad planering såsom bebyggelsekomplettering kring kollektivtrafikstråk och/eller andra kollektivtrafiknoder.
- Sträva efter att boende i staden och serviceorterna ska ha ett kvalitativt allmänt grönområde på minst 0,3 hektar tillgängligt inom 300 meter från sin bostad.
- Förädla och öka antalet grönområden och planera för sammanhängande gröna rekreativstråk när kommunen växer.
- Vid planering av bebyggelseutveckling ska behovet av samhällsservice beaktas och mark reserveras för ändamålet i ett tidigt skede.
- I program och fördjupningar av översiktsplanen bör mark för lokalisering av samhällsservice anges.
- Tillgodose friyta för lek och utevistelse vid skolverksamhet.
- Prioritera trygga och trafiksäkra stråk och miljöer i anslutning till skolverksamhet.
- Beakta behovet av lokaler och bostäder för vård och omsorg som en naturlig del av samhällsbyggandet när Norrköping växer och befolkningen blir äldre.
- Bygga ut lokaler och anläggningar för kultur, idrott och fritid i takt med att kommunen växer.
- Utveckla och tillgängliggöra vattenkontakten samt främja det vattenanknutna friluftslivet för invånare och besökare.
- Skapa förutsättningar för att utveckla nya badplatser i takt med att befolkningen växer.

6.8.3 Förutsättningar

Av Norrköping kommuns knappt 145 000 invånare bor cirka 30 500 utanför stadsrandzonen, det vill säga i glesbygd och cirka 115 000 innanför, det vill säga i det som enligt befintliga översiktsplaner definieras som stad.

Det är en varierad kommun med möjligheter att leva olika liv i till exempel stadsmiljö, glesbygd eller skärgårdsmiljö. Förutsättningarna ser därmed ut på olika sätt för kommuninvånare om de bor i stad eller tätortsnära

glesbygd jämfört med i perifer glesbygd som till största delen finns i de östra delarna, i skärgården bland annat.

I Norrköpings växande tätorter är mark och utrymme en knapp och därmed värdefull resurs. När det gäller social hållbarhet är denna resurs viktig exempelvis i form av att alla invånare bör ha samma rätt till en dräglig boendesituation, det vill säga möjlighet att antingen efterfråga bostad eller att tilldelas bostad av det allmänna.

Den är också viktig när det gäller tillgång till stadens allmänna platser, så väl fysiskt som mentalt och kulturellt. I detta fall är resursen även viktig i kommunens glesbygd. För vissa grupper i samhället kan tillgången till lämplig yta sägas vara extra värdefull i och med att dess individer själva inte har juridiska möjligheter att värna sin rätt, exempelvis barn och unga.

För invånare i glesbygd behöver inte utrymme vara en knapp resurs på samma sätt som det är för invånare i tätort. Däremot kan rätten till det allmänna vara lika värdefull och behöva värnas på liknande sätt i planeringen. Vad som däremot är en knapp och värdefull resurs i glesbygd men inte i tätort på samma sätt är tillgång till service vars brist kan bidra till utanförskap och segregation.

6.8.4 Konsekvenser av planförslag och nollalternativ

Gällande invånares rätt till bostad uttrycks det i likvärdiga ordalag i planförslag respektive nollalternativ. Ett ställningstagande i planförslaget preciserar denna hållning något mer i än i nollalternativet. När det gäller denna fråga är det vanligt att sträva efter att skapa varierade upplåtelseformer vilket sällan har så stor effekt på socioekonomiskt utsattas möjligheter till ett drägligt boende. Det är därmed positivt att planförslaget också anger att en variation av pris- och hyresnivåer ska prioriteras i strävan att utjämna sociala skillnader. För att skapa denna variation behövs en områdesvis analys inför exploatering vilket tas upp i ett ställningstagande i planförslaget.

När det gäller komplement i utsatta områden är det positivt att planförslaget har ett åtgärdsförslag som saknar motsvarighet i nollalternativet:

”Samarbeta med andra samhällsaktörer i stadsdelsutvecklingsprojekt i eftersatta områden genom att ta fram gemensamma överenskommelser.”

I planförslaget finns ett ställningstagande som säger att ”samhällsservice ska vara en naturligt integrerad del vid bostadsbyggande”, vilket inte återfinns i nollalternativet. Det liknande ställningstagandet ”Bidra till hållbara, varierande och inkluderande offentliga miljöer” återfinns inte heller

i nollalternativet. Dessa ställningstaganden stärker planförslaget utifrån social hållbarhet.

Vad gäller tillgång till allmänna platser i form av naturmiljöer är det formulerat på liknande sätt i planförslag och nollalternativ. I planalternativet preciseras det något mer än i nollalternativet.

Planförslaget hanterar frågan om allmänna ytor i mer generella termer genom ett stycke om hur tillräckliga ytor för en god utformning ska säkras. Det handlar om prognosarbete för exempelvis kommande behov av skolor och att i tidiga skeden reservera mark för att den ska finnas tillgänglig när den behövs.

Det finns också ett ställningstagande som säger att mark och lokalisering av samhällsservice ska anges i program och fördjupningar av översiktsplanen. Liksom ett åtgärdsförslag som säger att ytor för samhällsservice och friytor ska utredas.

Ytterligare strategier i planförslaget hanterar planering av skolor i kommunen och vikten av att beakta översiktsplanens utbyggnadsområden och demografi samt att reservera mark för ändamålet. Planeringen ska säkras genom en årlig lokalförsörjningsplan för framtida lokalbehov. Detta är viktigt och positivt ur ett socialt hållbarhetsperspektiv. Det hanteras även i nollalternativet men i något mindre omfattning.

I planalternativet föreslås att det inom varje stadsdel och serviceort ska finnas lokaler för idrott och ytor för spontanidrott och i vissa fall lokaler för bibliotek, kulturskola och fritidsgårdar. I nollalternativet förs ett mer omfattande resonemang om hur bibliotek, kulturskola och idrottsanläggningar ska placeras i kommunen för att kunna användas som bryggor för social integration. De ska helt enkelt lokaliseras så att de kan bli mötesplatser för människor från många kommundelar.

Social integrering ska vara vägledande vid val av lokalisering. Nollalternativet bedöms i detta fall innebära mer positiva konsekvenser ur ett socialt hållbarhetsperspektiv. I planförslaget anges däremot att upprustning av det offentliga rummet ska prioriteras mellan stadsdelar eller delar av större orter för att skapa mötesplatser och minska segregation.

I planalternativet finns i stället ett ställningstagande om att prioritera trygga och trafiksäkra stråk och miljöer i anslutning till skolverksamhet vilket är positivt ur ett socialt perspektiv.

I både planalternativ och nollalternativ beskrivs idrott, friluftsliv och kulturupplevelser som ett grundfundament i ett hälsosamt samhälle, och att

platser för detta behöver utvecklas i samma takt som staden växer. Ställningstagandet att möjliggöra utveckling av nya badplatser i takt med att staden växer kan sägas vara ett exempel på det.

Ställningstagandet i planalternativet att grönområden ska förädlas och öka i antal när kommunen växer och att kommunen ska planera för sammanhängande gröna rekreativstråk är positivt ur ett socialt hållbarhetsperspektiv. Liknande formuleringar finns i nollalternativet.

Förutom nämnda områden är även programmering av gatustrukturen viktig utifrån ett markfördelningsperspektiv.

Enligt planförslaget och nollalternativet ska prioritering av trafikslagen följa en ordning där gång och cykel prioriteras först och bil och buss sist. Detta ska säkerställa att gång, cykel och grönska tillsammans får mer utrymme av gaturummet än bil och buss vilket bedöms vara positivt utifrån social hållbarhet. Detsamma gäller ställningstaganden som handlar om att skapa säkra och attraktiva cykelparkeringar vid viktiga målpunkter samt att öka andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång på bekostnad av bilresor i staden.

Det är positivt att tillgängligheten till vatten ska stärkas ur ett socialt perspektiv enligt planförslaget. Detta gäller såväl för staden som för landsbygden. I nollalternativet finns inte detta med som ett generellt ställningstagande utan endast för några specifika orter.

Det är positivt att kommunens trädbestånd på allmän platsmark och kvartersmark enligt planförslaget ska bevaras och utvecklas där så är möjligt. Detta hanteras inte i lika utförlig utsträckning i nollalternativet. För att höja eller tillföra värdet av detta skulle en ambition att välja nyttoarter (frukt, nötter och andra ekosystemtjänster) vid utveckling vara önskvärt. Det skulle potentiellt kunna stärka såväl pedagogiska värden som bidrag till livsmedelsförsörjning samt biologisk mångfald och resiliens lokalt.

När det kommer till barn och deras tillgång till ytor är det mer specificerat i planförslaget. En strävan är att alla boende i Norrköping och serviceorterna ska ha ett kvalitativt allmänt grönområde tillgängligt inom 300 meter från sin bostad. Det finns också en referens till barnkonventionens artikel 31 som belyser barnens rätt till lek, vila och fritid. Med hänvisning till detta står det i planförslaget att det är viktigt att lekmiljöer, parker och naturområden finns nära bostäder, förskolor och skolor. Det står också att det är viktigt att tillgång till dessa områden inte ska hindras av stora barriärer.

Enligt ett åtgärdsförslag i planförslaget ska ytbehov för förskolor och friytor utredas. Detta är positivt ur ett barnperspektiv.

Planförslaget rymmer ett ställningstagande om att tillgodose friyta för lek och utevistelse vid skolor, samtidigt som det finns ett resonemang om konkurrensen om mark i staden och att det är utmanande när det gäller att tillgodose behovet av tillräckliga friytor för barn. Detta vittnar om en medvetenhet om frågans komplexitet och det är positivt att planförslaget innehåller detta ställningstagande.

Ställningstagandet i planförslaget (saknas i nollalternativet) att ytkrävande funktioner kan samnyttjas med andra funktioner i stadsbebyggelsen, som att skolans och förskolors utemiljöer kan användas av allmänheten utanför verksamhetstid är på ett sätt en ickefråga i urbana sammanhang där ytor inte kan (och inte ofta gör) stå tomma halva tiden.

Turism kan ha både positiva och negativa effekter för lokalbefolkningen. Detta hanteras i planförslaget i en mening som handlar specifikt om Göta kanal. I nollalternativet hanteras det inte alls.

Vad gäller planering av ny bebyggelse ska den enligt planalternativet ske på så vis att resebehovet minskas och möjligheten till hållbart resande säkerställs. Detta hanteras likvärdigt i nollalternativet. Samtidigt är ökat resande ett uttalat behov och för att klara det krävs enligt planförslaget en omställning till ett hållbart, effektivt, jämlikt och tillgängligt trafiksystem. Liknande formuleringar som bedöms ha en positiv påverkan på social hållbarhet återfinns i nollalternativet.

Planalternativet uttrycker samtidigt en medvetenhet om risken att vissa grupper hamnar utanför om strävan efter hållbart resande blir för snäv. Norrköpingsbor har olika förutsättningar för att resa mer hållbart, varför ett varierat trafiksystem är en viktig förutsättning för en levande stad och landsbygd.

Att lokaler och bostäder för vård- och omsorg ska integreras i staden med en växande äldre befolkning är positivt utifrån social hållbarhet.

Samlad bedömning

Sammantaget får planförslaget positiva konsekvenser utifrån social hållbarhet jämfört med nollalternativet. Förändringen i förhållande till nollalternativet är svagt positiv och påverkar värden som är svåra att sätta in i bedömningsskalan då värdena utgör människor med lika värden. I förhållande till nuläget finns ställningstaganden i både nollalternativ och planförslag som medverkar till en positiv riktning.

Planförslaget anger 300 meter som rekommenderat miniminavstånd mellan bostad och närmaste kvalitativa grönområde samt ett kvalitativt grönområde på minst 0,3 hektar för gemene invånare. Detta har ett stort

värde och innebär en positiv konsekvens. Det är också en tydlig förbättring från nollalternativet.

I planförslaget är det otydligt vad som ska styra lokalisering av bibliotek, kulturskola och fritidsgårdar. Dessa typer av offentliga inrättningar kan ha ett högt socialt värde och om placering av dem sker långt från samhällen i kommunen innebär det en måttlig negativ konsekvens för de som lever där. Nollalternativet innebär en tydligare strategi för detta då denna typ av service ska placeras där störst effekt avseende social integration kan uppnås.

I planförslaget finns en medvetenhet om potentiella negativa effekter av turism för lokalbefolkningen, vilket inte finns med i nollalternativet. Detta är positivt för social hållbarhet även om detta enbart nämns i en mening och därmed är svårt att bedöma konsekvenser av.

6.8.5 Åtgärder och fortsatt arbete

- Befintliga skyddsrum bör bevaras. Kommunen bör föregå med gott exempel genom att vid byggnation av skolor eller andra byggnader som kommunen uppför, särskilt i stadsdelar som saknar skyddsrum, bör sådana byggas.

6.9 Kumulativa effekter

Kumulativa effekter uppstår i ett område där tidigare, pågående eller framtida verksamheter eller åtgärder tillsammans orsakar samlade effekter på miljön. Det kan exempelvis handla om ett verksamhetsområde som i sig ger måttlig påverkan på ett naturområde men tillsammans med en planerad väg uppkommer större sammanlagda effekter.

Den kumulativa påverkan kan uppkomma av projekt som drivs av andra verksamhetsutövare och prövas enligt olika lagstiftningar, som exempelvis väglagen, järnväglagen, miljöbalken eller koncessionslagstiftning (gruvor, kraftledningar).

Ostlänken är en cirka 16 mil lång ny järnväg mellan Järna och Linköping som kommer att passera genom Norrköpings kommun. Byggnad av järnvägen innebär stora förändringar för kommunen som medför stora konsekvenser för flertalet miljöaspekter och förändrar förutsättningarna i kommunen.

Det finns även exempel på mindre storskaliga kumulativa effekter som kan uppstå. Exploateringar på jordbruksmark som leder till fragmentering av jordbruksmark och odlingsenheter kan leda till att de inte längre är möjliga

att bruka vilket leder till att odlingslandskapet växer igen. Hagmarker riskerar att försvinna om inte djurhållning blir möjlig på grund av ny bebyggelse på landsbygden.

Nya kraftledningar, vind- och solkraftsetableringar ger påverkan på markanvändningen och kan skapa ändrade förutsättningar för naturmiljö, landskapsbild, rekreations- och boendevärde med mera. Även skogsavverkningar kan medföra att naturvärden, landskapsbild, lokalklimat och rekreationsområden förändras.

Om man vid komplettering av bebyggelse tillåter hus med högre höjd än befintliga finns risk för en generell höjning av bebyggelseskalan vilket leder till påverkan på stadsbilden.

7 Samlad bedömning

7.1 Miljökonsekvenser

Planförslaget ger sammantaget förutsättningar för positiva konsekvenser för de flesta betydande miljöaspekterna i jämförelse med nollalternativet. I jämförelse med nuläget finns vissa risker kopplat till utveckling gällande natur- och kulturmiljö som kan medföra negativa konsekvenser. Genom att utveckling föreslås på jordbruksmark är konsekvenserna för markanvändningen av jordbruksmark negativa i förhållande till nuläget. För övriga aspekter är planförslaget positivt i jämförelse med nuläget.

Kommunens intentioner gällande **stads- och landskapsbilden** är generellt positiva. Den största skillnaden för stads- och landskapsbilden i förhållande till nollalternativet är att planförslaget föreslår färre orter i strukturbilden och att serviceorterna ska prioriteras högre för att uppnå en mer hållbar utveckling och mindre spridd bebyggelse. Konsekvenserna för stads- och landskapsbilden i förhållande till både nuläget och nollalternativet bedöms som positiva om ställningstaganden följs. Dock innebär planerad komplettering och byggande på höjden en fortsatt risk för negativ påverkan.

Utifrån **kulturmiljö**synpunkt bedöms konsekvensen av planförslaget i jämförelse mot nollalternativet sammantaget vara positiv. Detta bland annat genom att mindre jordbruksmark tas i anspråk för ny bebyggelse, att utpekade områden delvis får ett utökat skydd, att det nationella politikområdet Gestaltad livsmiljö får en ökad betydelse i planen. Genom kommunens ambition att säkerställa riksintressen för kulturmiljövården skapas förutsättningar för att värna kulturvården inom dessa områden. I

förhållande till nuläget finns risk för negativa konsekvenser i samband med utveckling av bebyggelse.

Bedömningen är dock att planförslaget saknar en samlad strategi och en plan för hur kulturmiljön i kommunen ska bevaras, användas och utvecklas. I planen finns inte heller något särskilt avsnitt som behandlar Kulturmiljö, vilket skulle kunna förtydliga kommunens intentioner för målområdet.

Kommunen ställningstaganden i planförslaget innebär goda möjligheter att bevara och utveckla **naturmiljön**. Sammantaget bedöms konsekvensen av planförslaget i jämförelse mot nollalternativet vara positiv. Planförslaget jämfört med nollalternativet har ett mindre antal värdenätverk knutna till riksintressen som potentiellt kan påverkas. I förhållande till nuläget finns risk för negativa konsekvenser i samband med utveckling nära naturområden.

Andelen **jordbruksmark** som föreslås för utveckling har minskats ned betydligt i planförslaget jämfört med nollalternativet vilket medför att planförslaget får positiva konsekvenser. Kommunens ställningstaganden gällande jordbruksmark och hänsynstaganden har också stärkts i planförslaget. Samtidigt föreslås fortfarande utveckling på jordbruksmark vilket är negativt i jämförelse med nuläget.

Planförslaget får försumbara konsekvenser i jämförelse med nollalternativet gällande **vattenanvändning**. Både planförslag och nollalternativ föreslår ställningstaganden för att förbättra vattenmiljöer. I jämförelse med nuläget förväntas positiva konsekvenser uppstå om ställningstagandena uppfylls. Utveckling och komplettering innebär också risker gällande strandområden, flöden, förorening med mera till grundvatten, sjöar, vattendrag och hav. Ett exempel är Motala ström som blir mer centralt placerad då staden utvecklas och förtätas. Planförslagets ställningstaganden är av generell karaktär vilket gör det svårt att bedöma konsekvenserna då inga konkreta förslag på åtgärder finns att förhålla sig till.

När det gäller **klimatanpassning** föreslår både nollalternativ och planförslag ställningstaganden och åtgärder som är mycket positiva och nödvändiga på sikt. Kommunen har tagit fram en klimatstrategi som gäller oavsett alternativ. Eftersom genomförandetiden till stor del beror av kommande utredningar och detaljplanering kan genomslag av åtgärder ta tid vilket gör bedömningen av konsekvenserna inom miljökonsekvensbeskrivningens tidshorisont svårbedömda. Sammantaget är konsekvenserna avseende klimatanpassning positiva i förhållande till nuläget men försumbara i förhållande till nollalternativet.

Utveckling och komplettering kan innebära ökade risker gällande **risk och säkerhet** om de inte beaktas i planeringen. Både nollalternativet och planförslaget har väl utarbetade strategier för att beakta dessa frågor. I båda alternativen ska prioritet ges till planläggning som syftar till att omlokalisera farliga verksamheter till platser med större skyddsavstånd och bättre säkerhet. Planförslaget föreslår utveckling av verksamheter på tre nya platser medan nollalternativet vill utveckla Malmölandet. Om risk- och säkerhetsaspekten beaktas och tas hänsyn till tidigt i planprocessen innebär planförslaget försumbar skillnad avseende risk och säkerhet i jämförelse med nollalternativet. Konsekvenserna bedöms vara acceptabla. I förhållande till nuläget är förutsättningarna positiva avseende risk och säkerhet.

Planförslaget får positiva konsekvenser utifrån **social hållbarhet** jämfört med nollalternativet och nuläget. Planförslaget anger 300 meter som rekommenderat minimiavstånd mellan bostad och närmaste kvalitativa grönområde på minst 0,3 hektar för gemene invånare. Detta har ett stort värde och innebär en positiv konsekvens som utgör en förbättring från nollalternativet. I planförslaget är det otydligt vad som ska styra lokalisering av bibliotek, kulturskola och fritidsgårdar. Nollalternativet innebär en tydligare strategi för detta då denna typ av service ska placeras där störst effekt avseende social integration kan uppnås.

7.2 Miljömål

De svenska miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som ska nås. Det finns 16 miljökvalitetsmål som alla berör viktiga miljöområden. Miljökvalitetsmålen med preciseringar ska ge en långsiktig målbild för miljöarbetet och fungerar som vägledning för hela samhällets miljöarbete, såväl myndigheters, länsstyrelser, kommuners som näringslivets och andra aktörers. De miljökvalitetsmål som bedöms som relevanta för denna MKB och hur de bedöms påverkas av den nya översiktsplanen, presenteras i tabell 7.2.1.

Sveriges miljömål är beslutade av riksdagen, vilket ger dem en särskild tyngd i det nationella arbetet. Miljömålen är mer preciserade när det gäller vilken miljö kvalitet som krävs för en god miljö i jämförelse med målen i Agenda 2030. Detaljriktedomen behövs för att följa utvecklingen i miljön och på så sätt förstå vilka åtgärder som är viktigast.

Tabell 7.2.1. Bedömning av planförslagets inverkan på, för planens, relevanta nationella miljö kvalitetsmål. Förklaring till färgkoder finns under tabellen.

Miljö kvalitetsmål	Planförslag
Begränsad klimatpåverkan	Intentionen finns och generella åtgärder föreslås gällande trafiken för att minska klimatutsläppen men de ligger långt fram i tiden och resultaten av dessa är svårbedömda. Begränsad klimatpåverkan kan som planförslaget föreslår, även uppnås genom att i första hand bevara befintlig bebyggelse, i andra hand komplettera befintlig bebyggelse och i tredje hand omvandla redan ianspråktagna områden. Härigenom sparas resurser jämfört med att bygga nytt och ta ny mark i anspråk. Planförslaget medverkar till måluppfyllelse på sikt.
Giftrfri miljö	Kommunen arbetar för att utreda om det finns föroreningar som måste undersökas eller saneras inför anläggningsarbeten och i detaljplaneringen. Planförslaget medverkar till måluppfyllelse på sikt.
Ingen övergödning	Kommunen arbetar för att anlägga våtmarker, skyddszoner längs åkermark och prioritera dagvattenhantering för att minska näringsbelastningen till sjöar, hav och vattendrag. Planförslaget medverkar till måluppfyllelse på sikt.
Levande sjöar och vattendrag	Kommunens ambition är att förbättra vattenmiljöer och att uppfylla miljö kvalitetsnormerna. Planförslaget medverkar härigenom till måluppfyllelse på sikt. En komplettering bör dock göras avseende hänsynstagande till vattenanknutna kulturmiljöer vid tex återställande av vattendrag. Exempel på värdefulla miljöer som kan beröras är kvarnar, dammar och flottningslämningar.
Grundvatten av god kvalitet	Framtida vatten- och reservvattentäkter föreslås identifieras, utredas och skyddas vilket även omfattar grundvattenförekomsterna i kommunen. Planförslaget medverkar till måluppfyllelse på sikt.
Hav i balans samt levande kust och skärgård	Kommunen vill främja det vattenanknutna friluftslivet och turismen samt utveckla och tillgängliggöra vattenkontakten ur ett socialt perspektiv. I samband med bebyggelseutveckling ska arbete med fördröjning och rening av dagvatten samt skyddszoner kring jordbruksmark prioriteras för att minska förorening och näringstillförsel till havet. Utsläpp från båtplatser ska minska. Kommunens ambition är också en levande skärgård med varierande kulturmiljöer och en biologisk mångfald (Målområde Levande stad och landsbygd). Planförslaget medverkar till måluppfyllelse på sikt.
Myllrande våtmarker	Kommunen vill återställa och skapa nya våtmarker. Planförslaget pekar ut potentiella lägen för våtmarker som kan användas för att rena dagvatten eller öka den biologiska mångfalden. Planförslaget medverkar till måluppfyllelse på sikt.
Levande skogar	Kommunens ställningstagande är att ta hänsyn till höga naturvärden och i första hand bevara dem. Risk finns för påverkan av skogsmark i anslutning till nya verksamhetsområden. Några skogsområden undantas från exploatering i planförslaget jämfört med nollalternativet. Planförslaget medverkar till måluppfyllelse på sikt. En komplettering bör dock göras avseende säkerställande av kulturmiljövärden i skogen, vilka ofta utgörs av forn lämningar

	såsom tex fångstgropar, kolbottnar och torplämningar. Det finns även ett stort antal icke kända lämningar.
Ett rikt odlingslandskap	Kommunen framhåller odlingslandskapet som mycket betydelsefullt och vill verka för en levande landsbygd med varierande kulturmiljöer och en biologisk mångfald. Föreslagen exploatering av jordbruksmark innebär negativ påverkan på dessa värden vilket medför att måluppfyllelse inte uppnås. Hagmarker undantas från exploatering i planförslaget vilket är positivt.
God bebyggd miljö	Planens intentioner är attraktivare boende med blandad bebyggelse, mer fokus på sociala mötesplatser och gröna stråk samt en ökad närhet genom 15-minutersstaden. Även landsbygden ska utvecklas i service- och landsbygdsorter. Störningar från miljöfarlig verksamhet ska minska. Planförslaget medverkar härigenom till måluppfyllelse. Komplettering behövs dock avseende hur ny bebyggelse tar hänsyn till och förhåller sig till befintliga värden i stadsbild, kulturlandskap och befintliga bebyggelsemiljöer.
Ett rikt växt- och djurliv	Kommunens ställningstagande är att ta hänsyn till höga naturvärden och i första hand bevara dem. Risk finns för påverkan av naturvärden i nya verksamhetsområden. Naturområden som är viktiga för biologisk mångfald undantas från exploatering i planförslaget. Planförslaget medverkar till måluppfyllelse.

Motverkar måluppfyllelse	Berör inte målet	Förutsättningar till måluppfyllelse ges
--------------------------	------------------	---

7.3 Agenda 2030

Agenda 2030 är en handlingsplan med mål för omställning till ett hållbart samhälle för människorna, planeten och välståndet. Agenda 2030:s mål och delmål är integrerade och odelbara och omfattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Vid FN:s toppmöte den 25 september 2015 antog världens stats- och regeringschefer 17 globala mål och Agenda 2030 för hållbar utveckling.

Norrköpings kommun ställer sig bakom målen i Agenda 2030 och har också valt att koppla översiktsplanen till de globala målen enligt nedan.

Levande stad och landsbygd

I Norrköping är samspelet mellan den storregionala staden, de mindre orterna och den levande landsbygden en stor tillgång för invånare, näringsliv och besökare. Norrköping har en levande landsbygd där jordbruksmarken är en viktig del i att försörja kommunen med lokala livsmedel. I landsbygdsorter, skärgård och skogsmiljöer får Norrköpingsbor utrymme att bo, vistas och röra på sig. Med fokus på människan, djuren och växterna säkerställs en levande stad och landsbygd med varierande kulturmiljöer och en biologisk mångfald.

<p>2 INGEN HUNGER</p> 	<p>3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE</p> 	<p>Nedan redogörs för exempel på ställningstaganden och åtgärdsförslag som bidrar till uppfyllelse av de globala målen inom ramen för kommunens målområde Levande stad och landsbygd.</p>
<p>9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR</p> 	<p>11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN</p> 	<p>Mål 2 Ingen hunger – gynnas av att brukningsvärd jordbruksmark ska prövas för exploatering i sista hand (utöver översiktsplanens utpekade utvecklingsområden) samt att jordbruksmark värnas som resurs. Gröna näringar ska ha möjlighet att utvecklas i kommunen för att stärka en levande landsbygd</p>
<p>14 HAV OCH MARINA RESURSER</p> 	<p>15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD</p> 	<p>Mål 3 God hälsa och välbefinnande – gynnas av att värna, utveckla och tillgängliggöra kommunens större sammanhängande natur- och friluftsområden, förädla och öka antalet grönområden och planera för sammanhängande gröna rekreativstråk när kommunen växer, vid bebyggelsekomplettering ta hänsyn till viktiga gröna och sociala miljöer samt trygghetsaspekten, utveckla möjligheter till vardagsnära och spontant friluftsliv i eller i närhet av bostadsområden, sträva efter att boende i staden och serviceorterna ska ha ett kvalitativt allmänt grönområde på minst 0,3 hektar tillgängligt inom 300 meter från sin bostad.</p>
		<p>Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur – gynnas av att prioritera transportintensiva verksamheter i goda transportlägen och i anslutning till hamn, prioritera kollektivtrafikorienterad planering såsom bebyggelsekomplettering kring kollektivtrafikstråk och/eller andra kollektivtrafiknoder, utveckla pendlarparkeringar i stationsnära lägen.</p>
		<p>Mål 11 Hållbara städer och samhällen – gynnas av att främja god arkitektur, att bebyggelseutveckling och ny infrastruktur inte ska bidra till att biltrafikarbetet i staden ökar trots ökad befolkning, planera tillkommande bebyggelse så att resebehovet minskas och möjligheten till hållbart resande säkerställs, öka andelen resor med kollektivtrafik, cykel- och gångtrafik samt minska andelen resor med bil i staden. Samhällsservice ska också vara naturligt integrerad i samhällsbyggandet och bidra till en blandad stad. Prognosarbete ska säkra tillräckliga ytor för en god utformning och mark ska reserveras i tidiga skeden för att den ska finnas tillgänglig när den behövs. När det gäller lokalisering av offentlig service som bibliotek, kulturskola och fritidsgårdar skulle planförslaget behöva förtydligas för att bidra till uppfyllelse av mål 11.</p>
		<p>Mål 14 Hav och marina resurser – gynnas av att placera ny bebyggelse på landsbygden i koppling till den befintliga, vilket gör att kusten och skärgårdens karaktär kan bevaras och fortsatt vara möjlig att vistas i.</p>
		<p>Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald – gynnas av att utforma, bruka och förvalta den grönbåa strukturen så att biologisk mångfald</p>

	<p>bevaras och ekosystemtjänster främjas, värna, utveckla och vid behov skydda områden med höga natur- eller friluftsvärden, i första hand undvika, i andra hand minimera och i sista hand kompensera för skada på naturvärden vid exploatering.</p> <p>Förslag till åtgärder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Förtydliga policy angående lokalisering av offentlig service, som bibliotek, kulturskola och fritidsgårdar. • Förtydliga förhållningssätt och hänsynstagande till värden i befintlig stadsbild, landskapsbild och bebyggelse. • Säkerställ att det utförts fältinventeringar och utredningar om kända värden för de områden som ska exploateras för att kunna ta rätt hänsyn. • Säkerställ att hänsyn tas till naturvärden både från perspektivet fysisk påverkan, hur markanvändning kring områdena kan påverka naturvärdets bevarande över tid och hur grön infrastruktur kan påverkas. • Väg in perspektivet ekosystemtjänster vid planeringen avseende naturvärden, biologisk mångfald och Norrköpings trädbestånd.
--	--

Ett klimatsmart och motståndskraftigt Norrköping

Norrköping är en klimatsmart och motståndskraftig kommun som begränsar klimatpåverkan och är anpassad för nutida och framtida klimatförändringar. Kommunen och näringslivet har tillsammans en central roll för omställning och resurshushållning. Utvecklingen sker genom klimatsmarta lösningar där grön- och blåstruktur är en naturlig del i planeringen för människan och klimatet. Norrköping planeras genom effektiv markanvändning där hållbara resor, hållbart byggande och ett fossilfritt Norrköping är ledord.

 <p>3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE</p>	 <p>6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA</p>	<p>Nedan redogörs för exempel på ställningstaganden och åtgärdsförslag som bidrar till uppfyllelse av de globala målen inom ramen för kommunens målområde Ett klimatsmart och motståndskraftigt Norrköping.</p> <p>Mål 3 God hälsa och välbefinnande – gynnas av att andelen resor med bil i staden ska minska och det totala biltrafikarbetet i staden inte ska öka trots en ökad befolkning, andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ska minst öka i linje med trafikstrategins målsättning, tillkommande bebyggelse planeras så att resebehovet minimeras och möjligheten till hållbart resande förbättras.</p> <p>Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla – gynnas av att verka för långsiktigt hållbar samhällsstruktur för vatten och avlopp, utreda och skydda befintliga och framtida vatten- och reservvattentäcker.</p> <p>Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur - gynnas av att prioritera transportintensiva verksamheter i goda transportlägen och i anslutning till hamn, prioritera kollektivtrafikorienterad planering såsom bebyggelsekomplettering kring kollektivtrafikstråk och/eller andra kollektivtrafiknoder, utveckla pendlarparkeringar i stationsnära lägen.</p> <p>Mål 10 Minskad ojämlikhet – gynnas av att ta hänsyn till viktiga gröna och sociala miljöer samt trygghetsaspekten vid utveckling, prioritera ett brett bostadsutbud och olika upplåtelseformer,</p>
 <p>9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR</p>	 <p>10 MINSKAD OJÄMLIKHET</p>	
 <p>11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN</p>	 <p>13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA</p>	

	<p>bostadstyper, pris- och hyresnivåer för att möta en differentierad efterfrågan i hela kommunen.</p> <p>Mål 11 Hållbara städer och samhällen – gynnas av bebyggelseutveckling och ny infrastruktur ska bidra till att biltrafikarbetet i staden inte ökar, trots ökad befolkning, planera tillkommande bebyggelse så att resebehovet minskas och möjligheten till hållbart resande säkerställs, öka andelen resor med kollektivtrafik, cykel- och gångtrafik samt minska andelen resor med bil i staden, flertalet klimatanpassningsåtgärder.</p> <p>Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna – gynnas av bebyggelseutveckling och ny infrastruktur ska bidra till att biltrafikarbetet i staden inte ökar, trots ökad befolkning, planera tillkommande bebyggelse så att resebehovet minskas och möjligheten till hållbart resande säkerställs, öka andelen resor med kollektivtrafik, cykel- och gångtrafik samt minska andelen resor med bil i staden.</p> <p>Förslag till åtgärder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lägg till punkt om kollektivtrafikförsörjning till besöksmål i temaområde kommunikationer. • En resurshushållning med det redan byggda bidrar till att minska negativ klimatpåverkan, medan rivningar och nyproduktion leder till negativ klimatpåverkan. Ett förhållningssätt där man börjar med att utgå från det redan byggda bidrar till måluppfyllelse.
--	--

Ett Norrköping för alla

Det färgstarka Norrköping är en plats för alla kommuninvånare. I Norrköping erbjuds trivsamma och trygga sociala mötesplatser, service och ett brett utbud av bostäder. Det är enkelt att på ett hållbart sätt förflytta sig inom kommunen. När kommunen växer och utvecklas möjliggörs för möten mellan människor genom sociala ytor och rörelsestråk som binder ihop kommunens olika delar. Engagemang, aktivitet och hälsa främjas genom goda möjligheter till natur- och kulturupplevelser, idrott och evenemang.

<div style="background-color: #4CAF50; color: white; padding: 5px; text-align: center;"> 3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE </div>	<div style="background-color: #FF9800; color: white; padding: 5px; text-align: center;"> 9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR </div>	<p>Nedan redogörs för exempel på ställningstaganden och åtgärdsförslag som bidrar till uppfyllelse av de globala målen inom ramen för kommunens målområde Ett Norrköping för alla.</p> <p>Mål 3 God hälsa och välbefinnande – ett varierat utbud av grönområden samt natur- och friluftsliv ska erbjudas. Detta innefattar även rekreation och lekmiljöer. Vid förtätning ska tas hänsyn till viktiga gröna och sociala miljöer för att säkerställa en trivsam och hållbar boendemiljö. Inom varje stadsdel och serviceort ska det finnas lokaler för idrott och ytor för spontanidrott. Trygga och trafiksäkra stråk och miljöer i anslutning till skolverksamhet prioriteras. Tillgång till och bevarande av kultur- och naturmiljöer är kopplat till en god hälsa och är viktigt för människors välbefinnande.</p> <p>Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur - gynnas av att prioritera transportintensiva verksamheter i goda transportlägen och i anslutning till hamn, prioritera kollektivtrafikorienterad planering såsom bebyggelsekomplettering kring kollektivtrafikstråk och/eller andra kollektivtrafiknoder, utveckla pendlarparkeringar i stationsnära lägen.</p>
<div style="background-color: #E91E63; color: white; padding: 5px; text-align: center;"> 10 MINSKAD OJÄMLIKHET </div>	<div style="background-color: #FF9800; color: white; padding: 5px; text-align: center;"> 11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN </div>	

	<p>Mål 10 Minskad ojämlikhet – gynnas av att ta hänsyn till viktiga gröna och sociala miljöer samt trygghetsaspekten vid utveckling, prioritera ett brett bostadsutbud och olika upplåtelseformer, bostadstyper, pris- och hyresnivåer för att möta en differentierad efterfrågan i hela kommunen.</p> <p>Mål 11 Hållbara städer och samhällen – gynnas av att bebyggelseutveckling och ny infrastruktur ska bidra till att biltrafikarbetet i staden inte ökar, trots ökad befolkning, planera tillkommande bebyggelse så att resebehovet minskas och möjligheten till hållbart resande säkerställs, öka andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång samt minska andelen resor med bil i staden.</p>
--	---

En hållbar nod i landet

I Norrköping ökar antalet arbetstillfällen och Norrköping som hållbar transportnod gör det möjligt att arbetspendla inom regionen men också till och från angränsande regioner samt Stockholmsregionen. Väl utvecklad infrastruktur och närheten till kollektivtrafik gör det möjligt att bo, arbeta och pendla inom och utanför Norrköping. God tillgång till samtliga fyra transportslag, väg, järnväg, sjöfart och flyg, gör Norrköping till en självklar logistiknod.

<p>8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT</p> 	<p>9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR</p> 	<p>Nedan redogörs för exempel på ställningstaganden och åtgärdsförslag som bidrar till uppfyllelse av de globala målen inom ramen för kommunens målområde En hållbar nod i landet.</p> <p>Mål 8 Berörs inte av miljöbedömningen.</p> <p>Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur - gynnas av att prioritera transportintensiva verksamheter i goda transportlägen och i anslutning till hamn, prioritera kollektivtrafikorienterad planering såsom bebyggelsekomplettering kring kollektivtrafikstråk och/eller andra kollektivtrafiknoder, utveckla pendlarparkeringar i stationsnära lägen.</p> <p>Mål 11 Hållbara städer och samhällen – gynnas av att planera tillkommande bebyggelse så att resebehovet minskas och möjligheten till hållbart resande säkerställs, öka andelen resor med kollektivtrafik, cykel- och gångtrafik samt minska andelen resor med bil i staden. Samhällsservice ska också vara naturligt integrerad i samhällsbyggandet och bidra till en blandad stad.</p>
<p>11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN</p> 		

Ett innovativt och multifunktionellt Norrköping

Norrköping är en innovativ kommun med universitetet och kunskapsintensiva verksamheter i centrum. Norrköping värnar sina viktiga industrier och statliga verk och i Norrköping finns utpekade områden där energiproduktion kan prioriteras. Kommunen skapar plats och förutsättningar för olika typer av utbildningar och företag. Tillgången till verksamhetsmark motsvarar näringslivets behov. Det innovativa och kreativa Norrköping är hållbart, mångsidigt och konkurrenskraftigt med kunskapsutveckling, idrott, kultur och näringsliv i fokus.

<p>4 GOD UTBILDNING</p> 	<p>8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT</p> 	<p>Nedan redogörs för exempel på ställningstaganden och åtgärdsförslag som bidrar till uppfyllelse av de globala målen inom ramen för kommunens målområde Ett innovativt och multifunktionellt Norrköping.</p>
<p>9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR</p> 	<p>Mål 4 God utbildning – gynnas av att tillgodose friyta för lek och utevistelse vid skolverksamhet, prioritera trygga och trafiksäkra stråk och miljöer i anslutning till skolverksamhet. När det gäller lokalisering av offentlig service som bibliotek, kulturskola och fritidsgårdar skulle planförslaget behöva förtydligas för att bidra till uppfyllelse av mål 4.</p>	
<p>Mål 8 Berörs inte av miljöbedömningen.</p>	<p>Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur - gynnas av att prioritera transportintensiva verksamheter i goda transportlägen och i anslutning till hamn, prioritera kollektivtrafikorienterad planering såsom bebyggelsekomplettering kring kollektivtrafikstråk och/eller andra kollektivtrafiknoder, utveckla pendlarparkeringar i stationsnära lägen.</p>	
<p>Förslag till åtgärder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Förtydliga strategi kring skolgårdars storlek och friyta. 		

7.4 Miljökvalitetsnormer

7.4.1 Luft

Enligt kapitel 5 Miljökvalitetsnormer mäts luftutsläppen av kvävedioxid och partiklar på gatunivå i centrala Norrköping. Ställningstagandena och förslag till åtgärder i planförslaget är positiva för att minska utsläppen från biltrafiken i staden och kommunen. De är däremot av mycket generell karaktär och beror i hög grad på hur man lyckas med omställningen från att välja bilen till att gå, cykla eller åka kollektivt. Omställningen beror bland annat på den kommande detaljplaneringen, förverkligande av 15-minuterstaden, prioritering av bebyggelseutveckling i befintliga orter längs kommunikationsstråken, pendlarparkeringar i anslutning till kollektivtrafikstråken etcetera. Dessa åtgärder tar tid vilket medför att påverkan på prognosen för att förbättra luftkvaliteten är osäker. Om inte

åtgärderna lyckas finns risk för att utsläppen ökar med en ökande befolkning.

7.4.2 Vattenkvalitet

Nybyggnad och utveckling av verksamheter och bebyggelse påverkar vattnet i omgivningen, oavsett om det är ett vattendrag, sjö, hav eller grundvatten. Om kommunens ställningstaganden enligt planförslaget beaktas finns möjligheter att upprätthålla statusen på förekommande vattenförekomster. Det är viktigt att beakta påverkan på vatten i all detaljplanering men även i enskilda bygglov. Under förutsättning att kommunens ställningstagande beaktas finns möjlighet att inte bara undvika försämring av en vattenförekomsts status utan även förbättra statusen genom förbyggande och återställande insatser. Om inte vattenstatusen beaktas i tillräcklig grad finns risk för försämring i förhållande till miljökvalitetsnormerna när befolkningen ökar.

7.5 Bestämmelser om hushållning med mark och vattenområden

Enligt 3 kap 4§ miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen. Undantag är om detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att ta annan mark i anspråk.

När jordbruksmark tas i anspråk ska nybyggnationen vara av väsentligt samhällsintresse utifrån miljöbalkens 3 kapitlet 4 §. Planförslaget medger exploatering av jordbruksmark men anger samtidigt att brukningsvärd jordbruksmark i första hand ska bevaras. Prövningen av om föreslagen byggnation på jordbruksmark är av väsentligt samhällsintresse överläts i översiktsplanen till kommande detaljplanering.

Riksintressen för kulturmiljövården som kan komma att påverkas negativt av planförslaget är Norrköpings innerstad [E52], Leonardsberg-Himmelstalund-Skälv, [E50, 51] samt Dagsberg [E59]. Riksintressen för kulturmiljövården som angränsar till utvecklingsområden, och därigenom löper en viss risk att påverkas indirekt är: Lövstad [E49] och Norsholm-Tångestad [E48].

Riksintressen för naturvården som kan komma att påverkas negativt av planförslaget är Östergötlands skärgård (riksintresse och Natura 2000-område), Bråvikenförkastningen (riksintresse och delvis Natura 2000-

område), Södra Bråviken (riksintresse), Svensksundsviken (riksintresse och Natura 2000-område), Djurön (Natura 2000-område), Norsholm (Natura 2000-område), Runstorp (Natura 2000-område), Hattorps ekhagar (Natura 2000-område).

8 Allmänna hänsynsregler

I miljöbalkens andra kapitel redovisas de allmänna hänsynsregler som är grundläggande för prövningen om tillåtlighet, tillstånd, godkännande och dispens. De är av central betydelse för miljöbalkens genomförande och syfte. Även i översiktsplanen ska kommunen redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att ta hänsyn till de allmänna intressena tillgodoses.

Hänsynsreglerna omfattar krav på att verksamhetsutövaren ska ha tillräcklig kunskap om verksamheten och att försiktighetsmått och skyddsåtgärder vidtas. Verksamheten ska förläggas på lämplig plats, hushållning med råvaror ska ske, bästa möjliga produkter och teknik ska användas och ansvar ska tas för eventuella skador. Verksamheten kan stoppas om den kan antas medföra väsentlig skada på miljö eller människor.

Denna MKB tas fram för att identifiera översiktsplanens förutsebara påverkan på människors hälsa och på miljön så att anpassningar, försiktighets- och skyddsåtgärder kan föreslås. Kunskap har inhämtats via sammanställning av underlagsmaterial från myndigheter, utredningar och inventeringar samt samråd med myndigheter och allmänhet.

De skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått som krävs för att förebygga, hindra eller motverka att planen medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön beskrivs i denna MKB. Lokalisering av boende och verksamheter som föreslås i planen framgår av mark- och vattenanvändningskartan som har ingått i miljöbedömningen. Även hushållning med naturresurser och klimatanpassning har varit viktiga aspekter att förhålla sig till i översiktsplanen.

9 Fortsatt arbete

9.1 Rekommendationer

En rekommendation till kommande skeden är att utveckla översiktsplanen med ett temaområde för kulturmiljö som bättre kan förtydliga kommunens intentioner för detta område då planen saknar en samlad strategi för bevarande, användning och utveckling av kulturmiljön i kommunen.

9.2 Mellankommunala frågor

Utveckling och verksamheter kring gemensamma vatten är viktiga att samråda med berörd kommun eller kommuner. Exempel är kustområdena eller sjöar såsom Roxen och Glan. För att uppnå god status på vattenförekomster kan i många fall behövas gemensamma satsningar för att uppnå miljökvalitetsnormer. I arbetet med reservvattentäkter förekommer regionalt samarbete med andra kommuner.

9.3 Uppföljning

Enligt 6 kapitlet 11 § miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför.

Uppföljningen av arbetet med att genomföra översiktsplanen och dess miljöpåverkan sker framför allt i anslutning till efterföljande program och detaljplanearbete, bygglov- och tillståndsärenden samt kommunens befintliga tillsyns-, miljölednings och övervakningssystem. Uppföljningen bör omfatta allt från detaljerad miljökontroll i samband med anläggningsarbeten såväl som storskalig uppföljning och avstämning mot miljömål, strategier och beslut.

10 Referenser

Helander, Annicka. 2016. *Rapport. Kulturmiljöinventering av landsbygdsområden i Norrköpings kommun. Reviderad version 2016*, Riksantikvarieämbetet.

[Länsstyrelsen Jönköpings län 2023-01-11.](#)

<https://www.lansstyrelsen.se/jonkoping/samhalle/planering-och-byggande/gron-infrastruktur/kartor-och-underlag-for-planeringsarbete.html>

Länsstyrelsen Östergötlands län 2023-01-11. Östgötakartan. <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=57213faf51ad4e918140e23a11a47dc0>

Länsstyrelsen Östergötland (1983). *Natur- och kulturmiljöer i Östergötland*. Andra upplagan. Linköping: Printcom Tryckeri AB

Riksantikvarieämbetet 2023-01-11. Riksintressen för kulturmiljövården - Östergötlands län. [E_riksintressen.pdf \(raa.se\)](#)

United Nations Development Programme (UNDP) 2023-01-11. [Globala målen – För hållbar utveckling \(globalamalen.se\)](#)

www.naturvardsverket.se

www.norrkoping.se